

Leirikoulu matkailutuotteena koululaisen ja koulun näkökul- masta

Sanni Nieminen

Matkailun koulutusohjelma

<p>Tekijä tai tekijät Sanni Nieminen</p>	<p>Ryhmätunnus tai aloitusvuosi 2010</p>
<p>Raportin nimi Leirikoulu matkailutuotteena koululaisen ja koulun näkökulmasta</p>	<p>Sivu- ja liitesivumäärä 82 + 13</p>
<p>Opettajat tai ohjaajat Anu Seppänen, Hannele Hillu-Kuitunen</p>	
<p>Tämä opinnäytetyö toteutettiin toimeksiantona Kehittämiskeskus Oy Hämeelle syksyn ja talven 2013–2014 aikana. Työn tavoitteena oli selvittää koululaisten ja opettajien kiinnostuksen kohteita, mielipiteitä ja odotuksia leirikouluihin liittyen. Lisäksi perehdyttiin leirikouluun osana opetussuunnitelmaa ja opetusta. Tarkoituksena oli selvittää kuinka hyvin kysyntä ja Hämeenlinnan seudun matkailutarjonta leirikouluille vastaavat toisiaan. Lisäksi haluttiin löytää ideoita mahdolliseen leirikoulutarjonnan kehittämiseen.</p> <p>Tutkimusongelmaa käsiteltiin opetussuunnitelman ja oppimisympäristön käsitteiden avulla. Lisäksi aihetta lähestyttiin voittoa tavoittelemattomien eli nonprofit-organisaatioiden välisen markkinoinnin ja yhteistyön kannalta Kehittämiskeskus Oy Hämeen sekä koulujen ollessa tällaisia organisaatioita. Tutkimusmenetelmäksi valittiin kvalitatiivinen tutkimus, sillä tavoitteena oli ymmärtää käsiteltävää aihetta. Aineistonkeruumenetelminä olivat kysely sekä ryhmähaastattelu. Oppilaiden kyselyssä hyödynnettiin kvantitatiivisen tutkimuksen piirteitä, sillä lasten on helpompi vastata yksinkertaisiin suljettuihin kysymyksiin. Oppilaiden kyselyyn saatiin 40 vastausta ja opettajien kyselyyn viisi. Yläkoululaisten haastatteluun puolestaan osallistui 12 oppilasta.</p> <p>Leirikoulua arvostettiin niin oppilaiden kuin opettajien keskuudessa ja niitä haluttiin yhä järjestää. Opettajien toimesta leirikoulua pidettiin hyvänä opetusmetodinä ja sen uskottiin tukevan hyvin opetussuunnitelmaa, sen arvopohjaa ja aihekokonaisuuksia. Lisäksi korostettiin leirikoulun vaikutuksia ryhmähenkeen ja vuorovaikutukseen.</p> <p>Oppilaiden kannalta mieluisaksi leirikoulukohteen ominaisuudeksi nostettiin mökkimajoitus. Ohjelman haluttiin olevan monipuolista ja hyvin suunniteltua sekä tarjoavan mahdollisuudet myös omatoimiseen tekemiseen. Aktiviteetteina mainittiin esimerkiksi erilaista urheilullista toimintaa, leikkejä ja pelejä sekä ohjelmapalveluita. Vapaa-aikaa, hyvää yhteishenkeä sekä rentoa ja vapaata ilmapiiriä toivottiin.</p> <p>Hämeenlinnan seudulta löytyy koululaisille runsaasti heidän toiveitaan vastaavaa leirikoulutarjontaa. Alueella on paljon ammattitaitoisia, nimenomaan leirikoulujen ja leirien järjestämiseen keskittyneitä yrittäjiä. Myös opetussuunnitelman perusteiden toteuttamisen kannalta Hämeenlinnan seutu antaa hyvät puitteet leirikoulun järjestämiselle.</p>	
<p>Asiasanat Leirikoulu, Hämeenlinnan seutukunta, Matkailutuote, Opetussuunnitelma, Oppimisympäristö, Markkinointi</p>	

Degree programme in Tourism

<p>Author Sanni Nieminen</p>	<p>Group or year of entry 2010</p>
<p>The title of thesis Camp school as a tourism product from the perspective of pupils and school</p>	<p>Number of pages and appendices 82 + 13</p>
<p>Supervisor(s) Anu Seppänen, Hannele Hillu-Kuitunen</p>	
<p>The thesis was commissioned by Häme Development Centre Ltd. in autumn and winter 2013-2014. The objective was to explore the pupils' and teachers' interests, opinions, and expectations on camp schools. In addition, camp school was examined as a teaching method as well as in the curriculum. The aim was to find out how well the demand corresponds to the supply of the tourism companies on Hämeenlinna region. Furthermore, the desire was to generate ideas of developing supply for camp schools.</p> <p>The theoretical framework included concepts of curriculum and learning environment. Moreover, the subject was approached through marketing for non-profit organisations, since Häme Development Centre Ltd. as well as schools are all non-profit organisations. The methodological approach of the study was qualitative as the aim was to understand the subject. The data collection was conducted by using questionnaires and group interview. Quantitative features were used on questionnaire for pupils, as it is easier for children to answer simple closed-ended-questions. 40 responses were received from pupils and five from teachers. Twelve secondary school students took part in the group interviews.</p> <p>Camp schools were highly valued by both pupils and teachers. They were considered as a good teaching method by teachers and believed to contribute the curriculum well, mostly its values and themes. Moreover, team spirit and interaction were emphasized.</p> <p>During a camp school, accommodation in a cottage was appreciated by pupils. Diverse and well-planned program was desired, as well as a possibility to go in for hobbies independently on free-time. Among different activities sports, games and outdoor experiences were mentioned. In addition, free time, team spirit and relaxed atmosphere were wished.</p> <p>A great deal of camp school supply that corresponds to the interests of pupils can be found on Hämeenlinna region. There are several professional entrepreneurs especially focused on camp schools on the area. Furthermore, Hämeenlinna Region offers a great environment for implementation of the curriculum values and themes.</p>	
<p>Key words Camp school, Hämeenlinna region, tourism product, curriculum, learning environment, marketing</p>	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Hämeenlinnan seutu matkakohteenä.....	3
2.1	Hämeenlinnan seudun vetovoimatekijät	3
2.2	Hämeenlinnan seudun markkinointi.....	10
2.3	Kehittämiskeskus Oy Häme	13
3	Leirikoulu ja oppiminen	15
3.1	Perusopetus	15
3.2	Opetussuunnitelma	16
3.3	Oppimisympäristö ja koulun ulkopuolella tapahtuva opetus	19
3.4	Leirikoulu opetuksen osana	24
3.5	Leirikoulutoiminta maailmalla ja Suomessa	26
3.6	Leirikoulu matkailutuotteena	28
3.7	Leirikoulujen maksuttomuus	31
4	Tutkimuksen kulku	33
4.1	Laadullinen tutkimusmenetelmä.....	33
4.2	Lomakekysely ja ryhmähaastattelu	33
4.3	Tutkimuksen vaiheet.....	36
4.4	Tutkimuksen laatu, luotettavuus ja pätevyys	40
5	Tutkimustulokset.....	45
5.1	Leirikouluun menevien alakoululaisten kysely.....	45
5.2	Leirikoulussa olleiden yläkoululaisten haastattelu	52
5.3	Opettajien kysely	58
6	Johtopäätökset.....	65
7	Pohdinta	71
	Lähteet	73
	Liitteet.....	83

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan leirikoulua matkailutuotteena koululaisen ja opettajan näkökulmasta. Lisäksi perehdytään leirikouluun osana opetussuunnitelmaa. Opinnäytetyö toteutetaan toimeksiantona Kehittämiskeskus Oy Hämeelle. Tavoitteena on selvittää kohderyhmän eli koululaisten kiinnostuksen kohteita, mielipiteitä ja odotuksia leirikouluihin liittyen. Lisäksi tutkitaan opettajien kantaa asiaan, esimerkiksi miten heidän mielestään leirikouluja voidaan hyödyntää opetuksen osana ja toisaalta miten leirikoulut saadaan sovitettua opetussuunnitelmaan.

Tarkoituksena on verrata kysyntää Hämeenlinnan seudun matkailutarjontaan leirikouluille lähinnä alakoulujen leirikoulujen kannalta, ja selvittää kuinka hyvin ne vastaavat toisiaan. Tarjontaa on oltava riittävästi ja sen on oltava oikeanlaista. On tärkeää, että leirikoulukohteet vastaavat sekä koululaisten että opettajien tarpeita, toiveita ja mielenkiinnonkohteita. Lisäksi halutaan löytää ideoita mahdollista leirikoulutarjonnan kehittämistä varten.

Tutkimuksessa selvitetään myös leirikoulujen järjestämisen nykytilaa kouluissa ja kuinka halukkaasti leirikouluja kouluissa järjestetään. Samalla otetaan huomioon asetus leirikoulujen maksuttomuudesta ja sen vaikutukset leirikoulujen suosioon kouluissa. Tärkeä tekijä on myös koulujen mahdollisuudet ylipäätään järjestää leirikouluja, ottaen huomioon esimerkiksi opettajien suuri vastuu leirikoulun aikana, varainkeruuseen kuluva aika ja tarvittava oppilaiden, opettajien sekä vanhempien panostus.

Tutkimuksessa ongelmaa lähestytään seuraavien kysymysten kautta: Mitä koululaiset ja opettajat toivovat ja odottavat leirikoululta ja minkälainen leirikoulu heitä kiinnostaa? Miten leirikoulut toteuttavat ja täydentävät opetussuunnitelmaa ja miten niitä voidaan käyttää opetusmuotona? Vastaako Hämeenlinnan matkailutarjonta leirikoulujen kysyntään?

Tutkimusongelmaa käsitellään perehtymällä Hämeenlinnan seudun matkailutarjontaan leirikouluille sekä opetussuunnitelman ja oppimisympäristön käsitteiden avulla. Lisäksi aihetta lähestytään voittoa tavoittelemattomien eli nonprofit-organisaatioiden välisen

markkinoinnin kannalta. Kehittämiskeskus Oy Häme pyrkii kehittämään Hämeen aluetta eri osa-alueilla, mukaan lukien matkailualalla. Näin ollen se ei tavoittele toiminnastaan voittoa. Tutkimuksen kohderyhmä, oppilaat sekä opettajat, eli koulu muodostavat toisaalta myös organisaation, joka ei tavoittele voittoa, ja jolla on vain vähän varoja käytettävissään. Tutkimuksessani tarkastelen kahden tällaisen nonprofit-organisaation välillä tapahtuvaa markkinointia ja yhteistyötä.

Tutkimusmenetelmäksi valittiin pääasiassa kvalitatiivinen tutkimus, sillä tavoitteena on ymmärtää leirikoulujen nykytilaa ja koululaisten sekä opettajien mielipiteitä niiden suhteen. Osassa tutkimusta, lähinnä oppilaiden kyselyssä, on kuitenkin kvantitatiivisen tutkimuksen piirteitä. Aineistonkeruumenetelminä ovat kysely sekä haastattelu. Kyselytutkimuksessa kysymykset pyritään pitämään kohtuullisen yksinkertaisina ja strukturoitui-
na, jotta alakouluikäisten lasten on helpompi niihin vastata. Opettajille toteutetaan kysely, jossa selvitetään melko avoimin kysymyksin opettajien mielipiteitä aiheesta. Lisäksi yläkouluikäisille leirikouluun osallistuneille oppilaille toteutetaan ryhmähaastatteluja.

Kehittämiskeskus Oy Häme hyödyntää tutkimuksen tuloksia, koululaisten toiveita ja mahdollisia uusia ideoita tulevaisuudessa pyrkiessään kehittämään Hämeenlinnan seudun leirikoulukohteita ja tarjontaa koululaisryhmille. Matkailuyritykset voivat kehittää tulosten avulla omaa leirikoulutuotettaan, jotta se vastaisi koululaisten ja opettajien toiveita. Leirikoulutuotteita voidaan myös kehittää, jotta leirikoulut saataisiin toteuttamaan paremmin opetussuunnitelman periaatteita. Tuloksia voidaan lisäksi hyödyntää matkailupalveluiden markkinoinnissa koululaisryhmille.

Raportin luvussa kaksi kerrotaan Hämeenlinnan seudusta matkakohteena tuoden esille Hämeenlinnan seudun vetovoimatekijöitä ja markkinointia sekä Kehittämiskeskus Oy Hämeen toimintaa. Luku kolme keskittyy leirikouluun oppimisen kannalta ja avaa opetukseen liittyviä käsitteitä, leirikoulun historiaa ja nykytilaa sekä leirikoulua matkailutuotteena. Luvussa neljä käsitellään tutkimuksen kulkua ja aineistonkeruuta sekä laadullista tutkimusmenetelmää, ja luvussa viisi puolestaan esitellään tutkimustulokset. Lopuksi luvussa kuusi kerrotaan tutkimuksen pohjalta tehdyistä johtopäätöksistä ja luvussa seitsemän pohditaan yleisesti tutkimuksen onnistumista, tutkijan omaa toimintaa tutkimuksen aikana sekä kehitysehdotuksia ja jatkotutkimusaiheita.

2 Hämeenlinnan seutu matkakohteena

Tässä luvussa kerrotaan Hämeenlinnan seudusta ja sen vetovoimatekijöistä sekä markkinoinnista. Lisäksi perehdytään työn toimeksiantajaan Kehittämiskeskus Oy Hämeeseen, sekä siihen, miten toimeksiantaja hyötyy tutkimuksesta. Opinnäytetyön pohjana on tutkijan kiinnostus leirikouluihin matkailutuotteena, sekä Hämeenlinnan seutuun matkailualueena. Toimeksiantaja Kehittämiskeskus Oy Häme kiinnostui opinnäytetyöehdotuksesta ja sen asiakasnäkökulmasta ja näin päädyttiin yhteistyöhön.

2.1 Hämeenlinnan seudun vetovoimatekijät

Seutukunta on useamman kunnan tai kaupungin muodostama kokonaisuus, joka on muodostettu toiminnallisista perusteista, eli riippuen kuntien välisestä yhteistyöstä ja asukkaiden työssäkäynnistä. Jokainen kunta kuuluu johonkin seutukuntaan. Vuoden 2013 alussa Suomessa oli 67 seutukuntaa mantereella, sekä kolme Ahvenanmaalla. (Suomen Kuntaliitto 2013.) Kuntaliitos 1.1.2009 liitti Hauhon, Kalvolan, Lammin, Rengon ja Tuuloksen Hämeenlinnan kaupunkiin (Hämeenlinnan Kaupunki 2013a). Näin ollen Hämeenlinnan seutukuntaan kuuluvat nykyään Hämeenlinnan kaupunki sekä Hattulan ja Janakkalan kunnat (Hämeen liitto 2012a).

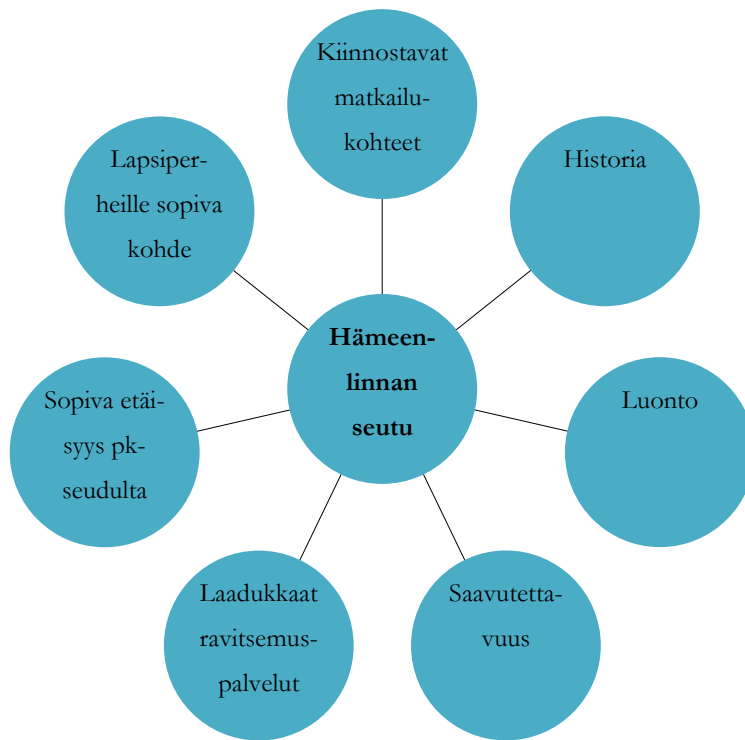
Hämeenlinnan seutukunta sijaitsee keskellä Etelä-Suomea, Järvi-Suomen eteläosassa, Kanta-Hämeen maakunnassa (Hämeen liitto 2012a; Hämeenlinnan seutu 2013, 3). Seutu on Helsingin ja Tampereen puolivälissä, hyvien liikenneyhteyksien päässä suurista kaupungeista, sekä lentokentistä ja satamista. (Hämeenlinnan seutu 2013, 3.) Hämeenlinnan seudulla asuu noin 90 000 ihmistä ja se sijaitsee Suomen väestöllisessä keskipisteessä. 150 kilometrin säteellä Hämeenlinnasta asuu yli kaksi miljoonaa suomalaista ja lisäksi tällä alueella on runsaasti yrittäjiä. (Hämeenlinnan kaupunki 2013a.)

Seutu on Suomen vanhimpia asuttuja alueita ja sieltä on löydetty asutuksen merkkejä jopa rautakaudelta (500 eKr.– 1200jKr.) lähtien. Hämeenlinnan seudun pitkä ja vaiherikas historia näkyy yhä edelleen monipuolisessa kulttuuriympäristössä. (Hämeenlinnan seutu 2013, 5.) Erityisen rikasta kulttuuritarjontaa löytyy vanhasta Hämeenlinnan hallinto-, kulttuuri- ja varuskuntakaupungista (Hämeenlinnan kaupunki 2013a). Suomen vanhin sisämaakaupunki toimii Etelä-Suomen läänin pääkaupunkina ja se on perustettu

jo vuonna 1639 kenraalikuvernööri Pietari Brahen toimesta. Myös luonnonrauhaan on helppo hakeutua Hämeenlinnan kaupunkia ympäröivillä maaseutualueilla (Hämeenlinnan seutu 2013, 4, 8).

Vuonna 2011 Innolink Research Oy:n toteuttamassa Kanta-Hämeen vetovoimaisuus-tutkimuksessa tutkittiin Kanta-Hämeen maakunnan vetovoimaisuutta matkailun sekä asumisen kannalta. 55 prosenttia vastaajista, jotka koostuivat pääkaupunkiseudulla asuvista yli 18-vuotiaista, oli käynyt Kanta-Hämeessä edellisen vuoden aikana. Näistä käynneistä suurin osa liittyi vapaa-ajan viettoon tai sukulaisten ja ystävien luona vierailuun. 87 prosenttia vastaajista voisi harkita matkustavansa Kanta-Hämeeseen ja jopa 43 prosenttia uskoi todennäköisesti matkustavansa alueelle. (Häme-markkinointi 2011.)

Vetovoimatutkimuksen mukaan Kanta-Hämeen matkailukohteista parhaiten tunnetut ja kiinnostavimmat sijaitsevat kaikki Hämeenlinnan seudulla. Näihin kuuluvat Hämeenlinnassa Aulanko, Hämeen linna ja Vanajanlinna sekä Janakkalassa Puuhamaa. Kanta-Hämeen tapahtumat eivät kuitenkaan olleet kovin tunnettuja. Kyselyyn vastanneiden mukaan tärkeimpiä tekijöitä matkailukohdetta valittaessa olivat kaunis luonto, tietojen saaminen hyvin internetistä sekä ravitsemuspalveluiden laadukkuus. Kanta-Hämeellä näistä tekijöistä täyttyivät kauniin luonnon lisäksi laadukkaat ravitsemuspalvelut. Lisäksi esille nousivat sopiva etäisyys omalta asuinpaikkakunnalta sekä matkailukohteen sopivuus lapsiperheille. (Häme-markkinointi 2011.) Alla olevassa kuviossa 1 on koottu ominaisuudet, jotka tekevät Hämeenlinnan seudusta vetovoimaisen.

Kuvio 1 Hämeenlinnan seudun vetovoimatekijät

Tutkimuksen kannalta kiinnostavimpia matkailukohteita Hämeenlinnan seudulla ovat lapsille sopivat kohteet. Hämeenlinnan seutua markkinoivilla Häme.fi- ja VisitHämeenlinna.fi-sivustoilla lapsiperheille sopivuutta ei ole tuotu erityisesti esille. Lapset näkyvät kuitenkin sivustojen kuvituksessa ja molemmilta sivuilta löytyy myös hakutyökalu, jolla voi hakea erilaista omiin tarpeisiin sopivaa nähtävää ja koettavaa, ravintoloita, ostosmahdollisuuksia sekä tapahtumia. Tapahtumahaussa on vaihtoehtona myös lapsille sopivat tapahtumat. Lisäksi Häme.fi-sivuston Matkailu-välilehdessä mainostetaan Aulangon kylpylää, joka sopii koko perheelle. Myös Hämeen kesäesitteessä, joka jaettiin Helsingin Sanomien liitteenä kesällä 2013, houkuttelee lapsiperheitä alueelle erilaisilla lapsille sopivilla nähtävyyksillä ja aktiviteeteilla, kuten Hämeen linnan ritaripajalla.

Lapsiperheille sopivia kohteita löytyy Hämeenlinnan seudulta monenlaiseseen makuun, ja edellä mainitut Hämeen linna sekä Aulangon kylpylä tulevat ensimmäisenä mieleen Hämeenlinnan seudun matkailukohteita miettiessä. Hämeen linna on perustettu 1200-luvun lopulla Birger Jaarlin tehtyä ristiretken Hämeeseen. Linnaan on rakennettu noin 200 vuoden ajan, ja se onkin erityinen rakennushistoriallinen muistomerkki sekä kult-

tuurikokonaisuus puistoineen ja kasarmialueineen. (Museovirasto 2013a.) Päälinnaan on mahdollisuus tutustua erilaisten opastusten avulla (Museovirasto 2013b).

Kylpylähotelli Rantasipi Aulanko sen sijaan tarjoaa modernin kylpylän palveluita kulttuurihistoriallisen Aulangon luonnonpuiston alueella. Oheispalveluina hotellilta löytyy muun muassa urheilukeskus sekä keilahalli, ja hotelli toimii hyvänä yöpymiskohteena vieraillessa monissa eri perhekohteissa, kuten Puuhamaassa tai Kalpalinnassa. (Rantasipi 2013.)

Puuhamaa on kaikenikäisille tarkoitettu erilaisia puuhakohteita tarjoava puisto Janakkalan Tervakoskella. Puistossa on vesipuisto liukumäkineen, rengasjokineen, erilaisine altaineen ja saunoineen, moottoriratoja eri-ikäisille hurjapäille, sähkö- ja polkuveneitä sekä erilaisia muita toimintoja liukumäistä pomppumäkiin ja viidakkorataan. (Puuhamaa 2013a; Puuhamaa 2013b; Puuhamaa 2013c.) Kalpalinna eli Calpis Ski Center Janakkalan Turengissa tarjoaa talvisin urheilumahdollisuuksia eritasoisille laskettelijoille helppoista Lasten- ja Koulurinteistä vaikeisiin ja Etelä-Suomen ainoisiin vaikeisiin kilpajottelurinteisiin (Kalpalinna 2013).

Näiden tunnetuimpien kohteiden lisäksi Hämeenlinnan seudulla on runsaasti muita vaihtoehtoja lapsiperheiden matkailulle. Majoitusvaihtoehtoja on paljon erilaisia; hotelleista mökkeihin, kartano- ja maatilamajoitukseen, sekä leirintäalueisiin. Esimerkiksi Tervakosken Tervaniemi sijaitsee aivan Puuhamaan läheisyydessä ja tarjoaa mökkimajoitusta niin perheille kuin isommille ryhmillekin (Tervakosken Tervaniemi 2010a). Erilaisia historiallisia museoita eri mielenkiinnonkohteille löytyy ympäri Hämeenlinnan seutua, kuten Janakkalan Tietokone museo Vähikkälässä (Janakkalan Tietokone museo Oy 2010). Eläimiin on mahdollisuus tutustua esimerkiksi Kissankulman eläinpihalla Hämeenlinnassa tai Iittalan Poropuistossa (Iittalan Poropuisto 2013; Kissankulman eläinpiha 2013). Historiaa ja luontoelämyksiä voi löytää Aulangon luonnonsuojelualueelta, Hakoisten linnavuorelta Janakkalasta tai Evon retkeilyalueelta (Janakkalan kunta 2013; Metsähallitus 2014a; Metsähallitus 2014b). Erilaisia urheilumahdollisuuksia on myös tarjolla keilaamisesta uimiseen ja ratsastukseen (Hämeenlinnan kaupunki 2013a). Lisäksi Hämeenlinnan kiipeilykeskus Hänkissä voivat kaiken ikäiset tutustua kiipeilyharrastukseen (Hänkki – Hämeenlinnan kiipeilykeskus 2013).

Edellä mainitut kohteet ovat siis lapsiperheitä mahdollisesti kiinnostavia ja niille sopivia. Näin ollen niiden voisi ajatella kiinnostavan myös koululaisryhmiä. Kaikki kohteet eivät kuitenkaan välttämättä sovellu isoille koululaisryhmille, tai yritykset eivät tarkoituksella tarjoa palveluitaan luokkaretkille tai leirikouluille. Kuitenkin esimerkiksi Hämeen linnassa on tarjolla erilaisia historiallisia opastettuja kierroksia ryhmille, ja Puuhamaahan on mahdollisuus ostaa ryhmälippuja yli 15 hengen ryhmille (Museovirasto 2013b; Puuhamaa 2013d). Myös Iittalan Poropuisto ja Kissankulman eläinpiha ottavat vastaan ryhmiä ja lisäksi Hämeenlinnan kiipeilykeskus Hänkin kotisivuilla mainostetaan edullisia kiipeilykokeiluja koululais- ja opiskelijaryhmille (Hänkki – Hämeenlinnan kiipeilykeskus 2013; Iittalan Poropuisto 2013; Kissankulman eläinpiha 2013).

Sanna Simolan Luonto-Aulanko -projektille vuonna 2005 tekemässä selvityksessä on kartoitettu Hämeenlinnan seudun luonto- ja maaseutumatkailuyrityksiä erityisesti koululaisryhmiä silmällä pitäen. Tuolloin nimenomaan luonto- tai ympäristöpainotteisen leirikoulun järjestämiseen soveltuvia luonto- ja maatilamatkailukohteita löytyi Hämeenlinnan seudulta noin 20 kappaletta. (Simola 2005, 3–4.) Tätä selvitystä on käytetty tutkimuksen apuna kartoittaessa leirikouluille sopivia kohteita Hämeenlinnan seudulla. Selvityksen tuloksia on kuitenkin käytetty lähteenä kriittisesti, sillä ne ovat lähes yhdeksän vuotta vanhoja, ja kaikkien seudun yritysten tiedot eivät välttämättä enää pidä paikkaansa. Siksi tietoja on tarkistettu muun muassa yritysten omilta internetsivuilta.

Osassa näistä kohteista on hyvät luontoretkeilymahdollisuudet sekä mahdollisuus majoittumiseen, mutta ei järjestettyä ohjelmaa tai ohjaajaa ryhmille. Osa kohteista taas on tarkoitettu vain päiväretkiä varten, joten niissä ei ole majoitustiloja, mutta ohjelmaa on järjestetty vieraille. Lisäksi on myös kohteita, jotka tarjoavat sekä majoitusta että ohjelmaa koululaisryhmille. (Simola 2005, 4.)

Hämeenlinnassa sijaitseva Aulangon puistometsä kuuluu vuonna 2001 perustettuun Suomen ensimmäiseen kansalliseen kaupunkipuistoon. Aulangon luonnonsuojelualan puistometsää hyödyntävät monet matkailu- ja liikuntayritykset. Esimerkiksi erilaiset ohjelmopalveluyritykset sekä Lasten liikunnan tuki ry harjoittavat toimintaa Aulangolla. Lasten liikunnan tuki tarjoaa koululaisryhmille järjestettyä ohjelmaa, kuten liikuntaa ja

luonnosta oppimista yhdisteleviä seikkailuretkiä. Aulangolta on myös mahdollisuus vuokrata erilaisia liikuntavälineitä, kuten lumikenkiä ryhmien käyttöön. (Aulangon ulkoilumaja 2014a; Aulangon ulkoilumaja 2014b; Simola 2005, 4.) Opastettuja reittejä pitkin alueeseen voi tutustua itsenäisesti, mutta ryhmille opastettuja kierroksia Aulangon alueella tarjoaa tilauksesta Kanta-Hämeen oppaat ry. (Simola 2005, 4.) Aulangon puistometsän opastuksia järjestetään kesäaikaan säännöllisesti, mutta tilauksesta niitä voidaan järjestää muuhunkin aikaan. Erilaisia opastuksia löytyy myös esimerkiksi elokuvateemalla, ja tarjolla on myös kaupunkikierroksia. Muuhun tarjontaan voi tutustua Kanta Hämeen Oppaat ry:n internetsivuilla. (Hämeen liitto 2013; Kanta-Hämeen oppaat ry 2014.)

Leirikouluryhmille sopivaa ohjelmaa järjestävät muun muassa erilaiset ohjelmapalveluyritykset. Hämeenlinnassa Fenix Ohjelmapalvelut järjestää tapahtumia ja aktiviteetteja ryhmille, esimerkiksi yritysten tyky-päiviä tai toimintaa kokousten väliin. Ohjelma on räätälöitävissä myös koululaisille esimerkiksi luontoretkien muodossa. (Fenix Ohjelmapalvelut Oy 2013; Simola 2005, 6.) Elämystehdas Action Factory on Hämeenlinnassa toimiva niin lapsi- kuin aikuisryhmillekin sopivaa toimintaa järjestävä yritys. Ohjelmapalvelut tilataan etukäteen ja tarjolla on monipuolisesti erilaisia aktiviteetteja, kuten jättilabyrintti, jättipomppurata, toimintaratoja, minigolfia, rodeohärkä, polkuautorata, erilaisia toiminnallisia pelejä ja paljon muuta. (Elämystehdas Action Factory 2013a; Elämystehdas Action Factory 2013b.)

Varsinaisten ohjelmapalveluyritysten lisäksi Hämeenlinnan seudulta löytyy myös esimerkiksi maaseutumatkailuyrityksiä. Jussilan Luomutilalla Janakkalassa järjestetään kyyntänsä mukaan ratsastukseen painottuvia leirejä ryhmille. (Jussilan Luomutila 2013; Simola 2005, 6.) Lisäksi luontoelämyksiä tarjoaa Hämeen ammattikorkeakoulu Evon retkeilyalueella, jossa ryhmille järjestetään ohjelmapalveluita kesällä ja talvella, sekä alueella on myös yöpymismahdollisuus Rahtijärven kämpällä (Hämeen ammattikorkeakoulu 2014a; Hämeen ammattikorkeakoulu 2014b).

Majoitusta ryhmille tarjoavia yrityksiä Hämeenlinnan seudulla ovat muun muassa Hämeenlinnassa Aulangon Lomakylä, joka on avoinna tilauksesta, Hämeenlinnan seurakunnan leirikeskukset Syöksynsuo, Loimalahti ja Kaunisniemi sekä Janakkalassa Terva-

kosken Tervaniemi. Näiltä yrityksiltä löytyy majoitustiloja ryhmien käyttöön ja osassa yrityksiä myös ruokailut voidaan järjestää, mutta varsinaisia ohjelmapalveluita ei näissä yrityksissä kuitenkaan ole tarjolla. (Aulangon lomakylä 2014; Hämeenlinnan seurakuntayhtymä 2014; Tervakosken Tervaniemi 2010b.) Osassa majoituspalveluita tarjoavia yrityksiä on jonkin verran järjestettyä ohjelmaa tarjolla tilauksesta tai sitten välineet, tilat ja muut mahdollisuudet ryhmille järjestää itse ohjelmaa, kuten urheilua tai luonnossa liikkumista. Näihin yrityksiin kuuluvat Hauholla Lautsian lomakeskus, Maulan maatila ja Wuolteen kartano, Hattulassa Hotelli Petäys sekä Niemikotkan lomamökit Kalvolassa. (Lautsia 2014; Maulan maatila 2011; Niemikotkan Lomamökit 2010; Petäys Resort 2014; Tunnelmakartanot Ky 2013.) Erityisen hyvin leirikoulujen tarpeisiin sopivia majoituspaikkoja ovat Hauholla maatilamatkailuyritys Meidän Iloranta ja Lasten Kesä ry:n lomakeskus. Nämä yritykset tarjoavat majoituksen lisäksi runsaasti koululaisryhmille sopivaa ohjelmaa, kuten pelejä ja leikkejä, rastiratoja, kalastusta, tai tutustumista maatalan elämään ja eläinten hoitoon. Lasten Kesä ry:n Hauhon lomakeskuksessa toimintaa järjestää Lasten Kesä ry. (Iloranta 2014; Lasten Kesä ry 2012.)

Alla olevassa yhteenvetotaulukossa (taulukko 1) on tiivistetty Hämeenlinnan matkailutarjonnasta koululaisryhmille parhaiten sopivat majoitusvaihtoehdot ja aktiviteetit. Eri-laisten majoituspalveluiden ja aktiviteettien kohdalla on annettu esimerkkejä yrityksistä, jotka tarjoavat kyseistä palvelua.

Taulukko 1. Hämeenlinnan matkailutarjontaa koululaisryhmille

Palvelu	Yritys
Majoitus (+ruoka)	Aulangon lomakylä, Tervakosken Tervaniemi, Hämeenlinnan seurakunnan leirikeskukset: Syök-synsuo, Loimalahti ja Kaunisniemi
Majoitus + pääasiassa omatoimista ohjelmaa tai vähäistä järjestettyä ohjelmaa	Lautsian lomakeskus, Maulan maatila, Wuolteen Kartano, Hotelli Petäys, Niemikotkan lomamökit
Majoitus + järjestettyä ohjelmaa	Meidän Iloranta, Lasten Kesä ry:n lomakeskus
Aktiviteetti	Yritys
Nähtävyydet	Hämeen linna, Aulangon puistometsä, museoita, esim. Janakkalan Tietokonemuseo
Opastetut kierrokset	Museovirasto/Hämeen linna, Kanta-Hämeen oppaat ry.
Luontoelämykset	Aulangon luonnonsuojelualue, Hakoisten linnavuori, Evon retkeilyalue/Hämeen ammattikorkeakoulu
Maaseutumatkailu/Eläimiin tutustumista	Jussilan Luomutila, Kissankulman eläinpiha, Iittalan Poropuisto
Urheilu ja harrasteet	Uimahallit, keilahallit, ratsastustallit, Hänkki – Hämeenlinnan Kiipeilykeskus, Calpis Ski Center, Aulangon ulkoilumaja (liikuntavälineiden vuokraus ryhmille)
Ohjelmalveluita	Lasten Liikunnan Tuki ry, Fenix Ohjelmalvelut, Elämystehdas Action Factory
Huvipuistot ja kylpylät	Puuhamaa, Aulangon kylpylä

2.2 Hämeenlinnan seudun markkinointi

Organisaatiota, jonka pohjimmaisena tarkoituksena ei ole voiton tuottaminen, kutsutaan voittoa tavoittelemattomaksi organisaatioksi eli nonprofit-organisaatioksi. Nonprofit-organisaatiolla on yleensä jokin missio, jonka vuoksi toimintaa harjoitetaan, ja joka toimii organisaation tavoitteena. Vaikka nonprofit-organisaatioiden tavoitteena ei ole taloudellinen voitto, niillä usein on kuitenkin tiettyjä taloudellisia tavoitteita, kuten kulu- jen kattaminen tai mahdollisesti jonkinlaisen ylijäämän tuottaminen. Tämä mahdollinen ylijäämä kuitenkin käytetään organisaation toimintaan, jotta se voisi toteuttaa missio- taan yhä paremmin. Nonprofit-organisaatioilla on siis kahdenlaisia päämääriä, joihin

kuuluvat mission toteuttaminen sekä taloudellisiin tavoitteisiin pääseminen. (Vuokko, 2004, 14–20.)

Voittoa tavoittelemattomat organisaatiot voidaan jakaa yksityisellä sektorilla toimiviin sekä julkisen sektorin organisaatioihin. Yksityisiin nonprofit-organisaatioihin luetaan erilaiset järjestöt, yhdistykset ja muut kolmannen sektorin toimijat, kun taas julkisia nonprofit-organisaatioita ovat muun muassa kunnat ja valtion organisaatiot. (Vuokko, 2004, 16.) Tämän opinnäytetyön toimeksiantajan Kehittämiskeskus Oy Hämeen voidaan ajatella kuuluvan julkisen sektorin nonprofit-organisaatioihin, sillä se on Hämeenlinnan kaupungin omistama. Samoin myös leirikoulujen asiakkaat eli koululuokat luetaan julkisiin nonprofit-organisaatioihin koulujen ollessa yleensä kuntien omistuksessa. Näin ollen Hämeenlinnan seudun markkinointi, joka tapahtuu tässä tapauksessa Kehittämiskeskus Oy Hämeen kautta, mutta toisaalta leirikoulupalveluita tarjoavien yritysten ja koulun välillä, poikkeaa hieman perinteisestä voittoa tavoittelevan yrityksen markkinoinnista.

Markkinoinnin on perinteisesti ajateltu olevan yritysten toimintaa, jonka avulla voidaan vaikuttaa tuotteiden ja palveluiden kysyntään ja lisätä organisaation ja sen tuotteiden tunnettuutta. Markkinointi liitetään useimmiten kannattavuuteen ja voiton tuottamiseen, eli sen avulla pyritään kasvattamaan yrityksen tuloja tietyllä aikavälillä. Markkinointiajattelua voidaan kuitenkin soveltaa myös voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden toimintaan. (Vuokko, 2004; 13, 39.) Sen avulla organisaatio saa yhteyden sen ulkopuolisiin sidosryhmiin, mikä hyödyttää myös nonprofit-organisaatioita. Nonprofit-organisaatiolle markkinointi ei ole välttämätöntä, mutta sen keinoja käyttämällä organisaatio voi saavuttaa paremmin toiminnalleen asettamansa vision ja tavoitteet. (Vuokko 2004, 14, 133.) Markkinoinnilla pyritään aina vaikuttamaan ja saamaan aikaan jonkinlainen muutos kohderyhmässä, esimerkiksi luomaan kiinnostusta organisaatioon. Markkinoinnin päämääränä onkin tunnistaa, ennakoida ja tyydyttää organisaation toiminnan kannalta tärkeiden sidosryhmien erilaisia tarpeita samalla pyrkien toteuttamaan toiminnalle määrättyjä tavoitteita. (Vuokko 2004, 39, 44–46.)

Markkinointiviestintää suunniteltaessa tulee ottaa huomioon kohderyhmä, sen eri ominaisuudet ja tarpeet, organisaation markkinoinnilleen asettamat tavoitteet sekä toiminn-

taympäristö ja viestintätilanne. Markkinointiviestinnässä voidaan käyttää erilaisia keinoja, jotka tavallisesti jaetaan kuuteen luokkaan; henkilökohtainen myyntityö, suhdetoiminta, mediajulkisuus, mainonta, menekinedistäminen sekä sponsorointi. (Vuokko 2004, 170–171.)

Hämeenlinnan seutukunta on lähiaikoina ollut nousujohteinen niin asukkaiden, yritysten kuin yritysten henkilökunnan määrässä sekä yritysten liikevaihdossa. Alueen yritykset ovat aktiivisesti mukana markkinoinnissa. (Hämeen liitto 2012b.) Hämeen Matkailu Oy:n yhteismarkkinoinnin avulla Hämeenlinnan seutua markkinoidaan muun muassa erilaisten esitteiden ja sanomalehtimainonnan avulla. Lisäksi Hämeenlinnan seutu on ollut esillä monilla messuilla, kuten Alihankinta 2013 -messuilla, Matkamessuilla, Kongressimessuilla, sekä Sihteeri & Assistentti -päivillä. (Hämeen Matkailu Oy 2013, 8; Kehittämiskeskus Oy Häme 2013b.)

Vielä vuodeksi 2013 myönnettiin rahoitus Hämeen liiton koordinoimalle maakunnalliselle Häme-kampanjalle. Markkinoinnin avulla on tarkoitus parantaa Hämeenlinnan, Riihimäen ja Forssan seutujen houkuttelevuutta yrittämisen, asumisen ja matkailun osalta. Hämeenlinnan seutu on ollut viime vuosina vahvasti esillä erilaisissa tapahtumissa ympäri Etelä-Suomen, ja useampina vuosina Hämeenlinnan seutua on markkinoitu Hämeen yhteismarkkinoinnin avulla esimerkiksi Helsingin Sanomien liitteenä olleilla Häme-liitteillä, joita on jaettu pääkaupunkiseudulla ja ne ovat keränneet satoja tuhansia lukijoita. Hämeenlinnan vetovoimaisuutta pyritään myös parantamaan tutustuttamalla kokousasiakkaita alueen kokousmahdollisuuksiin ja eri vierailukohteisiin. Hämeenlinnan seudun markkinointitoimenpiteet on toteutettu yhteistyössä Hämeenlinnan, Hattulan ja Hämeen matkailun kanssa. (Hämeen liitto 2012b; Kehittämiskeskus Oy Häme 2013b.)

Innolink Research Oy:n Häme-markkinoinnille toteuttamassa vetovoimaisuustutkimuksessa selvisi, että 54 prosenttia kyselyyn vastanneista pääkaupunkiseudun asukkaista oli huomannut Kanta-Hämeeseen liittyvää markkinointia vuoden aikana. Eniten Hämeen markkinointia oli tavattu sanomalehdissä, mainoslehtisissä sekä messuilla ja muissa tapahtumissa. 62 prosenttia vastaajista oli suositellut tai uskoi suositteluvansa Kanta-Hämettä matkailukohteena ja asuinpaikkana. Pääkaupunkiseutulaisille vastaajille

Kanta-Häme oli suositumpi matkailu- kuin muuttokohteena. Tähän vetovoimaisuustutkimukseen pohjautuen Kanta-Hämeen matkailua ja markkinointia voidaan kehittää. (Häme-markkinointi 2011.)

2.3 Kehittämiskeskus Oy Häme

Eräs Hämeenlinnan seutua kehittävä sekä sen vetovoimaisuutta parantava toimija on tämän opinnäytetyön toimeksiantaja Kehittämiskeskus Oy Häme. Kehittämiskeskus Oy Häme on Hämeenlinnan kaupungin omistama elinkeinoyhtiö, joka palvelee ja neuvoo Hämeenlinnan seudulla toimivia yrityksiä, ja toimii niiden kanssa yhteistyössä. Yhtiö pyrkii kehittämään Hämeenlinnan seutua ja tekemään siitä Etelä-Suomen houkuttelevimman asuinalueen sekä paikan yritysten toiminnalle. Kehittämiskeskus Oy Hämeen tavoitteena onkin parantaa alueen elinkeinoelämää, yritysten toimintamahdollisuuksia sekä kilpailukykyä ja vetovoimaa. Yritykset voivat verkostoitua ja kansainvälistyä yhtiön avulla, sillä Kehittämiskeskus Oy Häme toimii yhteistyössä erilaisten yritysten ja organisaatioiden kanssa. Yhtiö myös tuo toiminnallaan esille Hämeenlinnan seudun vahvuuksia ja osaamista, sekä markkinoi alueen asuin- ja matkailumahdollisuuksia. (Kehittämiskeskus Oy Häme 2013a.)

Kehittämiskeskus Oy Häme toivoo, että tässä tutkimuksessa paneudutaan leirikoulujen asiakasnäkökulmaan, eli koululaisten ja opettajien kantaan. Tutkimuksessa pyritään selvittämään, minkälaisille leirikouluille nykyään on kysyntää, eli mitä asiakkaat leirikoululta kaipaavat. Näin Hämeenlinnan seudun tarjontaa leirikouluille voidaan arvioida tämänhetkiseen kysyntään verraten, ja tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää kehitettäessä leirikoulutuotteita paremmin koululaisryhmille sopiviksi ja koululaisia kiinnostaviksi.

Tutkimuksen tulokset hyödyttävät myös matkailuyrityksiä, joiden kanssa Kehittämiskeskus Oy Häme tekee yhteistyötä. Yritykset, joilla on tarjontaa leirikouluille, voivat kehittää leirikoulutuotteitaan kysyntään vastaaviksi ja opetussuunnitelmaa paremmin tukeviksi. Sekä seudun yritysten että Hämeenlinnan seudun markkinoinnin kannalta tulokset ovat merkityksellisiä, sillä niiden avulla markkinointia voidaan kohdistaa paremmin koululaisryhmille ja matkailupalveluita voidaan markkinoida uudella tavalla, jotta ne houkuttelisivat paremmin nykyajan koululaisia. Näin ollen sekä Kehittämiskes-

kus Oy Häme että Hämeenlinnan seudun matkailuyritykset hyötyvät tutkimuksen tuloksista kehittäessään toimintaansa.

3 Leirikoulu ja oppiminen

Tässä luvussa käsitellään perusopetukseen liittyviä käsitteitä ja lakeja sekä perusopetuksen tavoitteita. Lisäksi tutustutaan perusopetuksen opetussuunnitelman sisältöön. Myös oppimisympäristöön paneudutaan nimenomaan oppimista tukevien ympäristöjen ja koulun ulkopuolisen opetuksen kautta. Leirikoulua käsitellään opetuksen kannalta sekä matkailutuotteena. Lisäksi tarkastellaan leirikoulun asemaa Suomessa sekä ulkomailla ja perehdytään myös leirikoulun maksuttomuuteen.

3.1 Perusopetus

Perusopetuslaissa (628/1998) on säädetty perusopetukseen ja oppivelvollisuuteen liittyvistä asioista. Suomessa asuvilla lapsilla on laissa määrätty oppivelvollisuus, joka alkaa samana vuonna kun lapsi täyttää seitsemän vuotta (Perusopetuslaki 628/1998 25 §). Jokaisen oppivelvollisen lapsen on otettava osaa perusopetukseen tai muutoin hankittava vastaavat tiedot (Perusopetuslaki 628/1998 26 § (13.6.2003/477)). Kuntien velvollisuus on järjestää alueellaan asuville oppivelvollisuuden alaisille lapsille perusopetusta (Perusopetuslaki 628/1998 4 §).

Perusopetus yhteiskunnassa ei toimi ainoastaan opetuksellisessa, vaan myös kasvatuksellisessa asemassa. Sen tarkoituksena on tarjota oppivelvolliselle edellytykset yleissivistyksen hankkimiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Lisäksi yhteiskunnalla on mahdollisuus perusopetuksen avulla sivistää kansaansa, sekä edistää tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä yhteiskunnassa. (Opetushallitus 2004, 14.) Myös perusopetuslain (628/1998 2 §) mukaan perusopetuksen tavoitteena on ”tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja”. Lisäksi opetuksen tulisi olla tasa-arvoisuutta ja sivistystä edistävää, ja parantaa oppilaiden lähtökohtia kouluttautumiseen ja itsensä kehittämiseen. Perusopetuslain 3 §:n (477/2003) mukaan opetuksen tulisi olla myös järjestetty oppilaiden ikään nähden sopivaksi edistäen heidän kasvuaan ja kehitystään.

Myös Opetushallitus korostaa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissaan perusopetuksen mahdollistamaa kasvua, oppimista ja itsetunnon kehittämistä sekä kannustamista elinikäiseen oppimiseen, joiden avulla yksilö voi elämänsä aikana hankkia

tietoa ja taitoa, valmistautua jatko-opintojaan varten ja vaikuttaa yhteiskunnassa. Tämän lisäksi kielellisen ja kulttuurisen identiteetin muodostuminen ja kehitys on nostettu esille. Tavoitteena on myös turvata yhteiskunnan jatkuvuus kulttuuriperinnön siirtämisellä sukupolvien välillä, sekä kartuttamalla tietoa yhteiskunnan arvoista ja toiminnasta. Perusopetuksella halutaan lisäksi kehittää kriittistä arviointikykyä sekä luoda uutta kulttuuria, ajattelu- ja toimintatapoja. (Opetushallitus 2004, 14.)

3.2 Opetussuunnitelma

Opetushallituksen peruskouluille ja muille perusopetuksen järjestäjille laatimien opetussuunnitelman perusteiden pohjalta perusopetuksen järjestäjän on laadittava ja hyväksyttävä paikallinen opetussuunnitelma. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisella kunnalla ja koululla, joka tarjoaa perusopetusta, on oltava opetussuunnitelma. Oppilailla on laillinen oikeus opetussuunnitelman mukaisen opetuksen ja ohjauksen saamiseen työpäivinä. (Opetushallitus 2013a.)

Opetussuunnitelma muodostaa perustan ja ohjeen koulun opetus- ja kasvatustyölle. Siinä määritellään muun muassa, opetuksen tehtävä ja rakenne, erilaiset opetukseen liittyvät periaatteet sekä eri oppiaineiden sisällöt ja niihin liittyvät tavoitteet. Opetussuunnitelmassa tuodaan myös esille toimintaperiaatteet liittyen esimerkiksi oppilaan ohjaukseen, arviointiin ja tukemiseen sekä kodin ja koulun yhteistyöhön. (Opetushallitus 2013a.) Lisäksi perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellään perusopetukselle arvopohja, johon kuuluvat tasa-arvo, ihmisoikeudet, demokratia, ympäristön elinkelpoisuuden ja luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen, sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen. Opetuksen on tarkoitus parantaa oppivelvollisten yhteisöllisyyttä ja vastuullisuutta, sekä kehittää yksilön vapauksien ja oikeuksien kunnioittamista. (Opetushallitus 2004, 14.)

Yhdeksän vuoden laajuiseen opetukseen on sisällyttävä oppiaineista kaikille oppilaille vähintään äidinkieltä ja kirjallisuutta, toista kotimaista kieltä, vieraita kieliä, ympäristöoppia, terveystietoa, uskontoa tai elämäntietoa, historiaa, yhteiskuntaoppia, matematiikkaa, fysiikkaa, kemiaa, biologiaa, maantietoa, liikuntaa, musiikkia, kuvataidetta, käsityötä ja kotitaloutta. Lisäksi opetetaan valinnaisaineita. (Perusopetuslaki 628/1998 4 luku 9 §, 11 §) Oppiaineiden lisäksi peruskoulun opetussuunnitelmaan kuu-

luu tiettyjä opetusta eheyttäviä aihekokonaisuuksia. Aihekokonaisuudet ovat opetuksen ja kasvatustyön tärkeitä teemoja, ja ne tulevat esille monissa eri oppiaineissa niiden omista näkökulmista soveltuen oppilaan kehitykseen. Nämä aihekokonaisuudet tulee sisältyä opetussuunnitelman oppiaineisiin ja muuhun koulun toimintaan, kuten tapahtumiin. Teemojen olisi tärkeää tulla esille myös koulun toimintakulttuurissa. Näitä aihekokonaisuuksia ovat ihmisenä kasvaminen, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, viestintä ja mediataito, osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys, vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta, turvallisuus ja liikenne sekä ihminen ja teknologia. (Opetushallitus 2004, 38–43.)

Vuonna 2012 valtioneuvosto määritteli asetuksessaan perusopetuksen tavoitteet ja tuntilajan, jotka toimivat perustana opetussuunnitelman perusteiden laatimiselle. Opetussuunnitelman perusteiden valmistelua hoitaa ohjausryhmä, ja perusteiden on tarkoitus valmistua vuoden 2014 loppuun mennessä. Näin uuden opetussuunnitelman käyttöön voidaan siirtyä 1.8.2016 alkavana lukuvuonna. (Opetushallitus 2013b.)

Opetushallitus kertoo tiedotteessaan (62/2012) opetussuunnitelman perusteiden uudistamistavoitteista. Päämäärä on muodostaa entistä paremmat lähtökohdat oppimiselle, koulun kasvatustyölle sekä kestäväälle tulevaisuudelle. Tähän tavoitteeseen päästään muun muassa tukemalla paikallista pedagogista kehittämistä ja kannustamalla monipuoliseen yhteistyöhön. Opetussuunnitelman perusteista pyritään tekemään opetuksen järjestäjien käyttöön mukautuva työväline, joka auttaa opetuksen strategisessa kehittämisessä. (Opetushallitus 2012a.)

Opetus tulisi laatia tämänhetkisten vahvuuksien pohjalta mukauttamalla niitä toimintaympäristön muutoksiin. Opetuksen sisältöä tulisi selkeyttää, ja näin tehostaa oppimista sekä keskittymistä olennaiseen. Tärkeää on myös erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen oppilaiden tarpeet huomioiden. Lisäksi kasvatuksen, opetuksen ja toimintakulttuurin arvopohja, periaatteet ja tavoitteet tulisi määritellä siten, että taustalla vaikuttaa ajatus tulevaisuuden laaja-alaisesta osaamisesta ja sivistyksestä. Huomioitavia teemoja ovat kestävä kehitys, toisten kunnioitus ja vuorovaikutus, eriarvoisuuden karsiminen, monipuolisen kasvun tukeminen sekä oman identiteetin vahvistaminen. Näin

turvataan oppilaan jatkuva kasvu ja kehittyminen hänen kehitysvaiheensa huomioiden. (Opetushallitus 2012a.)

Syksyllä 2012 opetushallitus teki uuden perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ensimmäisen luonnoksen. Luonnos oli luettavissa opetushallituksen internetsivulla, sekä opetusta järjestäville tahoille lähetettiin aiheen tiimoilta kysely. Niin koulut, muut opetuksen järjestäjät, henkilöstöryhmät, järjestöt, yksittäiset ihmiset kuin oppilaat itse antoivat runsaasti palautetta luonnokseen liittyen. Opetushallituksen mukaan yhteenedot palautteesta on toimitettu ohjausryhmälle, ja palautetta aiotaan hyödyntää perusteiden jatkokehittelyssä sekä suunnittelussa. (Opetushallitus 2013c.)

Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi sisältää muun muassa luvun Oppimisympäristöistä, jossa viitataan koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi muuhun luontoon ja rakennettuun ympäristöön oppimisympäristönä, sekä yhteistyökumppaneiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. (Opetushallitus 2012b.) Yhteistyökumppaneihin viittausta ei aiemmissa opetussuunnitelman perusteissa ole tuotu esille (Opetushallitus 2004, 18). Kun oppimisympäristöä ajatellaan paikkana tai alueena, tulisi miettiä koulun ulkopuolisten paikkojen hyödyntämistä opetuksessa ja niissä luonnostaan tapahtuvaa oppimista. Oppilaitoksen ulkopuolisia ympäristöjä ovat esimerkiksi työpaikat, luonto, kaupunki, näyttelyt, harrastuspaikat ja leirikoulut. (Manninen ym. 2007, 40.) Leirikoulu-lehti mainitsee uuden peruskoulun opetussuunnitelman sisältävän paljon viittauksia koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin. Näitä mainintoja on myös eri oppiaineiden kuvauksissa. (Suomen leirikoulu yhdistys ry. 2013a, 3.)

Luonnoksesta perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi annetussa palautteessa koulujen ulkopuolisten ympäristöjen tärkeys opetuksessa korostui. Myös luonnonympäristöjen hyödyntämismahdollisuuksia haluttiin painottaa enemmän opetussuunnitelmassa. (Opetushallitus 2013d.) Opetuksen järjestäjille lähetettyyn kyselyyn saadut vastaukset puhuivat myös koulujen ulkopuolisten ympäristöjen hyödyntämisen puolesta, ja niissäkin nousivat esille luonnonympäristöt osana oppimisympäristöä (Opetushallitus 2013e). Näin ollen voidaan todeta sekä opetuksen järjestäjien että muiden uudesta opetussuunnitelmasta kiinnostuneiden opetushallituksen sivuilla vierailleiden kannattavan koulun ulkopuolista opetusta ja luonnonympäristöjen hyödyntämistä opetuksessa.

3.3 Oppimisympäristö ja koulun ulkopuolella tapahtuva opetus

Oppimisympäristö on oppimiseen liittyvä kokonaisuus, joka koostuu fyysisestä ympäristöstä, psyykkisistä tekijöistä sekä sosiaalisista suhteista. Opiskelu ja oppiminen tapahtuvat näiden osien muodostamassa oppimisympäristössä. (Manninen ym. 2007, 16).

Oppimisympäristö pyrkii oppimisen edistämiseen ja se voi olla vaikkapa paikka, tila, yhteisö tai toimintakäytäntö (Piipari 1998, 4). Fyysiseen oppimisympäristöön kuuluvat esimerkiksi koulurakennus, tilat, opetusvälineet sekä oppimateriaalit, mutta myös luonto ja rakennettu ympäristö koulun ympärillä. Psykkiseen oppimisympäristöön kuuluvat oppilaan omat kognitiiviset ja emotionaaliset ominaisuudet ja sosiaalinen oppimisympäristö taas muodostuu vuorovaikutuksesta ja ihmissuhteista. (Opetushallitus 2004, 18.) Sosiaalisessa näkökulmassa ihmisten muodostama yhteisö on vuorovaikutteinen verkosto, jonka kautta oppimisympäristön käsite laajenee perinteisestä kouluympäristöstä myös vapaa- ja työaikaan muodostaen näin opiskelun kokonaisuuden (Manninen ym. 2007, 16).

Oppimisympäristön on tärkeää vahvistaa oppilaan kasvua ja kehitystä, parantaa oppimismotivaatiota, sekä edistää uteliaisuutta, aktiivisuutta, itseohjautuvuutta ja luovuutta tarjoten oppilaalle riittävästi haastetta. Oppimisympäristön tulisi kannustaa vuorovaikutukseen niin oppilaiden kesken kuin myös oppilaan ja opettajan välillä, sekä edistää keskustelua ja oppilaiden ryhmäytymistä. Hyvässä oppimisympäristössä ilmapiirin tulisi olla avoin, kiireetön, rohkaiseva ja myönteinen. Lisäksi oppimisympäristön pitää olla oppilaan terveyttä edistävä sekä fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen kokonaisuus. (Opetushallitus 2004, 18.)

Oppimisympäristöön perustuvassa opetuksessa opiskelu on itseohjautuvampaa kuin perinteisessä opetuksessa, ja siinä painotetaan oppilaan omaa aktiivisuutta. Oppimisympäristöajattelussa korostuu oppiminen reaali maailman tilanteiden kautta, suora kosketus opittavaan asiaan sekä ongelmakeskeisyys oppiainekeskeisyyden sijasta. Lisäksi opiskelun ajatellaan olevan kokonaisvaltainen ja melko pitkä prosessi. Oppimisympäristössä oppilasta tukevat erilaiset tukihenkilöt ja asiantuntijat, ja myös opettajasta tulee enemmän tukihenkilö, oppimisympäristön suunnittelija sekä organisaattori kuin entinen tiedon jakaja. Opetus on siis oppilaskeskeisempää ja ongelmalähtöisempää, jossa

sosiaalinen vuorovaikutus ja yhteisöllinen oppiminen ovat suuressa merkityksessä sekä oppiminen verkottuu myös koulun ulkopuolelle. (Manninen ym. 2007, 19–20.)

Ympäristö edistää oppimista ja tuo sille lisäarvoa. Lapset esimerkiksi usein oppivat asioita spontaanisti ja ilman ohjausta omilla ehdoillaan. Tällaisessa oppimisprosessissa ympäristöllä on oppimista tukeva rooli, sillä se tarjoaa oppilaalle oppimiseen houkuttelevia asioita, riittävästi ongelmia ja haasteita, tietoa ja ratkaisumalleja ongelmanratkaisuun sekä välineitä oppimiseen. Lisäksi ympäristö antaa opitun harjoittelumahdollisuuksia, sosiaalisen vuorovaikutuksen tilanteita, puitteet ja mahdollisuudet yhdessä oppimiselle ja tiedon jakamiselle sekä opitun asian testaus- ja sovellusmahdollisuuksia. Näiden ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien kautta oppija oppii asioita luonnostaan. Syytä olisikin pohtia, miten nykyisiä opetusmalleja voitaisiin kehittää tukemaan paremmin luonnollista tapaa oppia. (Manninen ym. 2007, 20.)

Oppimisympäristöjä voidaan luokitella ja tarkastella monin eri tavoin (Manninen ym. 2007, 27). Suuri osa oppimisympäristöajattelun eri ideoista on samankaltaisia huolimatta eroista asioiden painotuksissa (Piipari 1998, 4). Eräs vaihtoehto oppimisympäristöjen ryhmittelyyn on oppimisympäristöjen perustyytit: teknologinen oppimisympäristö, kontekstuaalinen oppimisympäristö, ja avoin oppimisympäristö. Teknologiapohjaisesta oppimisympäristöstä puhutaan, kun on kyse opetusteknologian varaan rakennetusta oppimisympäristöstä, jolloin tieto- ja viestintäteknikkaa hyödynnetään opetuksessa esimerkiksi opetukseen liittyvän materiaalin – tehtävien, ohjeiden ja vaikka keskustelualueiden tarjoamisella oppilaille verkkosivustoilla. (Manninen ym. 2007, 29–34.) Kaupin määrittelyn mukaan (1993 ja 1995) kontekstuaalisessa oppimisympäristössä opiskelu siirtyy perinteisestä koulusta todellisiin tilanteisiin tai todellisia tilanteita jäljitteleviin ympäristöihin, jolloin oppimisen kohteena ei ole opetussuunnitelmassa määritelty opetuksen sisältö, vaan aidot tosielämän tilanteista syntyvät ongelmat. Oppija toimii aktiivisena tekijänä ja kokeilijana sekä oppiainekeskeisyydestä on siirrytty ongelmalähtöisyyteen. (Manninen ym. 2007, 33.)

Oppimisympäristöä voidaan myös tarkastella sen avoimuuden kannalta. Manninen ja Pesonen (2000) sekä Veermans ja Tapola (2006) korostavat, että avoimessa oppimisympäristössä oppija on itse enemmän vastuussa oppimisestaan, omilla ehdoillaan.

Perinteisesti opettaja asettaa konkreettiset tavoitteet oppimiselle, kun taas avoimessa oppimisympäristössä oppilailla on suurempi vastuu tavoitteiden määrittelystä ja niiden saavuttamisesta. Oppimistehtävä ei välttämättä ole selkeästi määritetty, vaan se voi olla soveltava. (Manninen ym. 2007, 31.) Manninen (2000, teoksessa Manninen ym. 2007, 31) määrittelee avoimen oppimisympäristön piirteiksi:

- opiskelijakeskeisyyden
- oppilaan aktiivisuuden ja itseohjautuvuuden korostumisen
- opiskelijaa tukevan ohjauksen
- selkeiden opetussuunnitelmien puuttumisen
- prosessikeskeisyyden
- monimuotoiset opetusmenetelmät
- verkostoitumisen reaali maailmaan.

Nykyään koulu ei ole ainoa ympäristö, joka muokkaa ja kartuttaa oppilaiden tietoutta. Siksi myös koulun ulkopuoliset oppimisympäristöt ovat nousseet tärkeiksi tiedonlähteiksi oppijan näkökulmasta. Verkostoitumisen avulla on äärettömästi mahdollisuuksia hankkia uutta tietoa. Toisaalta koulun ulkopuoliset ympäristöt voivat olla vaikeita valvoa ja säädellä, epäluotettavia, ristiriitaisia ja liian viihteellisiä tiedonlähteitä, vaikka ne tarjoavatkin usein runsaasti informaatiota. Näin opettajien asiantuntemus korostuu oppijan tukijana tiedon analysoinnissa ja heiltä vaaditaan uudenlaista osaamista. Koulun ulkopuoliset oppimisympäristöt tulisi voida yhdistää koulun suunnitelmalliseen ja järjestelmälliseen ympäristöön sujuvasti. (Piipari 1998, 6.)

Erilaisia käsityksiä oppimisympäristöistä voidaan luokitella myös viiteen eri näkökulmaan, joita ovat fyysinen, sosiaalinen, tekninen, paikallinen sekä didaktinen näkökulma. Nämä näkökulmat ovat vaihtoehtoisia käsityksiä aiheesta ja täydentävät toisiaan, mutta osittain ne ovat myös päällekkäisiä määritelmiä. Eri näkökulmat painottavat erilaisia erityispiirteitä oppimisympäristöissä. Fyysisen oppimisympäristön näkökulmasta painotetaan tilaa ja rakennusta tukeutuen arkkitehtuurin ja tilasuunnittelun teorioihin. Sosiaalisen oppimisympäristön ollessa kyseessä oppimisympäristöä ajatellaan vuorovaikutuksena sosiaalipsykologian, ryhmäprosessien sekä kommunikaation kannalta. Teknisessä näkökulmassa oppimisympäristössä korostetaan opetusteknologiaa ottaen huomioon

tieto- ja viestintäteknikka. Paikallisessa näkökulmassa oppimisympäristö on paikka tai alue ja oppimisessa huomioidaan koulun ulkopuoliset paikat, kuten luonto tai todellisen maailman ympäristöt ja tilanteet oppimistilana. Didaktinen näkökulma puolestaan painottaa ympäristöä oppimista tukevana ympäristönä, ja esille nousevat oppimateriaalit, oppilaiden tukeminen oppimiseen sekä erilaiset didaktiset ja pedagogiset haasteet yleisesti. Oppimista pyritään käynnistämään oppimista tukevilla ärsykkeillä oppimistilanteissa, sekä oppimisprosessia suunnitellaan ja tuetaan erilaisilla ympäristön elementeillä. Tällöin opettajalla on tärkeä rooli oppimisympäristön kehittäjänä. (Manninen ym. 2007, 36, 41.)

Leirikoulujen näkökulmasta fyysinen tila on eri kuin normaalissa kouluoppimisessa, mutta fyysistä oppimisympäristöä paremmin leirikoulun tarkasteluun sopii paikallisen oppimisympäristön näkökulma. Kun käsitellään paikkoja ja alueita oppimisympäristöinä, tulisi hyödyntää ensinnäkin koulun pihaa ja lähiympäristöä. Oppimisympäristöissä korostuvat leikkiympäristöjen kehittäminen, liikuntakasvatusta tukevat ympäristöt, tutkiva oppiminen lähiympäristössä sekä kotiseutukulttuurin hyödyntäminen. Näitä on alettu huomioida paremmin oppimisympäristöajattelun myötä. (Manninen ym. 2007, 93.) Metsät ovat luonnollinen oppimisympäristö monien oppiaineiden, kuten biologian, maantieteen ja liikunnan oppimiseen. Myös opetussuunnitelman perusteiden sisältämiin aihekokonaisuuksiin ja arvoihin, kuten yrittäjyyden, kestävän kehityksen sekä vastuullisuuden aiheisiin tutustumiselle löytyy hyvät puitteet metsästä. (Manninen ym. 2007, 98; Opetushallitus 2004, 14, 40–41.) Leirikoulutoiminta liittyy myös metsiin, mutta leirikoulut voivat suuntautua luonnon lisäksi esimerkiksi maatiloille, leirikoulukeskuksiin, tai vaikka kaupunkiympäristöön. Kaupunki oppimisympäristönä tarjoaa koulutuspalveluiden lisäksi tilaisuuden arjen oppimiseen erilaisissa kaupunkitiloissa. Kirjastot, museot ja taidenäyttelyt puolestaan välittävät kulttuuriperintöä, mutta niitä ei voida lukea oppimisympäristöiksi ilman oppimista tukevia ja ohjaavia elementtejä. Perusajatuksena leirikouluissa on leirikoulukohteen ympäristön hyödyntäminen suunnittelemalla oppimistavoitteet ja menetelmät ympäristön mukaan. (Manninen ym. 2007, 100–101.)

Oppimisympäristö sosiaalisesta näkökulmasta korostaa vuorovaikutusta. Sosiaalista oppimisympäristöä voidaan lähestyä kahdelta eri kannalta. Toisaalta vuorovaikutukseen vaikuttaa ja sen mahdollistaa fyysinen ja tekninen ympäristö, toisaalta taas voidaan sy-

ventyä opetuksessa käytettäviin yhteistoiminnallisiin ja ryhmäytymiseen perustuviin menetelmiin, ohjaukseen ja keskusteluihin. (Manninen ym. 2007, 69.) Viittauksia sosiaalisuuteen ja vuorovaikutukseen on runsaasti opetussuunnitelman perusteissa määritellyissä opetuksen arvopohjassa sekä opetukseen sisällytettävissä aihekokonaisuuksissa. Esille nousevat muun muassa yhteisöllisyys, ihmisenä kasvaminen sekä osallistuva kansalaisuus (Opetushallitus 2004, 14, 38–40). Opetussuunnitelman uudistuksessa pyritään korostamaan myös vuorovaikutusta, toisten kunnioitusta sekä eriarvoisuuden vähentämistä (Opetushallitus 2012a.) Leirikoulussa on hyvät mahdollisuudet näiden arvojen ja teemojen toteuttamiselle, sillä leirikoulussa vuorovaikutuksellinen toimintakulttuuri ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa ovat tärkeitä sisältöjä. (Opetushallitus 2011.) Leirikoulussa oppilaat tutustuvat uusiin ihmisiin ja sosiaalinen ympäristö on erilainen kuin koulussa yleensä. He myös kokevat asioita yhdessä, jolloin heillä on mahdollisuus yhteenkuuluvaisuuden tunteeseen. (Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013a.)

Didaktisesta eli opetusopillisesta näkökulmasta oppimisympäristöä tarkastellaan sen kannalta, miten se tukee oppimista. Lähes mikä vain ympäristö voi olla oppimisympäristö, mutta sen pitää jollain tavalla saada aikaan ja edistää oppimista, sekä siellä oleilulla pitäisi olla oppimistavoitteita. Didaktinen näkökulma tuo ympäristöön oppimiseen liittyviä ominaisuuksia. (Manninen ym. 2007, 108.) Oppimista tukeva ympäristö mahdollistaa oppimisessa käytetyt erilaiset käyttäjän taidoista riippuvat toiminnot ja huomioi oppijan kehitystason. Oppimisympäristö on oppimista tukeva, kun se lisäksi ohjaa oppijaa ja tukee häntä pääsemään sellaiselle oppimisen tasolle, jolle hänen olisi yksin mahdotonta päästä. Lisäksi oppimista tukeva ympäristö suuntaa oppijan tarkkaavaisuutta ja tarjoaa tukivälineitä ajatteluun ja esimerkiksi muistamiseen sekä tukee sosiaalista vuorovaikutusta. (Manninen ym. 2007, 54.) Opettajan tehtävä korostuu oppimista tukevan ympäristön luomisessa. Erilaisilla didaktisilla toimintatavoilla saadaan monia eri vaihtoehtoja järjestää opiskeluprosesseja. Olemassa olevia ympäristöjä ja niiden resursseja voidaan hyödyntää eri tavoin, jolloin opettajalta vaaditaan luovuutta niiden käyttämiseen. (Manninen ym. 2007, 108.)

Leirikoulutoimintaan voidaan liittää myös elämyspedagogiikka. Elämyspedagogiikalla tarkoitetaan toimintaa, jolla luodaan edellytykset yksilön kasvuun ja oppimiseen kokonaisvaltaisten elämysten kautta. Tämä Saksassa syntynyt periaate pyrkii luomaan haas-

teellista toimintaa ja elämyksiä oppijalle tarjoten näin mahdollisuuden oppimiseen sekä auttaen hänen kasvuun ja kehittymistä ryhmän jäseneksi. Elämyspedagogiikan avulla kehittyvät niin yksilön vastuu, itseluottamus, päätöksentekokyky, ongelmanratkaisutaidot, tavoitteellisuus ja luottamus kuin ryhmässä yhteisymmärrys, vastuu ja yhteistyö. Ryhmä toimii ikään kuin peilinä, jonka avulla yksilöt saavat palautetta itsestään ja omasta toiminnastaan. Tärkeää elämyspedagogiikan kannalta on luoda haastava, virikkeellinen ja vaativa ympäristö, joka sitten mahdollistaa ihmisen oppimisen ja kasvun. (Manninen ym. 2007, 100; Outward Bound Finland ry 2011.)

Peruskouluopetusta voidaan lain mukaan antaa myös koulun ulkopuolella. Opetuksen järjestäjän on tehtävä opetussuunnitelman perusteisiin pohjautuva suunnitelma, jossa määrätään muun muassa työajoista sekä opetuksen yhteydessä järjestettävästä muusta toiminnasta ja koulun ulkopuolella annettavasta opetuksesta. Näistä tulee ilmoittaa etukäteen oppilaille ja huoltajille. (Perusopetusasetus 852/1998 9 §.) Perusopetuslain (628/1998) 29 §:n mukaan opetukseen osallistuvilla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön, ja opetuksen järjestäjän tulee vastata tästä sekä tehdä suunnitelma, jonka avulla turvataan oppilaille mahdollisuus opiskella väkivallattomassa ympäristössä ilman kiusaamista ja häirintää. Opetuksen järjestäjä huolehtii myös koulussa sovellettavista järjestyssäännöistä, joilla parannetaan järjestystä, turvallisuutta ja viihtyisyyttä koulussa sekä opiskelun esteetöntä sujumista. Lisäksi opetuksen järjestäjän on valvottava, että näitä turvallisuustoimia noudatetaan ja oikeus turvallisuuteen toteutuu. (Perusopetuslaki 628/1998 29 §). Tämän vuoksi on tärkeää, että myös koulun ulkopuolisessa opetuksessa toteutuu oppilaiden turvallisuus.

3.4 Leirikoulu opetuksen osana

Leirikoulu on leiri- ja kouluelämän yhdistelmä, jossa koululaiset viettävät useimmiten 2–5 päivää toisella paikalla tai paikkakunnalla. (Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaa-li 2013a.) Leirikoulu eroaakin opintokäynneistä ja -retkistä kestoltaan, sillä se on pidempi kuin muut mainitut koulun ulkopuoliset opetusmuodot (Lahdenperä, Virtanen, Saarinen & Salmi 1989, 11). Leirikoulu on ikään kuin vapaamuotoinen opetusjakso, jolla tietoa hankitaan erityisestä opetuskohteesta suoraan. Opetuspaikka ja työajat leirikoulussa poikkeavat totutusta opetuksesta, ja pohdittava on myös vapaa-ajan viettoa, sillä leirikoulussa vietetään yleensä useampi vuorokausi. Leirikoulussa myös opetusme-

netelmät ja opetuksen sisältö ovat erilaisia tavanomaiseen opetukseen verrattuna. Oppilaat eivät vain kuuntele passiivisesti, vaan he ottavat aktiivisesti osaa toimintaan. (Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013a.) Usein leirikoulun ja luokkaretken välillä ei ostata tehdä riittävää eroa. Luokkaretki on enneminkin lukukauden lopuksi saatava palkinto, jonka tavoitteena ovat elämykset ja virkistyminen, kun taas leirikoulussa korostuvat kasvatuksellisuus ja tavoitteellisuus sekä opetussuunnitelman tukeminen. (Niipala 2012.)

Leirikoulu rakentuu kolmesta osasta, joihin kuuluvat esityö, toteuttaminen eli leirikoulujakso sekä jälkityö. Oppilaiden osallistuminen alkaa jo leirikoulun suunnitteluvaiheessa. (Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013a.) Leirikoulukohde valitaan yleensä oppilaiden kiinnostuksen mukaan, mutta kuten opetussuunnitelman perusteissa on mainittu, opetuksen perustana olevien arvojen tulisi välittyä koulun jokapäiväisessä toiminnassa, eli myös leirikoulussa (Opetushallitus 2004, 14; Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013a). Aiemmin leirikoulu saatettiin usein toteuttaa esimerkiksi paikallisessa leirikeskuksessa, jossa opettajat suunnittelivat ohjelman. Leirikoulun aikana saatettiin pitää tavallisia oppitunteja koulukirjoineen. Nykyään tämä on harvinaista, mutta edelleen leirikoululla on tietyt tavoitteet. (Niipala 2012.)

Ennen oppiainekohtainen opetus oli suuremmissa osassa, nykyään taas opettajat korostavat yhteisöllisyyden ja luokan ryhmytymisen parantamista, sosiaalisten taitojen oppimista sekä omatoimisuuden, vastuunoton ja itsenäistymisen kehittymistä paremmiksi. (Niipala 2012.) Nämä tavoitteet löytyvät myös opetussuunnitelman perusteista, jossa määritellyt opetuksen aihekokonaisuudet, kuten ihmisenä kasvaminen, osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys, vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta tulisi sisältyä oppiaineiden lisäksi eri tapahtumiin ja koulun toimintakulttuuriin. (Opetushallitus 2004, 38–43.) Näiden tavoitteiden toteuttaminen unohtuu helposti tavallisessa kouluopetuksessa, oppiainekohtaisten oppimistavoitteiden ollessa pääosassa. Erään opettajan mukaan leirikoulussa perusopetuksen arvopohjan tavoitteet toteutuivat muutaman päivän aikana, kun taas tavallisessa kouluympäristössä ei ole tarpeeksi aitoja tilanteita, joissa nämä arvot nousisivat toiminnassa esille. (Niipala 2012.) Myös leirikoulussa siis aihekokonaisuuksien eheyttämisen tulisi näkyä työskentelyssä. Usein leirikoulukohteessa on mahdollisuus oppia luonnosta, asutuksesta, historiasta, kulttuurista tai

työ- ja elinkeinoelämästä. Pienryhmätyöskentely on paljon käytetty opetusmenetelmä. (Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013a.)

Oppilaat viettävät oikeastaan koko leirikoulun ajan yhdessä. Leirikoulussa sosiaalinen ympäristö muuttuu ja tavoitteena onkin yleensä tutustua uuteen ympäristöön, tavata uusia ihmisiä sekä muodostaa yhteenkuuluvuutta oppilaiden välille heidän kokiessaan asioita yhdessä. (Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013a.) Leirikoulun uusi ympäristö mahdollistaa oppilaiden uudet roolit, jotka eivät tule esille tavallisessa luokkaopetuksessa. Opettajat usein kertovatkin leirikoulun jälkeen oppilaista löytyneen aivan uusia puolia. (Niipala 2012.)

Leirikoulu on oivallinen tapa toteuttaa opetussuunnitelman perusteissa mainittuja tavoitteita, sillä sen avulla kehitetään vuorovaikutuksellista toimintakulttuuria, joka sisältää yhteistyön yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa. Lisäksi leirikoulu mahdollistaa monipuolisen oppimisympäristön, oppiaineelle parhaiten soveltuvat työtavat ja menetelmät, sekä asioiden oppimisen aidoissa tosielämän tilanteissa ja ympäristöissä. Tämä kaikki parantaa oppilaiden motivaatiota ja aktiivisuutta opiskeluun, lisää heidän hyvinvointiaan sekä kehittää heitä osallistuvina kansalaisina. (Opetushallitus 2011.)

3.5 Leirikoulutoiminta maailmalla ja Suomessa

Opetusta on annettu koulun ulkopuolella jo antiikin aikana, jolloin esimerkiksi Sokrates ja Hippokrates opettivat oppilaitaan luonnossa perustaen opetuksen elämyksiin ja kokemuksiin. Varsinaisen leirikouluajatuksen äitinä on kuitenkin pidetty englantilaista opettajaa Mary A. Johnstonia, joka vietti vuonna 1906 viikon maaseudulla luokkansa kanssa soveltaen opittuja asioita käytäntöön. Leirikoulutoiminta Englannissa alkoi tämän jälkeen vahvistua ja laajentua. Ensimmäisen maailmansodan jälkeinen huono taloudellinen ja sosiaalinen tilanne vaikutti leirikoulujen kehitykseen, ja 1920-luvulla Saksassa aloitettiin leirikoulutoiminta sosiaalipedagogisin perustein. Myös Yhdysvalloissa on ollut leirikoulutoimintaa pitkään, jopa 1930-luvun loppupuolelta, ja leirikouluissa on opetettu muun muassa luonnonvarojen käyttämistä säästäväisesti. (Lahdenperä ym. 1989, 11–12.)

Norja ja Tanska ovat olleet alusta alkaen leirikoulutoiminnan edelläkävijöitä rakentaessaan ensimmäiset leirikoulukeskuksensa jo 1930- ja 1940-luvuilla. Esimerkiksi Tanskassa peruskoulun aikana koululaiset ovat päässeet vähintään kaksi kertaa leirikouluun, ja heillä on ollut mahdollisuus ilmaisiin junamatkoihin. Myös Norjan peruskoululaisille on taattu pääsy leirikouluun. Ruotsiin leirikoulu saapui hieman Norjaa ja Tanskaa myöhemmin, mutta sielläkin se on ollut tärkeässä asemassa. Ruotsin eri kunnissa on kuitenkin ollut erilaisia käytäntöjä muun muassa leirikoulutoiminnan rahoituksessa, ja valtion säästötoimet ovatkin tuoneet haittoja leirikouluille. (Lahdenperä ym. 1989, 13–14.)

Kesällä 2013 Ahvenanmaalla järjestettiin pohjoismainen leirikouluseminaari, jonka aikana pidetyssä Pohjoismaisen leirikouluneuvoston (Nordiska Lägerskolföreningar) kokouksessa käytiin läpi leirikoulutoiminnan nykytilaa eri Pohjoismaissa. Ruotsissa ja Tanskassa leirikoulujen asema ei ole tällä hetkellä kovin vakaa, mutta muissa Pohjoismaissa melko hyvä. Norjassa sen sijaan leirikoulutoiminta on erityisen hyvällä pohjalla leirikoulujen ollessa siellä lakisääteisiä. Tämän vuoksi leirikoulujen talouskin on taattu. Kunnat saavat valtion tukea leirikoulutoimintaansa, joka takaa leirikouluopettajien palkanmaksun. Islannin ainoa leirikoulukeskus Reykjaskoli on taas niin suosittu koululaisien keskuudessa, että sinne eivät pääse kaikki jotka haluaisivat. (Suomen leirikouluyhdistys ry. 2013b; Suomen leirikouluyhdistys ry. 2013c.)

Leirikoulutoiminta saapui Suomeen muista Pohjoismaista (Niipala 2012). Suomessa leirikoulutoiminta on aloitettu myöhemmin kuin muissa Pohjoismaissa, mutta jo 1950-luvulla myös täällä järjestettiin jonkin verran opintoretkeä, joita voidaan pitää leirikoulujen ensimmäisenä muotona. 1960-luvulla muutamia yksittäisiä kokeiluja lukuun ottamatta leirikoulutoimintaa ylläpidettiin pääasiassa ruotsinkielisissä kouluissa. Vuosikymmenen loppupuolella aloitettiin yhteispohjoismaiset leirikoulut, jotka perustuivat ystävyyskuntien yhteistyöhön. (Lahdenperä ym. 1989, 15–16.) 1970-luvulla leirikoulutoiminta alkoi yleistyä ja 1980-luvulla Kouluhallitus ja Opettajien ammattijärjestö OAJ laativat ensimmäiset ohjeistukset leirikoulutoimintaan liittyen. Tämän jälkeen leirikoulutoiminta on kasvanut jatkuvasti ja tullut osaksi koulun toimintaa koko maassa. (Niipala 2012.) 2000-luvulla, joitain vuosia sitten vallalla ollut keskustelu perusopetuksen maksuttomuudesta vaikutti alentavasti leirikoulujen määrään, jopa niin, että joissain kunnissa koulujen leirikoulutoiminta lakkautettiin täysin. Huolimatta Opetushallituksen ke-

väällä 2006 antamasta tiedotteesta, jossa lakien tulkintaa tarkennettiin, koulujen ulkopuolisten palveluiden käyttö on vähentynyt. (Niipala 2012; Savolainen 2013, 3–5.) Leirikoulujen maksuttomuuteen perehdytään tarkemmin luvussa 3.7.

Leirikoulutoimintaa varten luodut ohjeistukset ovat pääasiassa peräisin 1980-luvulta, jolloin valtakunnallisesta koulutuspolitiikasta siirryttiin koulujen ja kuntien vapaampaan päätösvaltaan opetuksessa. Myöskään opettajankoulutuksessa leirikoulua ei yleensä käsitellä pedagogisena toimintamuotona, jonka vuoksi erilaisista palveluista tiedottaminen koulumaailmaan olisi tärkeää. Näin ollen leirikoulutoiminta Suomessa on melko ”villää” vailla valtakunnallista ohjeistusta ja koulutusta. (Niipala 2012; Savolainen 2013, 10.)

Vuonna 1975 perustettiin valtakunnallinen Suomen leirikouluyhdistys – Lägerskolföreningen i Finland ry. (Lahdenperä ym. 1989, 16–18). Yhdistyksen tavoitteena on levittää leirikouluajatusta, tukea leirikoulutoiminnan laajenemista, kehittää pohjoismaista yhteistyötä sekä edistää leirikoulun käyttämistä opetusmenetelmänä ja -välineenä (Suomen leirikouluyhdistys ry. 2013d). Lisäksi yhdistys toimii alan asiantuntijana Suomessa ja julkaisee ”Leirikoulu – Lägerskola” -lehteä 1–2 kertaa vuodessa (Suomen leirikouluyhdistys ry. 2013d, Suomen leirikouluyhdistys ry. 2013e).

3.6 Leirikoulu matkailutuotteena

Erilaiset matkailualan yritykset tuottavat palveluita, joita kutsutaan matkailupalveluiksi. Matkailupalvelun ja matkailutuotteen välinen ero on hankala määritellä. Asiakas käyttää tai kuluttaa matkailutuotteen, joka on aina palvelu, yleensä monen eri palvelun muodostama kokonaisuus. Palvelun lisäksi matkailutuotteeseen kuitenkin liittyy joitakin aineellisia tuotteen ominaisuuksia. Asiakas kokee matkailutuotteen usein laajana palveluiden yhdistelmänä, johon kuuluu kaikki matkan suunnittelusta ja paikan päällä vieteystä ajasta kotiinpaluuseen. Kun asiakas ostaa matkailutuotteen, siihen saattaa kuulua useita matkailun eri osia, jotka muodostavat ikään kuin paketin. Matkailutuotteen tuottajan näkökulmasta sen sijaan matkailutuote saattaa olla vain yksi näistä paketin osista, esimerkiksi majoitus. Matkailutuote on siis palvelupaketti, joka sisältää sekä aineellisia että aineettomia elementtejä, ja se muodostuu jostain kohteesta tapahtuvasta toiminnasta. (Verhelä & Lackman 2003, 15–16.)

Matkailupalveluita ja kaikkia muita palvelutuotteita yhdistää se, että ne tuotetaan ja kulutetaan yhtä aikaa, eikä niitä näin ollen ole mahdollista varastoida. Matkailupalvelu muodostuu osista ja lopullinen kokemus palvelusta syntyy asiakkaassa tunneperäisenä elämyksenä, jota itsessään palvelun tuottaja ei voi tuottaa. Tuottaja kuitenkin voi vaikuttaa elämyksen syntymiseen rakentamalla sille puitteet. Asiakkaan tyytyväisyys palveluun muodostuu, kun palvelu vastaa hänen odotuksiaan. Jos asiakas kokee, ettei hän saa palvelulta haluamaansa kokemusta, hän ei ole siihen tyytyväinen. Kokonaiskäsitys syntyy siis tunnetilan kautta, ja näin ollen palvelutuotetta on vaikea markkinoida edeltäkin. (Verhelä & Lackman 2003, 74.)

Leirikoulu koostuu erilaisista aineettomista osista, palveluista, ja se tapahtuu tietyssä kohteessa. Myöskään leirikoulutuotetta ei voida varastoida, sillä koululaiset kuluttavat sen samaan aikaan, kun palveluntarjoaja tuottaa sen. Näin ollen leirikoulu voidaan lukea matkailutuotteeksi. Kun puhutaan leirikoulusta matkailutuotteena, siihen ajatellaan kuuluvan eri osia. Leirikoulu rakentuu esityöstä, leirikoulujaksosta sekä jälkityöstä. (Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013a.) Jo ennen leirikoulun toteutusta leirikoulu vaatii työtä sen kaikilta osapuolilta; opettajilta, oppilailta sekä vanhemmilta. Käytännön järjestelyistä sekä työnjaosta on sovittava, ja taloudesta huolehdittava esimerkiksi varainkeruulla. Myös oppilaiden tulisi oppia vastuun ottamista ja jakamista prosessin aikana ja heidän olisi hyvä myös tuntee itsensä tarpeelliseksi. (Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013b.)

Pitkän suunnittelun jälkeen leirikouluprosessin huipennus on toteutettava leirikoulujakso, johon kuuluvat varsinaiset matkailutuotteen osat. Näitä osia ovat erilaiset leirikoulun muodostavat palvelut, kuten matka leirikoulukohteeseen, majoitus kohteessa, ruoka sekä ohjelma. (Lahdenperä ym. 1989, 133; Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013a.) Leirikoulun järjestäminen voidaan hoitaa eri tavoin ja eri paikoissa. Leirikoulu voidaan järjestää lähellä koulua naapurikunnassa tai vaikkapa ystävyyskunnassa ulkomailla. Luokan omien tarpeiden mukaan on mahdollista järjestää leirikoulu siten, että luokka itse hoitaa kaikki leirikouluun liittyvät järjestelyt kohteessa, tai leirikoulukohde vastaa majoituksen ja ruokailun järjestämisestä ja luokan opettaja hoitaa leirikouluohjelman, tai leirikoulukeskukselta saadaan ohjelma ja varusteet valmiina sekä henkilökunnan apu ja ohjausta opettajalle, tai sitten leirikoulukeskus vastaa koko leirikoulun

toiminnasta ja sillä on omat opettajat vastaamassa pedagogisesta osuudesta luokan opettajan toimiessa vain apuopettajana. (Lahdenperä ym. 1989, 77–78; Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013c.)

Leirikoulun kohdetta valittaessa on otettava huomioon minkä tyyppinen leirikoulu sopii parhaiten kyseessä olevalle koululaisryhmälle. Valittava leirikoulutyyppi ja -kohde on suhteutettava käytettävissä oleviin varoihin. Lisäksi voi pohtia haluttuja teemoja leirikoululle ja miten ne vaikuttavat kohteen valintaan. Myös vuodenaika ja sääolot saattavat vaikuttaa tietyn kohteen valintaan. Kohteen turvallisuus kaikilta osin ja koko leirikoulun ajalta tulisi varmistaa, sekä leirikoulun pituus ja oppilaiden ikä on huomioitava. Myös paikan mukavuudesta, viihtyvyydestä ja perustarpeiden tyydyttämismahdollisuuksista, kuten edellytyksistä ruokailuun sekä saniteetitiloista tulisi huolehtia. (Lahdenperä ym. 1989, 77–78.)

Leirikoulun viimeinen vaihe on jälkityö. Leirikoulun jälkeen oppilaiden tehtävä on usein raportoida kokemuksistaan huoltajille ja mahdollisesti muille opettajille ja oppilaille. On tärkeää, että leirikoulun anti kootaan ja välitetään muille eri tavoin. Tämä toimii opettavaisena haasteena leirikoululaisille, ja koottuja tietoja voidaan hyödyntää myöhemmin tiedotusmateriaalina leirikoulusta kiinnostuneille. Leirikoulusta voidaan antaa tietoja muun muassa koulun omassa tai paikallislehdessä, paikallisradiossa, tai kuvien ja videon avulla. (Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013a; Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013d.)

Leirikouluyhdistyksen tekemän selvityksen mukaan lukuvuonna 1997–1998 Suomessa pidettiin noin 2000 leirikoulua, joista noin puolet oli suunnattu alakouluikäisille (Uski 2004, 7). Tarkkaa määrää erilaisista leirikouluyrittäjistä Suomessa ei ole tiedossa, mutta esimerkiksi maatilamatkailuyrityksistä arviolta ainakin sadalla on tarjolla leirikoulupalveluita, jotka liittyvät luontoon ja maaseutuun. (Uski 2004, 2.) Erilaisia leirikoulukohteita on listattu muun muassa Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaalien internetsivuilla luokkis.com sekä Suomen leirikouluyhdistyksen kotisivuilla www.leirikoulut.com (Suomen leirikouluyhdistys ry. 2013g; Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013e).

Edellä mainittujen leirikoulukohteiden lisäksi on olemassa valtakunnallisia nuorisokeskuksia, jotka pyrkivät tukemaan lasten ja nuorten elämää sekä kasvua ja kehitystä osallistuviksi kansalaisiksi tarjoamalla heille elämyksellisen, kehittävän sekä turvallisen toimintaympäristön. Nuorisokeskukset harjoittavat toimintaa lasten ja nuorten kanssa sekä tekevät yhteistyötä koulujen, kuntien ja eri järjestöjen kanssa. Lisäksi nuorisokeskukset ovat tärkeässä osassa valtakunnallisessa nuorisopolitiikassa sekä toimivat opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa yhteistyössä. (Suomen nuorisokeskukset ry 2011a.)

Nuorisolaissa (72/2006) ja asetuksessa määrätään valtakunnallisten nuorisokeskusten toiminnasta. Eri puolilla maata on kymmenen nuorisokeskusta, joiden tilat sopivat alueelliseen, valtakunnalliseen ja kansainväliseen toimintaan, kuten nuorisotoimintaan sekä leiri- ja luontokoulutoimintaan. Nuorisokeskusten toimintaan myönnetään tukea veikkausvaroista ja avustukset myönnetään opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisoyksikön kanssa käytävien neuvotteluiden myötä. (Suomen nuorisokeskukset ry 2012.) Nuorisokeskuksissa järjestettävien leirikoulujen sisältö tukee peruskoulun opetussuunnitelmaa. Leireillä ammattitaitoiset ohjaajat käyttävät seikkailu- ja elämyspedagogisia menetelmiä, sekä turvallisuudesta huolehditaan kaikessa toiminnassa. Tunnelma leireillä on kodikas, ruoka hyvää sekä luonto lähellä. Vuosittain Suomen nuorisokeskuksissa järjestetään leirikouluja yli 1000 kappaletta. (Suomen Nuorisokeskukset ry 2011b.)

3.7 Leirikoulujen maksuttomuus

Viime vuosina on käyty keskustelua peruskoulujen retkistä, leirikouluista ja muusta koulun ulkopuolisesta opetuksesta sekä siitä, voiko oppilailta pyytää maksuja tällaisista tapahtumista. Opetushallituksen kouluille ja opetuksen järjestäjille laatimassa tiedotteessa 4/2006 on selvennetty lainsäädännössä asetettuja määräyksiä kouluretkien ja leirikoulujen maksuttomuudesta. (Opetushallitus 2011.) Perustuslaissa on määritelty kansalaisten oikeus maksuttomaan perusopetukseen (Suomen perustuslaki 731/1999 16 §). Myös perusopetuslain mukaan peruskoulun opetuksen ja siihen liittyvien oppimateriaalien ja muiden työvälineiden tulee olla oppilaalle maksuttomia. (Perusopetuslaki 628/1998 31 §) Perusopetukseen luetaan myös koulun työaikana toteutetut retket ja muu koulun ulkopuolinen toiminta, jolloin niistäkään ei saa aiheutua oppilaalle kustannuksia. (Opetushallitus 2011.)

Maksuttomuuden ei kuitenkaan tulisi olla esteenä retkien, leirikoulujen ja muun koulun ulkopuolella tapahtuvan opetuksen järjestämiselle. Kunnat saavat opetuksen ylläpitäjinä valtionosuutta opetustoimen kuluihin, ja niillä on vapaa päätösvalta resurssien kohdentamiseen. Koulujen retkistä aiheutuneet menot luetaan opetustoimen kustannuksiin, jolloin kunnilla on siis mahdollisuus tarjota kouluille resurssit koulujen ulkopuoliseen toimintaan. (Opetushallitus 2011.) Harvat kunnat kuitenkaan kohdistavat varojaan leirikoulujen toteuttamiseen (Niipala 2012).

Opintoretkiä, leirikouluja sekä muita vastaavia tapahtumia varten voidaan kerätä varoja huoltajien ja oppilaiden vapaaehtoisella toiminnalla (Opetushallitus 2011). Parhaimmillaan varainkeruuprojekti kasvattaa luokan ja vanhempien yhteisöllisyyttä ja talkoohenkeä (Niipala 2012). Jokaisella koululaisella on kuitenkin oltava tasavertainen mahdollisuus osallistua eri tapahtumiin tai retkiin, vaikka hän tai hänen huoltajansa ei olisi osallistunut varainkeruuseen (Opetushallitus 2011).

Norjan oppositio on kehottanut hallitusta tekemään selvityksen leirikoulun maksuttomuudesta. Leirikoulun tärkeyttä painotetaan, sillä se on merkittävä kokemus koululaiselle, ja se vaikuttaa positiivisesti luokan ilmapiiriin. Leirikoulu on Norjan laissa säädetty jokaiselle koululaiselle kuuluva oikeus, mutta kunnat eivät tällä hetkellä rahoita leirikoulutoimintaa täysin. Koulujen on siis itse tehtävä taloudellisia valintoja ja priorisoitava rahankäyttökohteitaan. Näin ollen vanhemmat joutuvat yleensä antamaan osuutensa leirikoulun rahoitukseen. Leirikoulun maksuttomuus haluttaisiin kuitenkin turvata, jotta leirikouluja voidaan järjestää myös tulevaisuudessa. Nyt halutaankin selvittää miten tässä onnistuttaisiin mahdollisimman hyvin, ja kaikki oppilaat pääsisivät yhä leirikouluun ilman, että koulujen täytyy karsia menojaan muilta osin. Oppositio onkin ehdottanut leirikouluihin käytettävään budjettiin kahden miljoonan kruunun lisäystä. Suomen leirikouluyhdistyksen mielestä tämä olisi hyvä malli hyödynnettäväksi Suomenkin leirikoulujen rahoitukseen. (Suomen leirikouluyhdistys ry. 2013f.)

4 Tutkimuksen kulku

Tämä luku koostuu opinnäytetyön tutkimusosuudesta. Aluksi kerrotaan valitusta tutkimusmenetelmästä ja käytetyistä aineistonkeruuvälineistä, sekä miten näihin valintoihin on päädytty. Seuraavaksi avataan tutkimuksen vaiheita aina kohderyhmän valinnasta varsinaiseen aineiston keruuseen. Lopuksi arvioidaan vielä tutkimuksen laatua, luotettavuutta ja pätevyyttä.

4.1 Laadullinen tutkimusmenetelmä

Toisistaan poikkeavia eri näkökantoja laadullisen tutkimuksen käsitteeseen on runsaasti. Kuten laadullista, myöskään määrällistä tutkimusta ei voida määritellä yhdeksi selkeäksi kokonaisuudeksi, mutta niiden suhdetta on mahdollista pohtia, sekä tutkimuksessa voidaan yhdistellä laadullisen ja määrällisen tutkimuksen eri puolia. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen ei siis voida yksiselitteisesti olettaa olevan toisensa poissulkevia vaihtoehtoja. (Tuomi ja Sarajärvi 2002,) Eräästä näkökulmasta laadullinen tutkimus pyrkii ymmärtämään ilmiöitä, kun taas määrällisellä tutkimuksella selitetään asioita. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 8, 66–68). Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli enemmän ymmärtää leirikoulujen nykytilaa ja merkitystä koululle sekä koulun oppilaille kuin selittää niitä. Näin ollen tutkimusmenetelmän valinnassa päädyttiin kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimukseen.

Usein käytännön syistä tutkimuksen teossa on hyödyllistä ja tarkoituksenmukaista käyttää sekä laadullisen että määrällisen tutkimuksen lähestymistapoja (Flick 2006, 25). Tässä tutkimuksessa päätettiin pyrkiä tutkimusongelman ratkaisuun mahdollisimman järkevästi sopivia menetelmiä hyödyntäen, enemmän kuin tietyn laadullisen tutkimuksen perinteen tai opin orjalliseen noudattamiseen. Tutkimuksessa käytettiin pääasiassa laadullista tutkimusta, mutta prosessissa hyödynnettiin myös jonkin verran määrällisen tutkimuksen piirteitä, lähinnä alakoululaisten kyselyssä.

4.2 Lomakekysely ja ryhmähaastattelu

Laadullisessa tutkimuksessa useimmin käytettäviä aineistonkeruumenetelmiä ovat haastattelu, kysely, havainnointi sekä erilaisista dokumenteista lähtöisin oleva tieto. Eri me-

netelmiä voidaan käyttää yksittäin tai yhdistellä niitä sopivasti tutkimusongelman mukaan sekä käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Kun halutaan tietää, mitä ihminen ajattelee tai miksi hän toimii tietyllä tavalla, häneltä voidaan kysyä asiasta, mikä toimii kyselyn ja haastattelun perusajatuksena. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 73–75.) Eskolan (1975, 158–159) määrittelyn mukaan kyselyssä tiedonantajille jaetaan kyselylomake, jonka kysymyksiin he vastaavat itsenäisesti tai valvotussa tilanteessa. Haastattelun piirteiksi hän esittää henkilökohtaista tilannetta, jossa kysymykset antaa haastatteliija itse suullisesti ja vastaajien vastaukset merkitään muistiin. Kysely ja haastattelu eroavat toisistaan siis siltä osin, miten tiedonantaja toimii aineistonkeruutilanteessa; kyselyssä hän vastaa kirjallisesti ja haastattelussa taas suullisesti (Tuomi & Sarajärvi 2002, 75).

Haastattelulla on monia etuja, joihin kuuluvat muun muassa joustavuus, eli haastattelijan mahdollisuus esimerkiksi oikaista väärinkäsityksiä ja selittää kysymyksiä tarkemmin. Haastattelu kuitenkin vaatii runsaasti aikaa. Kysely on helppo aineistonkeruuväline ja ihmiset ovat melko tottuneita kyselylomakkeiden täyttöön. Saatavan aineiston käsittely on myös verraten nopeaa. Kyselyt monesti tavoittavat vastaanottajat paremmin kuin haastatteliija, mutta kieltäytymisprosentti on usein suurempi kuin haastatteluissa. Toisaalta valmiissa vastausvaihtoehdoissa puolestaan ei kovinkaan usein tavoiteta vastaajan ajatusmaailmaa. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 35–37; Tuomi & Sarajärvi 2002, 75–76.)

Van Hattumin ja de Leeuw (artikkelissa Järvensivu 2007) mukaan kansainvälisesti on saatu itse täytettäviä sähköisiä lomakkeita puoltavia tuloksia lapsia koskevista tutkimuksista. Erityisesti hieman isommat lapset ovat kiinnostuneita tietotekniikasta ja he osaavat käyttää tietokonetta. Sähköisen lomakkeen käyttö on siis tarkoituksenmukainen menetelmä. Myös aineistonkeruuseen käytettävissä ollut aika vaikutti kyselyn valintaan tämän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi. Haastattelut eri kouluissa olisivat vie-neet paljon aikaa, joten päädyttiin sähköiseen kyselyyn. Oli kuitenkin huomioitava se, että kaikilla alakouluilla ei välttämättä ole mahdollisuuksia sähköiseen kyselyyn vastaamiseen, joten kyselyt lähetettiin sekä sähköisinä linkkeinä, että paperilomakkeina.

Kun aineistoa kerätään lapsilta, kyselylomakkeen tulisi olla kognitiivisesti, kielellisesti sekä sosiaalisesti lapsen kehitystasoon sopiva. De Leeuw, Borgers ja Smits (artikkelissa Järvensivu 2007) toteavat lapsen kognitiivisten taitojen vasta kehittyvän. Lapsi yleensä

ajattelee melko konkreettisesti ja tulkitsee asioita kirjaimellisesti. Nämä seikat huomi-
oon ottaen tässä tutkimuksessa käytetyt alakoulun oppilaiden kyselylomakkeet pyrittiin
tekemään lapsille helpoiksi vastata, joten kyselyn vastausvaihtoehdot oli määritelty etu-
käteen. Alakoulujen oppilaille tehtiin kaksi erillistä kyselyä, joista ensimmäinen leirikou-
luun osallistuneille oppilaille. Tähän kyselyyn ei kuitenkaan saatu vastauksia. Toinen
kysely tehtiin niille oppilaille, jotka olivat menossa leirikouluun noin vuoden sisällä.
Kolmas kysely oli tarkoitettu opettajille, jotka olivat joko olleet tai menossa luokkansa
kanssa leirikouluun noin vuoden sisällä. Opettajien kyselyssä kysymykset olivat avoi-
mempia laajemman kuvan saamiseksi aiheesta. Kuten edellä jo mainittiin, kyselyt toteu-
tettiin siis sähköisinä lomakekyselyinä, mutta myös tulostettavalle paperilomakkeelle oli
mahdollisuus vastata. Nämä tulostettavat lomakkeet ovat raportin liitteinä, nimillä Liite
1 Oppilaiden kysely sekä Liite 2 Kysely opettajille.

Kun toiseen oppilaiden kyselyyn ei saatu vastauksia, aineistoa ei ollut riittävästi, joten
aineistonkeruuvaiheeseen päätettiin käyttää enemmän aikaa ja toteuttaa kyselyiden li-
säksi haastatteluja yläkouluikäisille leirikoulussa olleille oppilaille. Tavallisin tapa tehdä
haastattelua on yksilöhaastattelu, mutta myös ryhmähaastattelu soveltuu moniin tilain-
teisiin. Ryhmähaastattelussa haastattelija kysyy kysymykset useilta haastateltavilta sa-
manaikaisesti ja voi myös kysyä toisinaan vain yhdeltä ryhmän jäseneltä. Haastateltavilla
on lupa kommentoida melko vapaasti ja he tekevät erilaisia havaintoja aiheesta ottaen
yhdessä kantaa tutkittavaan aiheeseen. Ryhmähaastattelulla saadaan nopeasti ja saman-
aikaisesti monelta eri haastateltavalta paljon sisällökästä aineistoa. (Hirsjärvi & Hurme
2009, 61, 63.) Tässä tutkimuksessa haastattelut toteutettiin ryhmähaastatteluina. Ylä-
koululaiset haastateltavat olivat olleet yhdessä leirikoulussa, joten ryhmähaastattelu
mahdollisesti auttoi heitä muistamaan paremmin leirikoulunsa tapahtumia.

Erilaiset haastattelun lajit voidaan jakaa kahteen luokkaan, joista ensimmäiseen sisälty-
vät strukturoidut haastattelut eli lomakehaastattelut, ja toisen ryhmän muodostavat
puolistrukturoidut sekä strukturoimattomat haastattelut. Kun lomakehaastattelussa ky-
symysten muoto ja järjestys on ennalta määrätty, ja strukturoimattomassa eli avoimessa
haastattelussa kysymykset ovat avoimia, niin puolistrukturoitu haastattelu puolestaan
on näiden välimuoto. Puolistrukturoitua haastattelumenetelmää voidaan kutsua tema-
haastatteluksi, sillä haastattelu pohjautuu tiettyihin teemoihin, joiden perusteella keskus-

telu ohjautuu. Eri puolistrukturoidun haastattelun muodoissa myös kysymykset ja jopa niiden muoto voi olla sama kaikille. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 43–48.)

Tutkimuksen yläkoululaisten haastattelussa päädyttiin valitsemaan haastattelumuodoksi puolistrukturoitu teemahaastattelu. Kysymyksiä ei määritelty kovin tarkasti etukäteen, vaan haluttiin antaa haastateltaville mahdollisuus keskustella aiheesta melko vapaasti, jotta haastattelun tunnelma säilyisi rentona ja rohkaisevana, sekä keskustelua syntyisi paljon. Ennalta päätetyistä teemoista muodostettiin alustavat kysymykset, jotka kuitenkin muotoutuivat jokaisessa haastattelussa hieman erilaisiksi tilanteen mukaan. Myös kysymysten järjestystä voitiin muuttaa haastattelun aikana. Haastatteluiden runko on liitteenä nimellä Liite 4 Haastattelun runko.

4.3 Tutkimuksen vaiheet

Tutkimus aloitettiin päättämällä tutkimuksen aihe ja tavoitteet sekä määrittelemällä tutkimusongelma. On tärkeää päättää tutkimuksen alussa, mitä tutkitaan ja miksi tutkimusta tehdään, jotta se ei kasva liian laajaksi. (Smith 2010, 34,). Tämän jälkeen valittiin tutkimusmenetelmäksi laadullinen tutkimusmenetelmä hyödyntäen myös määrällisen tutkimuksen piirteitä, mistä kerrottiin edellä luvussa 4.1.

Heti aiheen määrittelystä alkaen alettiin tutustua hyvin aiheen kontekstiin ja aiheeseen liittyvään teoriaan. Nykyään lähes kaikki mitä halutaan tutkia, voidaan jollain tapaa linkittää jo olemassa olevaan tietoon, eikä samalla tavalla uusia tutkimuksen aloja ole kuin ennen (Flick 2006, 57–58). Onkin tärkeää tutustua tutkimuksen aiheesta aiemmin kirjoitettuun tietoon, sillä se auttaa liittämään tutkimuksen laajempaan kontekstiin sekä valitsemaan tarkoituksenmukaisen lähestymistavan (Smith 2010, 46). Tässä tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmäksi valittiin sähköisten lomakekyselyiden toteuttamiseen. Lomakekyselystä on kerrottu lisää luvussa 4.2. Kyselyiden suunnittelu aloitettiin pohtimalla, mitä tietoa niillä haluttiin kerätä. Aiemmin tutkimuksessa käsitellyn teoreettisen viitekehyksen pohjalta luotiin tietyt teemat, joiden alle kysymykset muodostettiin. Kyselylomake olisi hyvä testata ja tutkijan tulisi varautua tekemään siitä useampi luonnos ennen varsinaista käyttöä (Smith 2010, 86). Tässä tutkimuksessa lomakkeita testattiin alakoulun opettajalla ja kaksitoistavuotiaalla koelapsella niiden toimivuuden kannalta.

Lisäksi kysymysten sanamuotoja ja ymmärrettävyyttä testattiin täysin ulkopuolisella henkilöllä.

Aineistonkeruuta suunniteltaessa tulisi pohtia kuinka paljon aineistoa olisi kerättävä, jotta tutkimuksen edustavuus ja tieteellisyys eivät kärsisi. Monesti käytettävissä olevat resurssit, aika ja raha, vaikuttavat aineiston kokoon. Laadullisessa tutkimuksessa hankittava aineisto on usein melko pieni määrälliseen tutkimukseen verrattuna, sillä laadullisessa tutkimuksessa ei edes haluta pyrkiä yleistyksen, vaan tärkeää on panostaa tutkimuksen kohderyhmän valintaan ja ottaa huomioon tiedonantajien kokemus ja tiedot tutkittavasta aiheesta. Kohderyhmäläisten tulisi tietää aiheesta mahdollisimman paljon, ja kohderyhmä tulisi valita tarkoituksenmukaisesti sekä harkitusti. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87–88.) Tutkimuksen tarkoituksena oli saada ideoita leirikoulutarjonnan kehittämistä varten, joten kyselyn avulla haluttiin kerätä mahdollisimman monipuolisia mielipiteitä, toiveita ja odotuksia leirikouluihin liittyen. Näin ollen haluttiin vastaajia, joilla on riittävästi tietoa ja tuoreita mielipiteitä leirikouluista, eli opettajia ja oppilaita, jotka ovat olleet tai ovat menossa leirikouluun.

Tutkimuksessa haluttiin keskittyä Hämeenlinnan seudun leirikoulukohteiden vierailijoina potentiaalisiiin koululaisiin. Näin päädyttiin sisällyttämään tutkimukseen Hämeenlinnan seutua ympäröivät alueet, eli Kanta-Häme ja sitä ympäröivät maakunnat eli Pirkanmaa, Päijät-Häme, Uusimaa sekä Varsinais-Suomi. Suhteessa toisiinsa näillä alueilla on kuitenkin koululaisia eri määrät. Ositetun satunnaisotannan avulla pyrittiin tasoittamaan näitä maakuntien eroja. Tällä tarkoitetaan otannan ryhmittelyä alaryhmiin, minkä jälkeen valitaan satunnainen, etukäteen päätetyn kokoinen osuus jokaisesta ryhmästä. (Smith 2010, 90.)

Opetushallituksen Koulutusnetti-sivuston peruskouluhaun avulla valittiin koulut kyselytutkimusta varten. Valinta kohdistui Hämeenlinnan seutua ympäröivissä maakunnissa sijaitseviin kouluihin, joita oli vuonna 2013 yhteensä 1245 (Opetushallitus 2013f). Tutkimukseen näistä kouluista valittiin jokaisesta maakunnasta erikseen yksi prosentti, jolloin otannassa painottuivat maakuntien väliset erot koulujen määrissä. Vuonna 2010 koulujen keskimääräinen opetusryhmäkoko alakouluissa oli 19,21 oppilasta (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011). Kun tutkimukseen valitut 12 koulun 24 luokkaa kerrottiin

tällä luvulla, saatiin 461,04, eli kyselytutkimukseen oli siis mahdollisuus saada 461 vastausta. Tämä tietenkin riippui tutkittavien luokkien todellisesta oppilasmäärästä. Oli myös mahdollista, että kaikki koulut eivät halunneet jostain syystä osallistua tutkimukseen, jolloin saatavien vastausten määrä väheni.

Koulut valittiin aakkostetulta ja numeroidulta listalta satunnaisesti käyttäen apuna Excel-ohjelmaa ja huomioiden vain Suomessa sijaitsevat alakoulut. Arvottujen koulujen oppilaille lähetettiin sähköinen kyselytutkimus. Kouluista tutkimukseen pyydettiin yksi viides luokka ja yksi kuudes luokka, jolloin tutkimukseen osallistuvia luokkia oli yhteensä 24. Viides- ja kuudesluokkalaisille leirikoulu on mahdollisesti ajankohtainen aihe, sillä pidempiä leirikouluja usein järjestetään hieman vanhemmille oppilaille. Lisäksi kyselyyn vastaaminen voi olla alakoulun alimmilla luokilla oleville lapsille liian haastavaa, ja näin tulokset eivät välttämättä ole luotettavia. Jean Piaget'n (artikkelissa Järvensivu 2007) kehityspsykologisen teorian mukaan 7–11-vuotiaan lapsen on vaikea ymmärtää abstrakteja asioita sekä menneisyyden ja nykyisyyden eroa. Siksi tutkimus keskittyy nimenomaan alakoulun viidensiiin ja kuudensiiin luokkiin.

Ennen kyselyn lähetystä on mahdollista pyrkiä parantamaan vastausprosenttia eri tavoin. Smith (2010, 70–72) esittää näihin tapoihin esimerkiksi ennakoilmoituksen pian lähetettävästä kyselystä kirjeellä, saatekirjeen kyselylomakkeen mukana, luvatut kannustimet kuten lahjat sekä määritellyn aikarajan kyselyyn vastaamiseen. Tässä tutkimuksessa ennakoilmoitus päätettiin hoitaa puhelimitse, jolloin mahdolliset ei-vastaukset saatiin minimoitua heti alussa. Kahden päivän aikana soitettiin yhteensä 26 koulun rehtorille. Kouluista 12 saatiin lopulta kiinnostumaan kyselystä.

Myönteisesti kyselyyn suhtautuneille 12 rehtorille tai heidän osoittamilleen viides- ja kuudesluokkalaisten opettajille lähetettiin kysely saatekirjeen kera, jossa kerrottiin ohjeet kyselyyn vastaamiseen. Saatekirjeet oli räätälöity jokaiselle koululle yksilöllisesti. Saatekirjeen pohja on tämän raportin liitteenä nimellä Liite 3 Saatekirje. Vastausaikaa oli yhdeksästä kymmeneen päivää, mutta toiseksi viimeiseen vastauspäivään mennessä vastauksia oli tullut vasta kahdelta koululta. Kouluille lähetettiin vielä muistutusviesti sähköpostitse, joka tosin ei tuottanut tulosta, mutta viimeisenä päivänä saapuivat postitse yhden koulun paperivastaukset. Kyselyn jälkeen vastausprosenttia on vielä mah-

dollisuus parantaa ottamalla uudestaan yhteyttä vastaamatta jättäneisiin. (Smith 2010, 72.) Valitettavasti kyselyyn käytettävissä ollut aika oli rajallinen, joten vastaamatta jättäneiden kontaktointi piti hoitaa kyselyn jälkeisen viikonlopun aikana sähköpostitse. Vastausaikaa annettiin seuraavaan maanantaihin, jolloin vastauksia tuli vielä yhdeltä koululta, ja kouluja tutkimukseen osallistui näin yhteensä neljä. Lopulta 12 koulusta vain neljä osallistui, jolloin vastausprosentti oli 33,3 %. Näin saatiin neljä vastausta opettajien kyselyyn ja 40 vastausta leirikouluun menevien oppilaiden kyselyyn. Jostain syystä kysely leirikouluun osallistuneille oppilaille jäi ilman vastauksia. Tämä voi johtua siitä, että usein kouluissa leirikoulu järjestetään kuudennen luokan keväällä, jolloin leirikoulun käyneet oppilaat siirtyvät seuraavana lukukautena jo yläkouluun. Tämä kävi ilmi muutamasta kouluihin tehdystä puhelinsoitosta, sekä erään opettajan sähköpostista.

Kun vastausten määrä kyselyihin jäi näin alhaiseksi ja oppilaiden kyselyn ollessa melko strukturoitu, aineisto jäi suhteellisen pieneksi. Siksi tehtiin päätös aineistonkeruuseen käytettävän ajan lisäämisestä, ja lisäaineiston hankkimisesta. Aineiston hankintaa päätettiin jatkaa yläkoululaisille tehtävillä puolistrukturoiduilla ryhmähaastattelulla. Tästä menetelmästä on kerrottu luvussa 4.2. Tutkimukseen osallistuneet yhdeksäsluokkalaiset olivat olleet leirikoulussa kuudennella luokalla. Haastatteluun valittiin kolme neljän oppilaan ryhmää ja yksittäinen haastattelu kesti noin kaksikymmentä minuuttia. Haastattelut äänitettiin nauhurilla samalla muistiinpanoja tehden. Haastattelujen jälkeen nauhat kuunneltiin ja muistiinpanot täydennettiin. Haastatteluja ei kuitenkaan lähdetty litteroimaan sanasta sanaan, sillä ryhmähaastattelussa yhdellä mikrofonilla äänitettäessä tämä olisi hankalaa. Päätettiin siis kirjoittaa ylös olennaisimmat asiat, kuitenkin jättämättä pois merkittävää teemaan liittyvää aineistoa.

Kun haastattelu oli saatu kirjalliseen muotoon, oli analyysin vuoro. Tärkeää on keskittyä analyysissäkin tutkimusongelmalla rajattuun aiheeseen. Tästä ilmiöstä tulisi silti kertoa kaikki mahdollinen, mitä aineistosta voidaan eritellä. (Tuomi & Sarajarvi 2002, 94.) Tässä tutkimuksessa aineistoa analysoitiin sisällönanalyysin avulla, jolla on tarkoitus kuvata tutkittavaa ilmiötä tiiviissä ja yleistetyimmässä muodossa sanallisesti, ja analyysin kohteena voi olla lähes mikä tahansa teksti. Sisällönanalyysi voidaan tehdä aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. Näitä eri tapoja erottavat se, miten analyysin luokitteluvaiheessa ja tästä luokittelusta käsitteitä muodostettaessa aineisto perustuu

teoreettiseen viitekehykseen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105–116.) Tässä tutkimuksessa käytettiin teoriaohjaavaa lähestymistapaa sisällönanalyyysiin. Teoriaohjaavassa analyysissä valitaan tietyt analyysiyksiköt aineistosta, ja aikaisempi aiheesta löytynyt tieto ohjaa analyysiä sekä synnyttää uusia ajatuksia tiedon puitteissa (Tuomi & Sarajärvi 2002, 98).

Miles ja Huberman (1984, teoksessa Tuomi & Sarajärvi 2002, 110–116.) jaottelevat teoriaohjautuvan analyysin prosessin alkamaan aineiston redusoinnilla eli pelkistämällä, missä analysoitava tekstimuodossa oleva tieto joko tiivistetään tai jaetaan osiin. Seuraavaksi tapahtuu klusterointi eli ryhmittely, missä tiivistetty tai pilkottu aineisto käydään läpi ja sen osista etsitään yhtäläisyyksiä tai eroavaisuuksia, joita ryhmitellään luokiksi. Viimeinen vaihe on abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luonti. Siinä jäsennetään tutkimusongelman näkökulmasta merkittävä tieto, jonka pohjalta luodaan johtopäätöksiä teoreettisen viitekehyksen avulla. Oppilaiden kyselyn ollessa strukturoitu, sisällönanalyysi ei sovellu sen tulosten analysoimiseen. Kyselyn analysointi toteutettiin SPSS-ohjelman avulla vertaillen aineistosta nousseita erilaisia vastaajaryhmiä ja heidän vastauksiaan keskenään.

4.4 Tutkimuksen laatu, luotettavuus ja pätevyys

Tutkimusmenetelmien luotettavuudesta puhuttaessa käytetään usein termejä validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetilla eli validiudella tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa on tutkittu alussa määriteltyä ja luvattua aihetta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133.) Cookin ja Campbellin mukaan (1979, teoksessa Hirsjärvi & Hurme 2009, 187) kvalitatiivisen tutkimuksen kannalta olennaisimpia validiuden muotoja ovat rakennevalidius sekä ulkoinen validius eli tutkimustulosten yleistettävyyks eri yksilöihin ja tilanteisiin. Rakennevalidiuden avulla puolestaan pohditaan keskittykö tutkimus alussa määriteltyyn ilmiöön, eli liittyvätkö tutkimuksessa käytetyt käsitteet tutkimuksen aiheeseen. Kun käsitteet on määritelty tarkasti, tutkimuksen luotettavuus paranee, sillä tutkijan on näin mahdollista tutkia juuri aikomaansa aihetta, sekä hänen näkökulmansa käsitteistä on mahdollisimman yhtenevä tutkittavien käsityksen kanssa. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 186–188).

Tuomi ja Sarajärvi (2002, 133.) määrittelevät reliabiliteetin tai reliabiliuden tarkoittavan tutkimustulosten toistettavuutta. Hirsjärven ja Hurmeen (2009) mukaan toistettavuutta voidaan ajatella eri tavoin, mutta tämän tutkimuksen kannalta olennaisin reliaa-

beliuden muodoista on kahdella eri tutkimusmenetelmällä saatava sama tulos. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 186.)

Reliaabeliuden ja validiuden käsitteitä on pidetty laadulliseen tutkimukseen epäsovivina kriteereinä, sillä ne on kehitetty määrällistä tutkimusta varten. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133.) Vaikka näitä käsitteitä ei hyödynnettäisi tutkimuksen luotettavuustarkastelussa sellaisenaan, ei tutkimusta voida toteuttaa ihan miten vain. On pyrittävä mahdollisimman hyvään tutkittavien käsitysten ilmentämiseen, sekä samalla tulee huomioida tutkijan vaikutus tietoon. Laadullisessa tutkimuksessa kuitenkin tunnustetaan, ettei täysin puolueetonta tietoa ole, sillä tutkija sekä luo tutkimuksen alusta alkaen ja myös tulkitsee tutkimustaan itse. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 188–189; Tuomi & Sarajärvi 2002, 133.) Tärkeää on siis rakennevalidius ja se, miten tutkija on toteuttanut tutkimusprosessin ja päätyntä juuri valitsemiinsa ratkaisuihin, sekä miten hän on perustellut ja dokumentoinut nämä valinnat. Reliaabelius laadullisessa tutkimuksessa liittyykin enemmän tutkijan toimintaan ja hänen analyysiinsä materiaalista. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 188–189.)

Edellä mainittujen lisäksi laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa olisi hyvä kiinnittää huomiota ainakin seuraaviin seikkoihin. Aineistonkeruuta ja sen toteutusta tulisi arvioida kriittisesti sekä tekniseltä että menetelmän toimivuuden kannalta. Tutkimuksen tiedonantajat ja heidän valintaan liittyvät seikat on otettava huomioon luotettavuustarkastelussa, kuten myös tutkijan ja tiedonantajien välinen suhde ja sen toimivuus. Tutkimuksen keston ja aikataulutuksen arviointi sekä aineiston analyysi, eli miten tuloksiin ja johtopäätöksiin on päädytty, ovat tärkeä osa luotettavuustarkastelua. Lisäksi tutkimuksen toteutuksen eettisyys sekä aineiston kokoaminen ja analysointi tutkimusraportin muotoon on hyvä tuoda esille. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 135–138.)

Tässä tutkimuksessa pyrittiin muodostamaan aluksi mahdollisimman objektiivinen käsitys leirikouluista perehtymällä aihetta koskevaan kirjallisuuteen ja artikkeleihin. Näiden pohjalta muodostettiin tutkimuksessa käsiteltävät teemat joista luotiin kyselylomakkeet ja haastattelukysymykset. Näin tutkimuksessa käytettyjen käsitteiden voidaan ajatella olevan mahdollisimman yleisessä tiedossa ja tutkimuksen tekijän vaikutus vähenee. Kuitenkin haastattelussa pitää muistaa, että tulos muodostuu aina haastattelijan ja haastateltavan yhteistyöstä. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 189.) Huolellisella taustatutkimuksella

on pyritty siihen, että tutkimus keskittyy olennaiseen. Tutkimusprosessista on lisäksi raportoitu yksityiskohtaisesti, jotta tutkimukseen ennalta perehtymättömälle lukijalle selviää tutkijan läpikäymä ajatusprosessi ja hänen tekemänsä valinnat ja pohdinnat.

Tässä tutkimuksessa käytettiin eri aineistonkeruumenetelminä kyselyä ja haastattelua, jotta saataisiin mahdollisimman hyvä kuva tutkittavien käsityksestä aiheesta. Kyselyn koululaiset valittiin satunnaisesti, mutta he olivat menossa leirikouluun vuoden sisällä. Näin ollen tiedonantajilla oli aiheesta omakohtaisia tuoreita kokemuksia. Haastattelun koululaiset valikoituivat sen vuoksi, että he olivat olleet leirikoulussa kuudennella luokalla. Heidän leirikoulustaan oli siis kulunut jo jonkin verran aikaa, joten on mahdollista, että oppilaat eivät ehkä muistaneet kaikkea aiheeseen liittyvää enää. Ryhmähaastattelun avulla tätä ongelmaa pyrittiin lieventämään.

Aineistonkeruuvaiheessa voidaan vaikuttaa haastatteluaineiston laatuun ja näin sen luotettavuuteen suunnittelemalla ja sisäistämällä haastattelurunko sekä lisäkysymykset hyvin. Lisäksi teknisten välineiden, kuten nauhurin tulisi olla kunnossa haastattelujen aikana, jotta tallenteista saadaan laadukkaita. Haastattelut tulisi litteroida mahdollisimman pian haastattelun jälkeen ja luokittelu ei saisi tapahtua sattumanvaraisesti. Kun haastattelu toteutetaan laadukkaasti, sen luotettavuuskin paranee. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 184–185.) Tässä tutkimuksessa haastatteluun valmistauduttiin huolellisesti. Litterointia ei tehty, mutta haastatteluiden aikana tehdyt muistuinpanot kirjoitettiin puhtaaksi samana päivänä ja seuraavan päivän aikana, kun haastattelut olivat vielä tuoreessa muistissa. Haastattelutallenteet kuunneltiin läpi ja niiden pohjalta kirjoitettiin ylös tutkimuksen kannalta olennaisimmat asiat. Haastattelut myös toteutettiin rauhallisessa huoneessa, joten tallenteet olivat onnistuneita. Ainoa häiriötekijä oli muut välitunnille päässeet oppilaat viereisessä käytävässä, jotka saivat yhden haastatteluryhmän keskittymisen hetkeksi herpaantumaan.

Myös haastattelijan kokemattomuus saattaa vaikuttaa haastattelun tuloksiin, jos haastattelijaksi esimerkiksi jännittää, ei keskity vastauksiin, ei jousta kysymyksissä tilanteen mukaan, siirtyy aiheesta toiseen kömpelösti tai puhuu liikaa. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 124.) Tässä tutkimuksessa tutkijan kokemattomuus oli läsnä, mutta sen vaikutuksia pyrittiin lieventämään huolellisella valmistautumisella ja kysymysten harjoittelulla.

Ryhmädynamiikka ja valtahierarkia saattavat aiheuttaa ryhmähaastatteluun ongelmia, jos dominoiva henkilö vaikuttaa muiden sanomisiin ja siihen, kuka on äänessä. Tällöin on tärkeää että haastattelijä pyrkii antamaan muillekin puheenvuoron pyytämällä heiltä kannanottoja asiaan. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 63.) Nämä ryhmädynamiikan haasteet tulivat esille myös tässä tutkimuksessa, mutta kaikkia oppilaita pyrittiin haastattelun aikana rohkaisemaan kertomaan oman mielipiteensä. Haastatteluryhmät kuitenkin toimivat hyvin, sillä haastateltavat auttoivat toisiaan muistamaan asioita.

Nuoret eivät välttämättä ole motivoituneita vastaamaan, jos he ajattelevat haastattelun edustavan koulua tai vanhempia, joita vastaan he saattavat kapinoida. Vastaukset saattavat jäädä lyhyiksi ja pintapuolisiksi. Länsimaissa nuoret usein pyrkivät etääntymään aikuisten maailmasta, joten heidät tulisi saada haastattelijan puolelle olemalla kiinnostuneita heidän mielipiteistään sekä antamalla heille kokemus vastausten tärkeydestä. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 132.) Tässä tutkimuksessa haastatteluihin pyrittiin luomaan rento tunnelma ja vakuuttamaan vastaajat heidän mielipiteidensä tärkeydestä ja hyödyllisyydestä tutkimuksen kannalta. Koska haastateltavat olivat nuoria, he saattoivat ehkä kokea jonkinasteista valtaeroa tutkijaan, millä voi olla vaikutusta tuloksiin. De Leeuw, Borgers ja Smits (2004, artikkelissa Järvensivu 2007) toteavat aikuisen valta-aseman usein johtavan siihen, että haastattelutilanteessa lapsi pyrkii myötäilemällä miellyttämään haastattelijaa ja vastaamaan oikeaksi uskomallaan tavalla. Tässä tutkimuksessa kyseessä olivat 15–16-vuotiaat nuoret ja tutkijan ollessa nuori opiskelija, valtaero ei ollut kovin suuri.

Kyselyissä puolestaan tutkijan ja tiedonantajan välinen suhde jäi hyvin etäiseksi, sillä kyselyt välitettiin kouluille sähköpostitse rehtorin kautta ja oppilaille opettajien kautta. Silti on mahdollista, että oppilaat pyrkivät vastaamaan kyselyyn sosiaalisesti suotavalla tavalla. (Järvensivu 2007). on myös huomioitava mahdollisuus opettajan ohjeistuksen epäonnistumiseen, jonka vuoksi oppilaat eivät ehkä osanneet vastata kysymyksiin oikein tai eivät halunneet vastata rehellisesti. Tätä pyrittiin välttämään tarkalla ohjeistuksella saatekirjeessä. Kyselyissä on myös aina kysymysten ja myös vastausten väärinymmärryksen mahdollisuus. Lisäksi, jos lasten ikää ei ole huomioitu riittävän hyvin kyse-

lyssä, vastaaminen voi olla heille vaikeaa. Näihin ongelmiin varauduttiin kyselylomakkeen testaamisella etukäteen sekä huolellisella suunnittelulla.

Jos leirikouluun menevien oppilaiden kyselyyn olisi saatu enemmän vastauksia, voitaisiin aineistoa pitää luotettavampana, sillä kyselylomake oli melko strukturoitu ja vastausten analysoinnissa pyrittiin tekemään jonkinasteisia yleistyksiä. Tässä tutkimuksessa tehtiin kuitenkin kaikki voitava vastausten saamiseksi kyselyihin muun muassa karsimalla alussa ei-vastaukset puhelimitse, lähettämällä muistutusviesti kouluille ja antamalla lisäaikaa vastaamiseen. On mahdollista, että kyselylomakkeen kulussa tutkijalta oppilaalle oli liian monta välikättä, joihin ketju mahdollisesti katkesi. Lisäksi leirikouluun osallistuneita oppilaita olisi löytynyt enemmän yläkouluista toiseen oppilaiden kyselyyn.

Aineiston analyysivaiheessa on mahdollista, että virheitä syntyy. Tässä tutkimuksessa aineiston analyysi pyrittiin tekemään mahdollisimman huolellisesti. Tutkimuksen tuloksia käsiteltiin aiheeseen liittyvän teorian pohjalta, ja analyysi oli hyvin suunniteltu. Haastatteluissa tietoja tarkistettiin tarvittaessa haastattelunauhoilta. Kyselyitä analysoitaessa käytettiin apuna SPSS- ja Excel-ohjelmia ja jokaisen kysymyksen kohdalla tarkistettiin eri tiedot useampaan kertaan. Näin virheitä pyrittiin välttämään, mutta vääristymää tuloksiin saattoivat aiheuttaa myös erilaiset vastaajien virhevastaukset.

Tutkimus pyrittiin toteuttamaan kaikilta osin mahdollisimman eettisesti. Tiedonantajien henkilöllisyyksiä ei tuotu esille raportissa heidän yksityisyytensä suojaamiseksi. Vastaajien oli siis mahdollista luottaa anonymiteettiinsä, eikä tietojen paljastuminen estänyt heitä vastaamasta rehellisesti. Lisäksi korostettiin sitä, että saatuja tietoja ei tulnaisi käyttämään muuhun kuin tämän tutkimuksen tarpeisiin ja Hämeenlinnan seudun leirikoulu- palveluiden ja niiden markkinoinnin kehittämiseen.

Tässä tutkimuksessa tutkimuksen keston ja aikataulutuksen vaikutusta luotettavuuteen pyrittiin vähentämään suunnittelemalla aikataulu hyvin jo tutkimuksen alkuvaiheessa. Tämä oli erityisen tärkeää, sillä aikaa oli käytettävissä rajallisesti. Kun työn aikana tehtiin päätös aikataulun venyttämistä, jotta aineistoa saataisiin lisää, paransi se huomattavasti tutkimuksen pätevyyttä. Haastattelusta saatu aineisto oli tutkimuksen kannalta hyvin tärkeää.

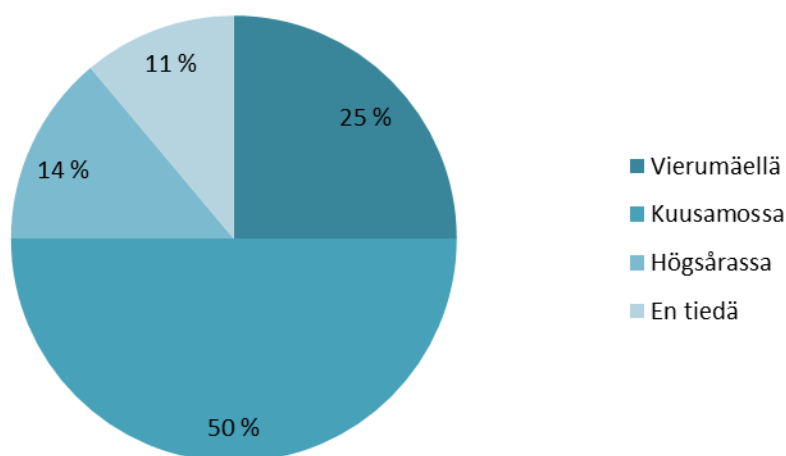
5 Tutkimustulokset

Tässä luvussa avataan aineistosta analysoimalla saatuja tuloksia. Aluksi syvennyttään leirikouluun menevien alakoululaisten kyselyyn. Seuraavaksi tuodaan esille leirikoulussa olleiden yläkoululaisten haastatteluiden tulokset. Viimeiseksi avataan opettajien kyselystä saatuja tuloksia.

5.1 Leirikouluun menevien alakoululaisten kysely

Leirikouluun noin vuoden sisällä menevien oppilaiden kyselyyn vastauksia tuli yhteensä 40 kappaletta. Vastaukset tulivat neljästä eri koulusta. Vastanneista tyttöjä oli 22 ja poikia puolestaan 18, joten sukupuolet olivat melko tasaisesti jakautuneet vastaajien joukossa. Vastaajista viidesluokkalaisia oli 18, kun taas kuudesluokkalaisia 22. Leirikouluun kuudennella luokalla oli menossa 34 ja viidennellä vain kuusi vastaajista.

Valituista leirikoulukohteista nousi esille Kuusamo, jonne oli menossa puolet vastanneista koululaisista eli 18 vastaajaa. Vierumäen urheiluopistoon oli menossa yhdeksän ja Högsåraan viisi vastanneista. Valitut leirikoulukohteet ja vastausten jakaantuminen niiden kesken on nähtävissä alla kuviossa 2.

Kuvio 2. Missä tuleva leirikoulunne pidetään? (n=36)

Kun oppilailta kysyttiin mihin he haluaisivat lähteä, jos leirikoulukohdetta ei ole vielä luokalla päätetty, tai mihin he olisivat halunneet lähteä, jos olisivat itse saaneet valita kohteen, monet vastasivat saman kohteen, joka oli jo valittu luokan leirikoulukohteeksi.

Oppilaat eivät mahdollisesti tiedneet muista kohdevaihtoehdoista, joten he vastasivat sen, johon olivat menossa. Muita esille nousseita kohteita olivat Eerikkilän urheiluopisto, Ruotsi, Lappi, Levi tai Ruka sekä Koli.

Luokan leirikoulussa viettämien öiden määrässä painottuivat kaksi yötä ja neljä yötä. 41 prosenttia kaikista vastanneista tulee viettämään leirikoulussa kaksi yötä. 51 prosenttia puolestaan viettää leirikoulussa neljä yötä. Hajontaa kuitenkin oli kolmen prosentin vastatessa yksi yö ja viisi prosenttia oppilaista vastasi viettävänsä leirikoulussa enemmän kuin neljä yötä. Nämä poikkeamat voidaan kuitenkin selittää oppilaan virheellä vastauksessa tai hän ei ole tiennyt kuinka monta yötä luokka on viettämässä leirikoulussa.

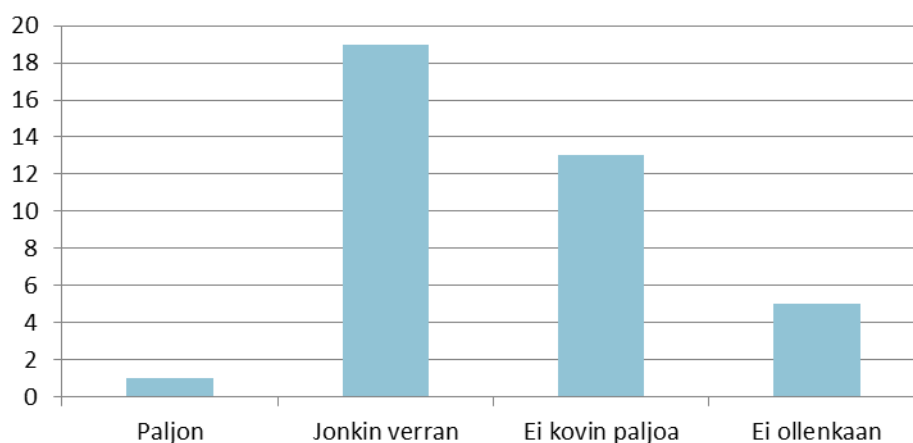
Kun kysyttiin, kuinka kauan koululaiset haluaisivat viettää leirikoulussa, jos saisivat itse päättää, yleinen mielipide näytti olevan mitä pidempi, sen parempi. 64 prosenttia eli 25 vastaajaa halusi viettää leirikoulussa neljä tai useampia öitä. Pojat olivat innokkaampia viettämään leirikoulussa useampia öitä, sillä jopa puolet heistä viettäisi leirikoulussa mieluiten enemmän kuin neljä yötä, kun taas tytöistä näin ajatteli vain 29 prosenttia. Tytöistä kolmasosan eli seitsemän vastaajan mielestä neljä yötä oli riittävä kesto leirikoululle. Alla oleva taulukko 2 ilmentää poikien ja tyttöjen välisiä mielipide-eroja leirikoulun pituudesta.

Taulukko 2. Kuinka monta yötä haluaisit viettää leirikoulussa? (n=39)

	Sukupuoli		Yhteensä
	tyttö	poika	
1 yön	3	1	4
2 yötä	1	2	3
3 yötä	4	3	7
4 yötä	7	3	10
enemmän kuin 4 yötä	6	9	15
Yhteensä	21	18	39

Puolet oppilaista oli sitä mieltä, että he saivat osallistua leirikoulun suunnitteluun jonkin verran. 34 prosenttia vastaajista ei mielestään saanut osallistua kovin paljon

suunnitteluun ja 13 prosenttia ei ollenkaan. Alla olevassa kuviossa 3 on esitelty vastausten jakaantuminen eri vastausvaihtoehdoille.

Kuvio 3. Miten paljon oppilaat saavat osallistua leirikoulun suunnitteluun? (n=38)

Rahaa kerättiin leirikoulua varten 95 prosentin mukaan vastaajista. Vastaajista 67 prosenttia ilmoitti rahankeräyksen tapahtuvan luokan toimesta myymällä jotakin, kuten wc-paperia tai karamelleja. Kahdeksan prosenttia oppilaista kertoi rahaa kerättävän jonkin luokan järjestämän tapahtuman, kuten koulun diskon avulla. 25 prosenttia kuitenkin ilmoitti rahankeräystavaksi jonkin muun keinon. Näissä nousivat esille kerran kuukaudessa vanhempien maksama pieni summa luokan tilille ja vanhempainyhdistyksen keräämät varat sekä oppilaiden järjestämät pullavälitunnit tai pullapäivät koulussa.

Kun oppilailta kysyttiin, missä he haluaisivat leirikoulun aikana nukkua, suosituimmaksi vaihtoehdoksi nousi iso mökki monen kaverin kanssa, jonka valitsi 30 prosenttia vastaajista. Seuraavaksi suosituimmat vaihtoehdot olivat mökki ja huone muutaman kaverin kanssa, molemmat 20 prosentin kannatuksellaan. Iso huone monen kaverin kanssa sai myös 18 prosentin kannatuksen. Vastauksissa oli kuitenkin nähtävissä tyttöjen ja poikien välillä eroavaisuuksia. Pojat nukkuisivat mieluummin monen kaverin kanssa, kun taas tytöt vain muutaman kaverin kanssa, ja tytöt valitsisivat mieluummin huoneen mökin sijasta. Vähiten suosittu nukkumismuoto oli teltassa nukkuminen, jonka valitsi vain yksi tytöistä. Alla oleva taulukko 3 selventää eri nukkumismuotojen suosiota sekä tyttöjen ja poikien mielipide-eroja.

Taulukko 3. Missä haluaisit leirikoulun aikana nukkua? (n=40)

	Sukupuoli		Yhteensä
	Tyttö	Poika	
Isossa mökissä monen kaverin kanssa	4	8	12
Mökissä muutaman kaverin kanssa	5	3	8
Isossa huoneessa monen kaverin kanssa	2	5	7
Huoneessa muutaman kaverin kanssa	7	1	8
Huoneessa yhden kaverin kanssa	3	1	4
Teltassa	1	0	1
Yhteensä	22	18	40

Kysyttäessä sopivasta vapaa-ajan määrästä leirikoulussa 80 prosenttia vastaajista halusi leirikoulussa olevan enemmän kuin kaksi tuntia vapaa-aikaa päivässä. Tytöt olivat selvästi vähempään vapaa-aikaan tyytyväisiä, sillä 55 prosentille tytöistä riitti kahdesta kolmeen tuntia vapaa-aikaa päivittäin, kun taas pojista 61 prosenttia toivoi vapaa-aikaa olevan enemmän kuin kolme tuntia. Tyttöjen keskuudessa myös yhdestä kahteen tuntia vapaa-aikaa päivässä sai kannatusta 23 prosentilta, kun pojista puolestaan vain 11 prosenttia tyytyi niin vähään vapaa-aikaan. Oppilaiden toiveet vapaa-ajan määrästä on esitetty alla olevassa taulukossa 4, jossa tyttöjen ja poikien vastaukset on myös eroteltu.

Taulukko 4. Kuinka paljon vapaa-aikaa haluaisit leirikoulussa olevan päivittäin? (n=40)

	Sukupuoli		Yhteensä
	Tyttö	Poika	
0-1 tuntia	0	1	1
1-2 tuntia	5	2	7
2-3 tuntia	12	4	16
Enemmän kuin 3 tuntia	5	11	16
Yhteensä	22	18	40

Oppilailta kysyttiin myös mitä he haluaisivat tehdä leirikoulussa, eli minkälaista ohjelmaa ja toimintaa leirikoulun aikana pitäisi heidän mielestään olla. Erilainen urheilullinen toiminta nousi esille tärkeimpänä ohjelmatoiveena. Urheilu oli mainittu niin yleisesti kuin tiettyjen lajien, kuten uimisen, golfin, patikoinnin, lenkkeilyn, hiihdon, seinäkiipeilyn ja sisäliikunnan osalta. Jalkapallo esiintyi selkeästi poikia kiinnostavana lajina, kun taas tytöt toivoivat ratsastusta. Laskettelu oli molempia sukupuolia kiinnostava laji, jon-

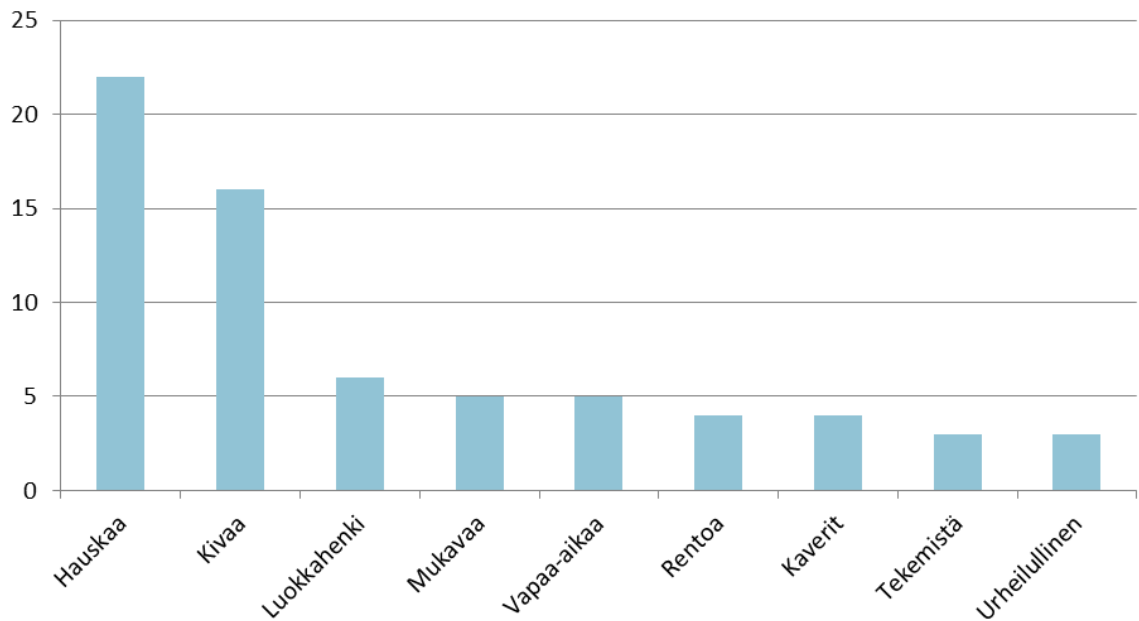
ka oli maininnut yhdeksän oppilasta eli 23 prosenttia vastaajista. Myös pulkalla laskeminen ja saunominen oli mainittu. Urheilun lisäksi erilaiset kilpailut, pelit, leikit ja tehtävät olivat toivottuja. Tyttöjä kiinnosti ohjelmapalvelutarjonta, kuten rekiajelut, poroajelut ja koiravaljakkoajelut. Yleisesti koko luokan yhteinen toiminta ja tekeminen oli useammin tyttöjen toive, ja tytöiltä tuli myös muutama maininta siitä, että leirikoulussa tulisi olla kaikilla mukavaa. Vapaa-aika, kavereiden kanssa ajan viettäminen, rentoutuminen ja valvominen olivat suosittuja toiveita sekä tyttöjen että poikien keskuudessa, mutta pojista jopa 39 prosenttia oli maininnut näihin viittaavaa, kun taas tytöillä luku oli 18 prosenttia. Diskoa toivoivat sekä tytöt että pojat.

Rentoutua ja chillailua. (Poika)

Haluaisin ainakin, että urheilisimme jonkin verran ja että pääsisimme ajokoirien kyytiin.
(Tyttö)

Poroajelua, pulkkailua isoissa mäissä. (Tyttö)

Kun oppilaita pyydettiin kuvailemaan hyvää leirikoulua kolmella sanalla, useimmin mainittiin sana hauska, joka sai mainintoja jopa 55 prosentilta vastaajista. Seuraavaksi yleisin vastaus oli kivaa, joka mainittiin 16 kertaa. Myös luokkahenki nousi suosituimpien vastausten joukkoon kuudella maininnallaan. Näiden jälkeen eniten mainintoja keräsivät mukava, vapaa-aika, rentous, kaverit, tekeminen sekä urheilullinen. Alla olevassa kuviossa 4 on kuvattu eri sanojen saamat maininnat suhteessa toisiinsa.

Kuvio 4. Hyvä leirikoulu (n=40)

Näiden suosituimpien sanojen jälkeen kaksi mainintaa saivat seuraavat sanat tai sanayhdistelmät: ei paljon sääntöjä, ei tylsää, iloinen, jännä, laskettelua, paras, unohtumaton sekä ystävyys.

Ei pahaa mieltä – ei riitelyä – kaikki päättävät huone toverinsa (Tyttö)

Opettava hauska kokemus (Tyttö)

Hauska – unohtumaton – kiva (Tyttö)

Puhdas – hyvä ruoka – mukavat sängyt (Poika)

Oppilailta kysyttiin, mitä he odottivat leirikoululta. Annetuista vastausvaihtoehdoista eniten kannatusta, 38 prosenttia, keräsi se, että leirikoulussa saa viettää aikaa kavereiden kanssa. Tämä vaihtoehto oli myös suosituimpi tyttöjen kuin poikien keskuudessa. Myös leirikoulun ohjelmaa leikkeineen, peleineen ja muine ohjelmineen odotettiin, 28 prosenttia kaikista vastaajista valitsi tämän vaihtoehdon. 15 prosenttia odotti leirikoululta sitä, että pääsee pois koulusta. Tämä vaihtoehto oli selvästi suosituimpi poikien keskuudessa, 22 prosenttia heistä valitsi sen, kun taas tytöistä vain yhdeksän prosenttia odotti koulusta pois pääsyä. Luokkahengen paranemista odotti 8 prosenttia vastaajista, mutta heidän joukossaan ei ollut lainkaan poikia. Alla olevassa taulukossa 5 näkyy mitkä ovat

oppilaiden odotukset leirikoululta ja miten odotukset eroavat tyttöjen ja poikien välillä. Uusien, erilaisten asioiden oppiminen ei saanut lainkaan kannatusta, joten sitä vaihtoehtoa ei näy taulukossa lainkaan.

Taulukko 5. Odotukset leirikoululta (n=40)

	Sukupuoli		Total
	Tyttö	poika	
Saa viettää aikaa kavereiden kanssa	9	6	15
Luokkahenki paranee	3	0	3
Ohjelma: leikit, pelit, urheilu, retket ja muu toiminta	5	6	11
Pääsee pois koulusta	2	4	6
Pääsee tutustumaan uuteen paikkaan	2	1	3
Muu, mitä?	1	1	2
	22	18	40

Valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi odotuksista kysyttäessä oppilailla oli mahdollisuus antaa avoimia vastauksia. Eräs tyttö odotti leirikoululta, että ”saa viettää yhteistä aikaa koko luokan kanssa”, ja eräs poika puolestaan kuvaili odotuksiaan seuraavasti: ”kivoja päivijä”.

Kyselyn lopuksi oppilailla oli mahdollisuus kertoa muita ajatuksiaan leirikouluun liittyen. Toiveissa nousivat esille riittävä vapaa-aika sekä puhelimien käytön salliminen. Toivottiin myös, että kaikki olisivat toisilleen ystävällisiä, ja että leirikoulussa olisi hauskaa. Oppilaat haluaisivat enemmän päätäntävaltaa esimerkiksi sen suhteen, mitä leirikoulussa tehdään, ja huonetovereita valittaessa. Leirikoulussa ei myöskään haluta tehdä läksyjä. Nukkumisesta tuli myös kommentti, että nukkumaan voitaisiin mennä yhdeksän-kymmenen aikaan, mutta toinen vastaaja ehdotti viimeistään puoltayötä. Kaikenlaista tekemistä toivottiin olevan paljon.

Saisi nukkua yhtenä päivänä niin pitkään kun haluaa. (Tyttö)

Mentäisiin uimaan ja saunaan ja pelattaisiin hauskoja leikkejä ja illalla voitaisiin paistaa tikkupullia nuotiolla. (Tyttö)

Alla olevassa taulukossa 6 on vielä koottu yhteen alakoululaisten mielipiteitä ja toiveita leirikoulusta. Näistä toiveista on muodostettu heidän unelmiensa leirikoulun malli.

Taulukko 6. Alakoululaisten unelmien leirikoulu

Suunnittelu	Oppilaat saavat osallistua päätöksiin ohjelmasta ja huonetovereista.
Kesto	4 yötä tai enemmän
Majoitus	Iso mökki monen kaverin kanssa tai huone muuttaman kaverin kanssa
Vapaa-aika	Yli 2h päivässä
Rajoitukset	Puhelimien käytön salliminen
Aktiviteetit	Koko luokan yhteinen toiminta
	Urheilu: esim. jalkapallo (pojat), ratsastus (tytöt), laskettelu, uiminen, patikointi, hiihto, seinäkiipeily
	Kilpailut, pelit, leikit ja tehtävät
	Ohjelmanpalvelut: rekiajelu, poroajelu tai koiravaljakkoajelu
	Disko
	Saunominen
	Pulkkamäki
	Rentoutuminen
Ilmapiiri	Hauska, ystävällinen, kaikilla mukavaa, hyvä luokkahenki, kavereiden kanssa ajan vietto

5.2 Leirikoulussa olleiden yläkoululaisten haastattelu

Haastatteluun valittiin erään yläkoulun yhdeksäsluokkalaista, jotka olivat kuudennella luokalla olleet leirikoulussa. Haastateltavia oli yhteensä 12, ja heidät oli jaettu kolmeen neljän hengen ryhmään, joissa ryhmähaastattelut toteutettiin. Tässä luvussa haastateltavista käytetään lyhenteitä seuraavasti: haastattelua merkitään lyhenteellä H1, H2 tai H3, lisäksi haastateltavan sukupuoli on eritelty tytöillä ja pojilla T tai P, ja haastateltavat on numeroitu jokaisessa haastattelussa luvuilla 1-4.

Kaikki haastateltavat olivat siis samassa leirikoulussa. Leirikoulu toteutettiin syksyllä, toisella kouluviikolla koulun alun jälkeen, ja se kesti kaksi yötä. Haastateltavilta kysyttiin, oliko tämä sopivan pituinen aika leirikoululle, jolloin he kertoivat, että olisivat ha-

lunneet viettää leirikoulussa pidemmän ajan. Toisaalta H3T3 ei meinannut uskoa leirikoulun olleen niin lyhyt, sillä hänen mielestään aika tuntui viikon pituiselta. Monet oppilaista totesivat viikon olevan sopiva aika leirikoulun kestoksi. H2T1:n mielestä paras aika leirikoulun viettämiselle olisi kesä.

Leirikoulu suuntautui Himokselle, jolloin matka leirikouluun oli noin 150 kilometriä koululta. Osan haastateltavista mielestä matka oli todella pitkä. Haastateltavat kuitenkin pääasiassa pitivät matkaa sopivan pituisena, paitsi H2P3, joka kärsi matkapahoinvoinnista. H2P2:n mielestä olisi hyvä, jos matka olisi lyhyt, mutta hän ei osannut nimetä lähiseudulla olevaa hyvää leirikoulukohdetta, johon voisi mennä. Kolmannen haastattelun tytöt olivat kaikki sitä mieltä, että matka olisi voinut olla pidempikin. H3T2 mainitsi kavereiden seuran, joka teki matkasta mukavan.

Pitempiikin ollu. -- Kauemmas, ulkomaille saman tien. (H3T1)

Oppilaat keräsivät rahaa leirikouluun varten. Varainkeruu toteutettiin myymällä esimerkiksi sukkiä, keksejä, joulukortteja ja karamelleja. Lisäksi luokka järjesti diskon. H3T2 mainitsi myös joulukonsertin, jonka avulla mahdollisesti kerättiin rahaa leirikouluun varten.

Oppilaat saivat ilmeisesti osallistua jonkin verran leirikoulun suunnitteluun. Heille annettiin kaksi vaihtoehtoa leirikoulukohteeksi, joista he saivat valita. Oppilaat myös äänestivät leirikoulun ohjelmasta, mutta heille ei sen tarkemmin kerrottu mitä eri aktiviteetit sisältävät, vaan heidän piti tehdä valinnat pelkän aktiviteetin nimen perusteella. Yleinen mielipide oli, että he olisivat halunneet enemmän vaikuttaa suunnitteluun.

Ja sinänsä kun me äänestettiin niit et mitä ohjelmaa siel oli nii ei me sit kauheemmin sen ohjelman sisällöstä sit ylipäättään tiedetty. Nii ku se oli vaa että heitettiin nimet että minkä nimisiä ohjelmia siel oli ja sit oli sillee et juu sit pitäs siitä valita. (H3T1)

Leirikoulun aikana oppilaat majoittuivat 5-6 hengen mökeissä. Tytöt saivat valita itse mökkiryhmät, kun taas poikien ryhmistä päätti opettaja. Majoitukseen oltiin melko tyytyväisiä. Osan mielestä mökki oli leirikoulun paras asia, sillä vapaa-aika ja yöt siellä olivat hauskinda aikaa, ja opettajat eivät olleet mökeissä vahtimassa koko ajan. H2P2 piti

mökkiä hienona. Kuitenkin, H2T1:n mielestä mökki oli pieni ja ”aika kuranen” ja muutama haastateltavista olisi mieluummin nukkunut hotellihuoneessa tai hirsihuvilassa. H3T1 oli tyytymätön siihen, että mökkien avaimet olivat opettajilla, ja oppilaat eivät saaneet lainkaan avaimia mökkeihin.

Kun oppilaita pyydettiin arvioimaan leirikoulukohteen ruokaa, keskiarvoksi tuli kouluarvosanalla 8. Suurin osa piti ruokaa hyvänä, ja sen mainittiin olleen parempaa kuin kouluruoka. Ruokaa oli myös riittävästi. Toisaalta H2T1:n ja H2T4:n mielestä ruoka ei ollut hääviä, vaan aika samanlaista kuin kouluruoka. H2T1 olisi halunnut ruuan olevan maukasta kotiruokaa, mutta toisaalta H2P3 totesi, että ruoka nimenomaan oli kotiruokaa. Useampi haastateltavista ylisti leirikoulukohteen aamupalaa todella hyväksi.

Hyvän leirikoulun piirteiksi haastateltavat kertoivat hauskan tekemisen, hyvän ohjelman ja sen, että ohjelma on sellaista, mitä on luvattukin. H3T4:n mielestä leirikoulu pitää olla hyvin suunniteltu, mutta kuri ei saisi olla liian tiukkaa. Myös vapaa-aikaa tulisi olla riittävästi. Leirikoulussa pitäisi kaikilla olla haastateltavien mielestä mukavaa, ja yhteishengen hyvä. Myös kaverit ovat tärkeä osa hyvää leirikoulua. Haastateltavien mielestä ylivoimaisesti parasta leirikoulussa oli vapaa-aika ja yöt. Lisäksi aktiviteeteista mainittiin kiipeily ja jättihanskoilla nyrkkeily leirikoulun parhaaksi ohjelmaksi. H2T1 mainitsi huonoimmaksi puoleksi leirikoulussa polvensa loukkaamisen.

Leirikoulussa järjestetystä ohjelmasta oppilaat mainitsivat kalastuksen, uimisen, seinäkiipeilyn, jättihanskoilla nyrkkeilyn, makkaran paiston, jättijalkapallon ja diskon. Jättijalkapalloon ei oltu tyytyväisiä, sillä tämä jättijalkapallo olikin vain jalkapalloa hiekkakentällä, ja pallona toimi jumppapallo, joka lopulta hajosi kesken pelin ja peliä jouduttiin jatkamaan lentopallolla. H1P1:n mielestä se oli tylsää. Myös disko oli monelle pettymys, sillä sen piti alun perin olla yökerhomaaisessa salissa, mutta se jouduttiin siirtämään ruokasaliin, jossa ei ollut edes pimeää ja musiikki oli liian hiljaisella. Myöskään diskossa leikitystä tuolileikistä ei pidetty, ja siellä myytyjä juomia pidettiin kalliina. Toisaalta ehdotuksia leirikoulussa olleiden aktiviteettien tilalle ei juuri tullut. Vapaa-aikaa korostettiin. H1P1 olisi vaihtanut jättijalkapallon tilalle jotain muuta tekemistä, mutta ei ehdottanut mitään tiettyä, ja H2P2 olisi halunnut kokeilla moottorikelkalla ajoa. H3T1 ja H3T4 olisivat vaihtaneet koko leirikoulun kohteen joko ulkomaille tai laivalle.

Veli oli eri koulussa ni ne hyppäs benji-hyppy. -- Ne oli jossai tosikivas paikas. (H3T2)

Sekä ensimmäisen että toisen haastattelun oppilaat olisivat kaivanneet enemmän vapaa-aikaa leirikoulussa. Ensimmäisen haastattelun oppilaat myönsivät, että vapaa-aikaa oli suhteellisen paljon, mutta suuri osa siitä oli yötä, jolloin mökeissä piti olla hiljaisuus, ja viimeisenä päivänä vapaa-aika kului siivoamiseen. Kolmannen haastattelun tytöt sen sijaan olivat tyytyväisiä vapaa-ajan määrään. H3T4:n mukaan vapaa-aikaa oli välillä jopa liikaa.

Oppilaat eivät juuri osanneet nimetä uusia taitoja, joita he olisivat oppineet leirikoulussa. Ilmeisesti he kuitenkin oppivat uusia lajeja aktiviteettien kautta, kuten seinäkiipeilyn, jonka mainitsi H1P1. Kolmannen haastattelun tytöt kertoivat oppineensa hauskojen sattumuksien kautta esimerkiksi olemaan istumatta mökissä olleelle rikkinäiselle tuolille, sekä käyttämään tiskikoneessa sopivasti astianpesuainetta.

Leirikoulun ilmapiiristä kysyttäessä useimmat oppilaat pitivät ilmapiiriä hyvänä. H1P1 ja H1P3 mainitsivat oppilailla olleen samaan aikaan samassa paikassa leirikoulua viettäneen rinnakkaisluokan kanssa hieman kiistaa, mutta tämä ei kuulemma vaikuttanut paljoa yleiseen ilmapiiriin. H2T1:n mielestä ilmapiiri oli vaihteleva.

Hyvä -- me oltiin niin yhtenäinen posse. (H3T2)

Osan haastateltavista mielestä leirikoulu ei vaikuttanut juuri mitenkään luokkahenkeen tai kaverisuhteisiin. Ryhmää pidettiin tiiviinä ja ryhmähenkeä hyvänä jo ennestään ja suurin osa olivat jo tuttuja keskenään. H1P1 kuitenkin kertoi, että tutustui leirikoulussa paremmin joihinkin ihmisiin ja heistä tuli näin parempia kavereita kuin ennen. Myös kolmannen haastattelun tytöt sanoivat saaneensa leirikoulun aikana parempia tai kokonaan uusia kavereita. H3T1:n ja H3T2:n mielestä leirikoulu olisi kannattanut olla keväällä, jotta sen vaikutukset olisivat jääneet paremmin mieleen, sillä he kertoivat leirikoulun aikalailla unohtuneen kouluvuoden aikana. H3T3 ja H3T4 kertoivat kuudennen luokan olleen paras luokka. Oppilaiden ja opettajan väliseen suhteeseen ei koettu tulleen muutosta leirikoulun aikana. H1P3 sanoi suhteen aina olleen yhtä rento.

Ehkä vähän lähens sillai, ehk vähä sillai. -- Paras luokka ikinä. Oikeesti mul on nii ikävä sinne. (H3T4)

Kun oppilailta kysyttiin, millaiselta tavallinen koulu tuntui leirikoulun jälkeen, ensimmäisen haastattelun haastateltavat eivät muistaneet kuudennesta luokasta paljoa. H1P4 muisti Linnanmäelle ja Aulangolle tehdyt retket, jotka mahdollistuivat tehokkaan varainkeruuprojektin ansioista. Toisen haastattelun haastateltavien mielestä leirikoululla ei ollut minkäänlaista vaikutusta normaaliin kouluun. H3T1 nosti esille opiskelumotivaation paranemisen leirikoulun ansiosta.

No sillain sama fiilis ku palaa lomalta, eli semmonen tympee. (H3T4)

Oppilaat eivät olleet menossa yhdeksännellä luokalla leirikouluun, mutta kaikki haastateltavat mielellään lähtisivät leirikouluun uudestaan, jos se olisi mahdollista. Oppilaat perustelivat tätä sillä, että leirikoulussa on kivaa, se tuo vaihtelua tavalliseen kouluun ja koulupäiviä kuluu mukavasti, sekä leirikoulu on ilmainen oppilaille. H3T2 lähtisi leirikouluun uudestaan, jos he menisivät samalla porukalla kuin kuudennella luokalla. H2T1 puolestaan lähtisi leirikouluun uudelleen, mutta eri porukalla.

H1P1 ja H1P3 voisivat mennä uudestaan Himokselle, sillä paikkaan liittyy paljon hyviä muistoja ja kaikki oli siellä melko lähellä, kuten ruokailutilat. H1P3 tosin olisi toisaalta halunnut mennä johonkin uuteen paikkaan, tai sitten Himokselle talvella, jotta olisi voinut hyödyntää laskettelukeskuksen tarjontaa. Laskettelu olisi kiinnostanut myös muutamaa muuta haastateltavista. Tällöin kuitenkin uiminen ei olisi onnistunut. Ensimmäisen haastatteluryhmän mielestä Himos paikkana ja lisäksi mökit ja mökkiryhmät siellä edesauttoivat hyvää leirikoulua. Toinen haastatteluryhmä puolestaan ei ollut lainkaan tyytyväinen Himokseen leirikoulukohteena. Heistä ainoastaan H2P2 voisi lähteä Himokselle uudestaan. H2P3 totesi, että Himoksella ohjelmaa ei järjestetty niin kuin oli sovittu. Myöskään kolmannen haastatteluryhmän haastateltavat eivät lähtisi uudestaan Himokselle, sillä se on jo kerran koettu. He myös totesivat paikan olevan hieman tylsä, ja että siellä olisi pitänyt olla mukavampaa tekemistä ja nimenomaan tekemistä vapaa-ajalla, jolloin oppilaat voisivat tehdä asioita omatoimisesti.

Se oli aika pettymys -- Se kuulosti hyvältä mut se oli ihan sääliittävä. Talvel se ois ollu...
(H2P3)

Kun oppilailta pyydettiin kuvittelemaan, että he saisivat itse järjestää haluamansa kaltaisen leirikoulun luokalleen, unelmien leirikoulukohteista nousivat esille Lappi, joku kohde jossa voi lasketella kuten Ruka, sekä laivaristeily. Monet halusivat ulkomaille, esimerkiksi Ruotsiin ja siellä Tukholmaan, Ranskaan, Saksaan, Espanjaan ja siellä Barcelonaan tai yleisesti etelään johonkin lämpimään maahan. H2T4 halusi mieluiten etelään kunnan lähölomalle, kun taas kolmannen haastattelun tytöt halusivat lämpimään, mutta mieluummin rannikolla sijaitsevaan kaupunkiin. H3T3 ymmärsi kuitenkin, että etelään matkustaminen vaatii paljon varoja. Ensimmäisen haastattelun haastateltavat toivoivat leirikoulun olevan pidempi ja suuntautuvan kauemmas koululta, jopa ulkomaille. H1P1 toivoi, että ohjelma olisi monipuolista, vapaa-aikaa olisi enemmän, ja hiljaisuus sekä herätykset olisivat hieman myöhemmin, sekä muutenkin olisi rennompaa ja vapaampaa. H1P4 halusi myös vapaamman leirikoulun, mutta myös enemmän ohjelmaa. H1P3 toivoi myös hieman vapautta valita leirikoulun aktiviteetteja, esimerkiksi siten, että voisi olla kaksi vaihtoehtoa joista valita, tai sitten ei olisi pakko osallistua aktiviteettiin jos ei halua. H2T1 oli kiinnostunut Lapin kulttuurista ja poronhoidosta ja H2T4 puolestaan auringonotosta ja uimisesta etelässä. Kolmannen haastattelun tytöt haaveilivat kaupunkilomasta jossain etelässä rannikolla, jossa olisi mahdollisuus niin rannalla auringon ottamiseen, sukeltamiseen, shoppailuun, kaupunkikierroksiin kuin bileisiinkin. H3T2 toivoi erilaisia aktiviteetteja, kuten benji-hyppy, laskuvarjohyppy, liitovarjoilu, surffausta, snorklaus ja moottoriveneellä sekä vesiskootterilla ajelu.

No jos pitäis olla niinku lyhytkestonen ni sit mä veisin niinku johonki laivalle, ja sit sillai siel ois sillai suhtkoht paljon ohjelmaa, mut sit ois kans sitä vapaa-aikaa, ja sit ois niinku sillee sillai vähä vapaampi se ja ei olis niin niinku, tai no olis kumminki rajoitteet, mut ettei olis kumminkaa kokoajan niinku joku sillai niskantakaa huohottamas et mitä tekee ja sit ois niinku sillee et niinku kumminki et siel ois tosi paljon kaikkee erilaist ohjelmaa ja semmost mist kaikki melkee tykkäis. (H1T2)

Leirikoulusta oli selvästi jäänyt mieleen monia hauskoja muistoja. Monet näistä tarinoista liittyivät mökeissä vietettyyn aikaan tai vapaa-aikaan, kuten naapurimökin rinnakkaisluokkalaisille huutelu tuuletuskanavan kautta.

Sit mä muistin sen ku mä jäin sinne diskoon viimeisenä vaan sen takii et mä saisin ilmasii limuja lisää. -- Niin no kaikki muut vaan häipy sit mä olin siel niinku et sit ku niit jotai ilmaislipukkeita jäi sinne ne kaikki annettiin mulle ja mä meen vaa sinne hakee lisää niit limuja.-- No sain ilmaset limut! (H3T1)

Muita leirikoulusta syntyneitä ajatuksiaan avasi H3T1, jonka mielestä leirikoulu on virkistävää toimintaa kouluvuoden aikana.

Semmonen mukava pikku lisä. (H3T4)

5.3 Opettajien kysely

Alakoulun opettajille lähetettyyn kyselyyn saatiin lopulta neljä vastaajaa. Lisäksi kyselyä muokattiin hieman yläkoulun opettajille sopivaksi, jolloin myös yläkoululta yksi opettaja vastasi kyselyyn. Alakoulun opettajista käytetään alla lyhenteitä O1, O2, O3, O4 ja yläkoulun opettajasta YO. Alakoulun opettajat olivat vaihtelevan kokoisista kouluista. O1 opettaa koulussa, jossa on 69 oppilasta, O2:n koulussa oppilaita on 87, O3:n koulu on 146 oppilaan koulu ja O4:n koulussa on 412 oppilasta. Yläkoulussa on noin 270 oppilasta. Kaikkien opettajien luokalla on noin kaksikymmentä oppilasta. Vaihteluväli oli 19 oppilaasta 21:een.

Kun opettajilta kysyttiin, kuinka monta kertaa he olivat olleet leirikoulun vastuupettajana tai mukana järjestämässä leirikoulua luokalleen viimeisen viiden vuoden aikana, vastaukset vaihtelivat hieman enemmän. O3 ja O4 eivät olleet järjestäneet leirikoulua kertaakaan viiden vuoden sisällä, ja O2 oli mukana leirikoulun järjestämisessä yhden kerran. Sen sijaan O1 ja YO olivat molemmat järjestämässä leirikoulua tai olleet leirikoulun vastuupettajana kolme kertaa viimeisen viiden vuoden aikana.

Kyselyyn osallistuneissa alakouluissa leirikouluja järjestetään yleensä yhdestä kahteen lukuvuoden aikana. Yläkoulussa sen sijaan leirikouluja ei yleensä järjestetä lainkaan. Alakouluissa leirikoulujen määrä on viimeisen viiden vuoden aikana pysynyt suunnilleen samana, paitsi O4:n koulussa se on vähentynyt. Myös yläkoulussa leirikoulujen määrä on vähentynyt viiden vuoden aikana. Kaikissa muissa kouluissa leirikouluja yleensä järjestetään enemmän kevätlukukaudella, paitsi O2:n koulussa yhtä paljon molempien lukukausien aikana. Kyselyyn osallistuneissa kouluissa alakoululaiset menevät

leirikouluun yleensä viidennellä tai kuudennella luokalla. O3 ja O4 kertoivat heidän koulussaan leirikouluja järjestettävän kuudesluokkalaisille, O1 puolestaan sekä viidesettä kuudesluokkalaisille ja O2:n koulussa vain viidennellä luokalla oppilaat pääsevät leirikouluun. Yläkoulussa leirikouluun sen sijaan mennään yhdeksännellä luokalla.

Kun kysyttiin leirikoulun kestosta, O1:n koulussa leirikouluun mennään vain yhdeksi yöksi. O2 ja O4 ilmoittivat tavalliseksi leirikoulun pituudeksi koulussaan kaksi yötä. Myös kyselyyn osallistuneen yläkoulun oppilaat menevät leirikouluun useimmiten kahdeksi yöksi. O3:n koulussa sen sijaan leirikoulussa vietetään jopa neljä yötä.

Alakouluista kolmessa leirikoulu suuntautuu yleensä kohteeseen, joka on 51–150 kilometrin päässä koululta. Vain O3:n koulussa leirikouluun lähdettiin kauemmas kuin 450 kilometrin päähän koululta. Yläkoulussa matka leirikouluun oli yleensä 151–250 kilometrin pituinen. Kun opettajilta kysyttiin kuinka kauas he itse olisivat valmiita lähtemään leirikouluun, alakoulun opettajista kaksi, sekä yläkoulun opettaja vastasivat 200 kilometrin matkan olevan sopiva. O2 puolestaan voisi lähteä leirikouluun 250 kilometrin ja O3 jopa tuhannen kilometrin päähän koululta.

Opettajien mukaan oppilaat saavat kaikissa kyselyyn osallistuneissa kouluissa jonkin verran osallistua leirikoulun suunnitteluun ja järjestämiseen. O1 kertoo oppilaiden saavan päättää ryhmistä ja huonetovereista. O2 oppilaat vastaavat iltaohjelmasta sekä ehdottavat erilaista ohjelmaa leirikouluun, jolloin opettajat ottavat erilaiset ideat huomioon suunnittelussa. O3:n oppilaille esitellään kaksi vaihtoehtoista leirikouluprojektia, joihin he voivat ottaa kantaa, ja oppilaat myös ottavat osaa lopullisen leirikouluohjelman valintaan. O4:n oppilaat ehdottavat leirikoulukohdetta ja osallistuvat leirikoulun suunnitteluun. Myös yläkoulun opettaja kertoo oppilaiden osallistuvan suunnitteluun ja heidän tärkein tehtävänsä on varainkeruu.

Kaikissa kouluissa vanhemmat ovat jollain tavalla mukana leirikoulun varainhankinnassa, joko organisoimassa varainkeruuta tai keräämässä itsekin rahaa. O2:n koulussa vanhempainyhdistys myös kustantaa osia leirikoulusta, kuten yhden retkistä ja herkkuja diskoon. Vanhemmat myös otetaan mukaan leirikoulun suunnitteluun kaikissa kouluissa. O2:n ja O3:n kouluissa leirikoulusta keskustellaan vanhempainilloissa. O1 kertoo

vanhempien tekemän ehdotuksia leirikoulukohteeksi ja O2:n mukaan leirikoulun ohjelmaa käydään vanhempien kanssa läpi huomioiden heidän ehdotuksensa.

Opettajilta kysyttiin kuinka todennäköisesti leirikoulukohdetta valitessaan he valitsisivat saman leirikoulukohteen, jossa ovat itse olleet tai joku muu opettaja heidän koulustaan on aikaisemmin ollut. Heistä kolme menisi hyvin todennäköisesti ennestään tuttuun kohteeseen. O3 valitsi tutun leirikoulukohteen jokseenkin todennäköisesti, kun taas O4 erittäin todennäköisesti. Opettajien tehdessä päätöstä leirikoulukohteesta he usein saavatkin tietoa eri vaihtoehdoista muilta opettajilta tai koulun rehtorilta. Tämä oli suosituin tiedonlähde, ja vain yksi opettajista ei ilmoittanut muita opettajia ja rehtoria tiedonlähteekseen. Eri leirikoulukohteiden omat internetsivut olivat seuraavaksi käytetyin tiedonlähde leirikoulukohdetta valittaessa. Myös internetin eri leirikoulusivustoja (leirikoulu.com, luokkis.com) käytettiin, samoin kuin Leirikoululehteä ja matkailualan eri lehtiä.

Kysyttäessä opettajien vastuusta leirikoulussa, leirikoulun aikana vastuuopettajalle lankeava vastuu koettiin opettajasta riippuen joko liian suurena tai sopivana. O3, O4 ja YO pitivät vastuuopettajalle lankeavaa vastuuta liian suurena, kun taas O1:n ja O2:n mielestä vastuu oli sopiva. Neljässä koulussa leirikoulun vastuuopettaja sai päivärahan leirikoulun ajalta aina. Vain O3:n kunnassa leirikoulua järjestävälle opettajalle myönnettiin päiväraha joskus. Leirikoulun rahoitus hoidettiin lähes kaikissa kouluissa vanhempien ja oppilaiden järjestämällä varainkeruulla. Ainoastaan O2 kertoi leirikouluja rahoittavan koulun leirikoulutoimintaan asettamalla määrärahoilla, eli kunnan opetustoimeen käyttämällä varoilla.

Kaikki vastaajat pitivät leirikoulua hyvänä opetusmetodina. Erityisesti esille nousi leirikoulun hyvä vaikutus ryhmään ja sen yhteishenkeen sekä ryhmätyöskentelyn kehittymiseen. O1 mainitsi, että leirikoulussa oppilaat näkevät maailmaa, ja O3:n mielestä leirikoulu kehittää sosiaalisuutta. O4 toi esille yrittäjyyskasvatuksen näkökulman, sillä rahankeruu kasvattaa yrittäjyyteen. YO painotti sitä, että hyvä suunnittelu ja leirikoulun ajankohta vaikuttavat leirikoulun onnistumiseen, mutta oikein tehtynä leirikoulu on toimiva opetusmetodi ja sillä on paljon annettavaa.

Leirikoulu parantaa luokan yhteishenkeä. Sen aikana tutustuu paremmin oppilaisiin. Monista oppilaista tulee esiin uusia, myönteisiä puolia ja erityisosaamista, josta ei luokatyössä ollut tietoinen. Monet asiat opitaan paremmin kokemuksen ja itse tekemisen kautta. Leirikoulussa on aikaa paremmin syventyä opittavaan. (O2)

Kun opettajilta kysyttiin, millainen leirikoulu on heidän mielestään oppimisympäristönä, he mainitsivat muun muassa leirikoulun tuovan vaihtelua perinteiseen koulunkäyntiin luokkahuoneessa. Osaltaan tämän vuoksi leirikoulua pidettiin hyvänä oppimisympäristönä. Lisäksi nousi esille mieleenpainuvuus, ja maailmankuvan avartuminen. O4 toteaa leirikoulun myös paljastavan oppilaista uusia osaamisalueita. Myös konkreettinen uusi ympäristö mainittiin, kuten O1:n esille tuomat leirikoulukohteen lähialueella sijaitsevat kiinnostavat museot, ja O2:n kehuma luonto.

Luonto tarjoaa todella hyvät puitteet monenlaiseen oppimiseen. Yhdessäolo lisää oppimisen iloa. Toiminnallisuus parantaa oppimista ja asiat jäävät mieleen. (O2)

Leirikoulun katsottiin tukevan mainiosti opetussuunnitelmaa. Opetussuunnitelmassa mainittujen aihekokonaisuuksien ja tavoitteiden toteutuminen ajateltiin olevan osa leirikoulua. Leirikoulun sanottiin olevan erilaista koulunkäyntiä ja siinä korostuu tutkiva oppiminen. O3 kertoi leirikoulun tukevan elämyksellisyyttä sekä sosiaalista vuorovaikutusta. O2, O3 sekä O4 nostivat esille yrittäjyyskasvatuksen, jota voi toteuttaa esimerkiksi varainkeruun muodossa. O2 mainitsi myös suvaitsevaisuuden, ihmisenä kasvamisen sekä ympäristön kunnioittamisen.

Käytännössä oppiaineet eivät näyttele suurta osaa. Yleinen ihmisenä oleminen ja sen harjoittelu on leirikoulun suurinta opetuksellista antia. (YO)

Alakoulun opettajilta kysyttiin, miten heidän mielestään leirikoulu soveltuu alakouluikäisille lapsille. Kaikki opettajat näkivät sen soveltuvan hyvin.

Soveltuu oikein hyvin. Olen retkeillyt ja ollut yötä 1-3-luokkalaistenkin kanssa ja se on vahvistanut luokan yhteenkuuluvuutta ja lähentänyt oppilasta ja opettajaa. (O2)

Yläkoulun opettajalta puolestaan pyydettiin mielipidettä leirikoulun soveltuvuudesta yläkouluikäisille nuorille. Hänen mielestään leirikoulu soveltuu myös yläkoululaisille hyvin.

Iän tuomat haasteet on kuitenkin hyvä huomioida järjestelyissä. (YO)

Kun opettajilta kysyttiin, minkälainen leirikoulukohde soveltuu parhaiten koululaisryhmälle, vastauksissa korostuivat esimerkiksi retkikohteiden ja muun tarvittavan läheisyys. Leirikeskukset ja Opetusministeriön tukemat leirikoulukohteet mainittiin, kuten myös Maarianhamina, jossa kaikki on kävelymatkan päässä. O4:n mielestä kohteen tulisi tarjota riittävästi monipuolista tekemistä. O2 puolestaan painotti rauhallista ja turvallista ympäristöä, luonnonläheisyyttä, uinti- ja saunamahdollisuutta, tasokkaita ja tilavia, samassa rakennuksessa sijaitsevia majoitustiloja, laadukasta ruokatarjoilua sekä ystävällistä henkilökuntaa.

Opettajilta kysyttiin, millaisia ominaisuuksia he pitivät tärkeänä leirikoulukohteen valinnan kannalta. Heitä pyydettiin laittamaan kolme heille tärkeintä ominaisuutta tärkeysjärjestykseen. Kun eri ominaisuuksien saamat pistemäärät laskettiin yhteen, vastanneiden opettajien mukaan tärkeimmäksi leirikoulukohteen ominaisuudeksi nousi houkutteleva ohjelmatarjonta. Toiseksi tärkein ominaisuus oli ennestään tuttu kohde ja kolmanneksi hyvä palvelu. Eri opettajat olivat kuitenkin melko eri mieltä tärkeimmistä ominaisuuksista, mikä näkyi pisteiden hajautumisena. Alla olevasta taulukosta 7 voi huomata, miten kaikille ominaisuuksille riitti pisteitä ja pisteet jakautuivat melko tasaisesti, ilman huomattavan suuria piste-eroja. Ainoastaan tärkeimmäksi arvioitu ominaisuus, houkutteleva ohjelmatarjonta, sai seitsemän pistettä, mikä oli kaksi pistettä enemmän kuin seuraavaksi tärkeimmällä ominaisuudella.

Taulukko 7. Leirikoulukohteen ominaisuudet tärkeysjärjestyksessä (n=5)

Ominaisuus	Pistemäärä
Houkutteleva ohjelmatarjonta	7
Ennestään tuttu kohde	5
Hyvä palvelu	4
Lapsille sopiva ympäristö	3
Osaavat työntekijät	3
Kohde on sopivan matkan päässä lähtökoulusta	2
Hyvä ruoka	2
Paljon nähtävää ja tehtävää niin kohteessa kuin kohteen ympärilläkin	2
Hyvä hinta-laatusuhde	1
Hyvä majoitus	1

Opettajilta kysyttiin minkälaista sisältöä ja ohjelmaa he haluaisivat leirikoulussa olevan. Vastauksissa painottui erilainen monipuolinen ja toiminnallinen tekeminen oppilaille sekä elämyksellisyys. O1 järjestää mielellään itse ohjelmaa oppilaille, kuten vierailuja esimerkiksi museoihin. Myös O2 mainitsi oppimiseen soveltuvat retket ja tutustumiskäynnit eri kohteissa. Lisäksi hän nosti esille luonnossa retkeilyn ja siellä suoritettavat tehtävät, uimisen ja saunomisen, liikunnan, leikit, pelit, musiikin, askartelun sekä myös vapaa-ajan. Lisäksi hän ehdotti tehtäviä, joissa kirjoitetaan tai esitetään erilaisista kokemuksista leirikoulun ajalta.

Haasteita oppilaille, eli asioita joita on hankala järjestää normaaliolosuhteissa (YO)

Kun opettajilta kysyttiin mitä heille tulee mieleen Hämeenlinnan seudusta ja pyydettiin heitä kertomaan kolmella sanalla, vastauksissa ylivoimainen ykkönen oli Hämeen linna, jonka kaikki vastaajat mainitsivat ensimmäisenä. Kahteen kertaan oli mainittu vesi tai vesistö, ja Hämeenlinnan seudun pitkää historiaa oli kuvattu sanoin historia sekä vanha, joiden lisäksi historiaan viittasi Sibelius. Myös kansallismaisema nousi esille O3:n vastauksessa. Linnan lisäksi erilaiset muut nähtävyydet tai tutustumiskohteet erottuivat vastauksista, esimerkiksi vankilamuseo ja ohitustie sekä sen ylitse rakennettu kauppakeskus. Lisäksi O2 mainitsi Riihimäen lasimuseon, joka ei kylläkään kuulu Hämeenlinnan seutuun, vaikka kuuluukin Kanta-Hämeen maakuntaan.

Opettajat eivät juuri olleet vierailleet Hämeenlinnan seudulla työ- tai vapaa-ajanmatkoilla. Neljästä opettajasta vain yksi, O2, oli käynyt seudulla viimeisten kolmen vuoden aikana, ja hänkin vain yhdestä kolmeen kertaa. Siitä huolimatta mielikuvat Hämeenlinnan seudusta olivat ilmeisen positiiviset leirikouluja ajatellen, sillä kahden vastaajan mielestä Hämeenlinnan seutu sopii jossain määrin leirikoulun järjestämiseen. Myös kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että Hämeenlinnan seutu sopii leirikoulun järjestämiseen hyvin. Yläkoulun opettaja uskoi Hämeenlinnan seudun soveltuvan leirikoulun järjestämiseen erinomaisesti.

Kun opettajia pyydettiin kuvailemaan täydellistä leirikoulua kolmella sanalla, kaksi mainintaa saivat turvallisuus, ilo, muistot ja elämykset. Näiden lisäksi O2 mainitsi yhteishengen, YO ystävyudet sekä O4 fiiliksen ja onnistumisen.

Hyvän leirikoulun piirteiksi nousivat edellisten vastausten lisäksi toiminnallisuus ja luokkahenkeä vahvistava vaikutus. O4:n mielestä leirikoulussa tulisi olla iloista ja innostavaa tekemistä kaikille.

Hyvä leirikoulu pysyy mielessä pitkään (YO)

Hyvä leirikoulu on turvallinen, myönteisesti luokkahenkeen vaikuttava, iloinen ja opettavainen kokemus, joka lisää oppilaan itsetuottamusta, kehittää hänen taitojaan ja tietojään, antaa erilaisia oppimisen kokemuksia, lähentää luontoon ja sen suojelemiseen sekä arvostamiseen, opettaa erilaisuuden hyväksymiseen ja leirikoulusta jää positiiviset muistot loppuelämäksi. (O2)

Kun kysyttiin, mikä opettajien mielestä on parasta leirikoulussa, O1 ja O4 valitsivat luokkahengen paranemisen yhteisen projektin avulla. O2 ja O3 olivat sitä mieltä, että parasta leirikoulussa on vuorovaikutuksen paraneminen niin oppilaiden kuin oppilaan ja opettajan välillä. YO puolestaan valitsi leirikoulun parhaaksi puoleksi sen, että oppilaista tulee esille erilaisia puolia. Leirikoulun huonointa puolta kysyttäessä O3 ja YO valitsivat opettajalle lankeavan liian suuren vastuun oppilaista. O1 valitsi huonoimmaksi puoleksi sen, että projekti on aikaa vievä. O2:n ja O4:n mielestä leirikoulun huonoin puoli on se, että opettaja ei saa minkäänlaista lisäkorvausta ympärivuorokautisesta vastuustaan. Myös kyselyn lopun vapaa sana -osiossa O2 mainitsi maksetun puolipäivärahan olevan liian pieni korvaus vastuullisesta työstä.

Kukaan opettaja ei tee tätä työtä rahan vuoksi, mutta kohtuullinen korvaus olisi paikallaan. (O2)

Opettajista O1 ja O3 olivat itse osallistuneet alakouluikäisenä leirikouluun, kun taas muut opettajat eivät olleet. Tämä ei kuitenkaan vaikuttanut merkittävästi opettajien leirikoulumyönteisyyteen tai -vastaisuuteen.

6 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää koululaisten kiinnostuksen kohteita, mielpiteitä ja odotuksia leirikouluihin liittyen. Samalla tutkittiin opettajien näkemyksiä leirikoulujen hyödyntämisestä opetuksen osana ja toisaalta sitä, miten leirikoulut saadaan sovitettua opetussuunnitelmaan. Tarkoituksena oli verrata koulujen kysyntää Hämeenlinnan matkailutarjontaan leirikouluille, ja selvittää kuinka hyvin ne vastaavat toisiaan. Lisäksi haluttiin löytää uusia ideoita mahdollista leirikoulutarjonnan kehittämistä varten.

Opettajien kyselyn tuloksista käy ilmi, että leirikouluja järjestetään yhä heidän kouluissaan. Leirikoulujen määrä vuosittain on pysynyt lähes samana, paitsi kahdessa koulussa määrä vähentyi. Monessa koulussa, johon tutkimusta tehtäessä soitettiin, leirikouluja ei kuitenkaan järjestetä lainkaan muun muassa rahanpuutteen vuoksi. Kunnat saavat valtionosuutta opetustoimen kuluihin, ja koulujen retkien menot luetaan näihin kuluihin. Kuitenkin, opettajien kyselyyn vastanneista ainoastaan yhden opettajan kunnassa leirikoulutoimintaan käytettiin kunnan varoja. Muuten varainkeruun hoitivat vanhemmat ja oppilaat. Mallia voitaisiin ottaa Norjasta, missä leirikouluihin käytettävään budjettiin ehdotettiin mittavaa lisäystä maksuttomien leirikoulujen turvaamiseksi. Opettajien kyselystä erottuneita muita leirikoulujen järjestämiseen vaikuttavia syitä olivat opettajalle lankeava suuri vastuu leirikoulun aikana, sekä päivärahan riittämättömyys korvauksena.

Millaiset leirikoulut sitten kiinnostavat koululaisia? Oppilaiden vastauksista ilmeni, että mitä kauemmin leirikoulu kestää, sen parempi. Yläkoululaiset olisivat mielellään lähteneet leirikouluun kauemmas kuin 150 kilometrin päähän koululta, jopa ulkomaille. Opettajien mielestä sopiva matka olisi 200–250 kilometriä. Sekä ala- että yläkouluissa oppilaat saivat hieman osallistua leirikoulun suunnitteluun. Yläkoululaiset olisivat mielellään osallistuneet enemmänkin asioista päättämiseen. Myös opettajien mukaan heidän kouluissaan oppilaat saavat osallistua järjestämiseen ja suunnitteluun jonkin verran esimerkiksi ohjelmavalinnoissa sekä varainkeruussa. Rahaa kerättiin myymällä eri tuotteita, järjestämällä tapahtumia, sekä vanhempien kuukausittain maksamalla summalla.

Suurin osa yläkoululaisista ei menisi uudestaan Himokselle leirikouluun, tai jos menisi, niin mieluummin talvella. Tähän vaikutti oppilaiden mielestä huonosti järjestetty ohjel-

ma, sillä aktiviteetit eivät vastanneet luvattua. Leirikoulu muodostuu osista kuten matkailupalvelukin, ja lopullinen kokemus palvelusta syntyy asiakkaassa tunnetilan kautta. Leirikoulutuotteen tulisi tarjota mahdollisimman hyvät puitteet onnistuneelle elämykselle. Jollei tuote vastaa asiakkaan siitä saamaa mielikuvaa, pettymys voi olla suuri.

Vapaa-aikaa leirikoulussa arvostettiin paljon niin ylä- kuin alakouluissakin. Vapaa-ajan lisäksi kaverit, yhteishenki, rentoutuminen ja valvominen saivat kannatusta molempien kouluasteiden keskuudessa. Luokalle toivottiin yhteistä hauskaa tekemistä ja leirikoulussa tulisi olla mukavaa. Yläkoululaiset pitivät leirikoulunsa ilmapiiriä yleisesti hyvänä ja hyvä luokkahenki tuntui olevan tärkeä osa leirikoulua. Oppilas-opettajasuhteen sen sijaan ei koettu muuttuneen. Oppilaat eivät myöskään myöntäneet oppineensa leirikoulussa mitään uutta uusien lajien, kuten kiipeilyn lisäksi. Leirikouluun lähdetäisiin mielellään uudestaan, jos se olisi mahdollista, sillä se on mukavaa ja tuo vaihtelua tavalliseen kouluun. Lisäksi leirikoulusta oli jäänyt oppilaiden mieleen monia hauskoja muistoja.

Tulosten perusteella alakoululaisten unelmien leirikoulu voisi suuntautua talvella esimerkiksi laskettelukeskuksen mökkikylään tai muuten laskettelukeskuksen läheisyyteen, jossa yöpyminen tapahtuisi mökeissä tai muutaman hengen huoneissa. Keväällä ja syksyllä vaihtoehto voisi olla esimerkiksi urheilu- tai leirikeskus, jossa olisi mahdollisuudet erilaisten liikuntalajien harrastamiseen sekä sauna- ja uintimahdollisuus. Ohjelmaan kuuluisi urheilun lisäksi erilaisia leikkejä ja pelejä, disko, talvella rekiajelu sekä pulkalla laskua. Lisäksi vapaa-aikaa pitäisi olla yli kaksi tuntia päivässä ja muutenkin mahdollisuus rentoutumiseen ja kavereiden kanssa ajan viettoon. Oppilaat saisivat äänestää leirikoulun ohjelmasta ja valita itse huonetoverinsa. Ilmapäiri leirikoulussa olisi hauska ja ystävällinen, kaikilla olisi mukavaa ja luokkahenki hyvä.

Yläkoululaisten leirikouluhaaveet olivat suurempia kuin alakoululaisten, osa jopa hie- man epärealistisia. Heidän unelmien leirikoulunsa olisi hyvin suunniteltu ja oppilaat saisivat itse osallistua suunnitteluun, muutenkin kuin ohjelmasta äänestämiseen. Kohde voisi olla kauempana kuin 150 kilometrin päässä koululta, jopa ulkomailla, ja leirikoulu kestäisi viikon. Oppilaat majoittuisivat 5-6 hengen mökeissä tai hotellihuoneessa ja huonetoverit olisivat mukavia. Kohteessa olisi tarjolla hyvää kotiruokaa, joka olisi parempaa kuin koulussa. Vapaa-aika on ehdottoman tärkeää ja sitä tulisi olla riittävästi.

Kuri ei saisi olla liian tiukka ja opettajat eivät vahtisi liikaa. Oppilaille olisi myös vapaus valita mihin aktiviteetteihin he haluavat osallistua, ainakin vaihtoehtoisesti.

Yläkoululaisten haavekohteessa tärkeää on palveluiden läheisyys, ja että oppilaille on mahdollisuus omatoimiseen tekemiseen myös vapaa-ajalla. Leirikoulukohteena voisi olla esimerkiksi laivaristeily Tukholmaan, ja ohjelmana olisi shoppailua ja kaupunkikiertoksia. Toinen kohdevaihtoehto olisi talvella laskettelukeskus Lapissa, jossa aktiviteettina lasketteluun lisäksi voisi olla Lapin kulttuuriin ja poronhoitoon tutustumista sekä moottorikelkalla ajelua. Kolmas vaihtoehto olisi rannikkokaupunki Espanjassa, kuten Barcelona, jossa voisi auringonoton ja uimisen lisäksi harrastaa shoppailua, erilaista vesiturheilua ja bileitä. Leirikouluun voisi myös yhdistää jotain extreme-urheilua, kuten benji-hypyn tai kiipeilyä. Ohjelma olisi monipuolista ja hauskaa, ja se olisi sellaista kuin on luvattukin. Ilmapiiri leirikoulussa olisi rento ja vapaa, kaikilla olisi mukavaa ja vallitsisi hyvä yhteishenki. Leirikoulu myös vaikuttaisi positiivisesti luokkahenkeen ja opiskelumotivaatioon sekä se virkistäisi kouluvuoden aikana ja synnyttäisi hauskoja muistoja.

Leirikoulun ja luokkaretken eroa ei aina ymmärretä, mikä ehkä näkyi yläkoululaisten suureellisissa ja lomahaaveidentäyteisissä vastauksissa. Luokkaretken päätarkoitus on elämykset ja virkistymisen leirikoulun ollessa enemmän kasvatuksellista ja tavoitteellista toimintaa. Perusopetuksen tarkoitus yhteiskunnassamme ei ole ainoastaan opetuksellinen vaan myös kasvatuksellinen. Sen tulisi tukea oppilaita ihmisenä kasvamiseen sekä sivistää, edistää tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä. Nämä arvot tulevat esille opetussuunnitelman perusteissa opetuksen arvopohjassa, jonka lisäksi opetussuunnitelmassa määritellyt aihekokonaisuudet tulisi sisältyä kaikkeen opetukseen. Arvot ja aihekokonaisuudet toteutuvat usein paremmin leirikoulussa kuin tavallisessa luokahuoneopetuksessa, mikä tuli esille myös opettajien kyselyn tuloksista. Leirikoulun katsottiin tukevan mainiosti opetussuunnitelmaa ja sen aihekokonaisuuksien sekä tavoitteiden toteutumista, joista nostettiin erityisesti esille sosiaalisuus ja yrittäjyyskasvatus. Leirikoulua pidettiin oikein hyvänä opetusmetodinä, joka vaikuttaa positiivisesti ryhmään ja sen yhteishenkeen.

Uusissa vuonna 2016 käyttöön otettavissa opetussuunnitelman perusteissa on paljon mainintoja koulun ulkopuolisten oppimisympäristöjen hyödyntämisestä. Oppimisympäristön on tärkeää vahvistaa oppilaan kasvua ja kehitystä, parantaa oppimismotivaatio-

ta, sekä edistää uteliaisuutta, aktiivisuutta, itseohjautuvuutta ja luovuutta tarjoten oppilaalle riittävästi haastetta. Ihminen oppii ja kasvaa kuin luonnostaan haastavassa ja virikkeellisessä ympäristössä, mikä on myös elämyspedagogiikan perusajatus. Nämä ajatukset tukevat vahvasti leirikoulua opetusmuotona. Yläkoululaisista suurimman osan mielestä leirikoulu ei vaikuttanut jälkeenkäyntiin, mutta oppilaat eivät välttämättä olleet tulleet ajatelleeksi asiaa, sillä tuloksista nousivat kuitenkin hyvinä puolina opiskelumotivaation kasvaminen ja yhteishenki. Opettajat puolestaan korostivat leirikoulussa monipuolista ja toiminnallista tekemistä oppilaille sekä elämyksellisyyttä.

Kun oppimisympäristöä ajatellaan fyysisinä paikkoina ja alueina, nousivat tuloksista esille muun muassa opettajien painottamat luonto ja rauha, ja toisaalta retkikohteiden sekä tarvittavien palveluiden läheisyys. Alakoululaisten kyselyn tulokset viittasivat erityisesti liikuntaan mieluisana aktiviteettina, joten ympäristöksi sopisivat liikuntakasvatusta tukevat ympäristöt, kuten urheilukeskukset. Yläkoululaisten tuloksista nousivat esille kaupunkiympäristöt. Didaktisessa näkökulmassa ympäristöjen resursseja hyödynnetään oppimisessa, jolloin opettajalla on tärkeä osa niiden käyttämisessä. Myös oppimisympäristön sosiaalinen näkökulma on leirikoulussa vahvasti läsnä, sillä asioita koetaan yhdessä. Sekä oppilaiden että opettajien vastauksissa korostuivat yhdessä kokeminen ja tekeminen sekä luokkahenki. Opettajat myös mainitsivat vuorovaikutuksen paranemisen ja turvallisuusnäkökulman. Oppimisympäristön tulee perusopetuslain mukaan olla niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisesti turvallinen ja tämä pätee myös leirikouluun.

Tulosten perusteella opettajien unelmien leirikoulu suuntautuisi 200–250 kilometrin päähän koululta, johonkin ennestään tuttuun tai kollegan tuntemaan leirikoulukohteeseen. Vastuuopettaja saisi työstään enemmän päivärahaa kuin tällä hetkellä ja leirikoulua rahoitettaisiin ainakin osittain kunnan opetustoimeen tarkoitetuilla resursseilla. Opettajan vastuuta oppilaista olisi hieman vähennetty. Leirikoulu parantaisi luokan ryhmähenkeä ja vuorovaikutusta oppilaiden kesken, kuten myös opettajan kanssa. Oppilaista nousisi esiin positiivisia puolia. Leirikoulussa olisi helppo toteuttaa opetussuunnitelman arvoja ja aihekokonaisuuksia, ja oppilaiden maailmankuva avartuisi.

Hämeenlinnan seudulta löytyy alakoululaisille paljon heidän toiveitaan vastaavaa leirikoulutarjontaa. Majoitusvaihtoehtoisissa on olemassa oppilaiden keskuudessa suosittuja

mökkejä kuin myös huonemajoitusta muun muassa leirikeskuksissa. Janakkalan Calpis Ski Centeristä löytyy myös puitteet toivotulle aktiviteetille, laskettelulle. Urheiluun ja luonnossa liikkumiseen on monia mahdollisuuksia golfista kiipeilyyn ja keilaamiseen. Hämeenlinnan seudulta löytyy myös paljon vesistöjä ja uimista voi harrastaa uimahallien lisäksi esimerkiksi Aulangon kylpylässä tai Puuhamaan vesipuistossa. Seudulla on erityisesti ryhmille tarkoitettuja palveluita, kuten ohjelmapalveluyritysten aktiviteetit ryhmille, mikä sopii mainiosti koululaisryhmille.

Yläkoululaisten toiveena oli hyvin suunniteltu leirikoulu. Hämeenlinnan seudulta löytyy ammattitaitoisia yrittäjiä, jotka ovat nimenomaan keskittyneet leirikoulujen ja leirien järjestämiseen. Oppilaiden majoitustoiveena oli mökki tai hotellihuone, ja molempia löytyy Hämeenlinnan seudulta useita eri vaihtoehtoja. Monissa majoitusta tarjoavissa yrityksissä on myös tarjolla ruokapalvelu. Yläkoululaiset haaveilivat kohteesta, jossa kaikki palvelut ja tarvittava on lähellä ja oppilailla on mahdollisuus omatoimiseen tekemiseen myös vapaa-ajalla. Tällaisia kohteita voisivat olla esimerkiksi Aulangon kylpylä tai Tervakosken Tervaniemi, jossa myös Puuhamaa on lähellä. Opastettuja kaupunkierroksia on tarjolla Hämeenlinnassa. Kuten edellä jo mainittiin, Calpis Ski Center tarjoaa harrastuspaikan laskettelijoille, ja häivähdys Lapin taikaakin on saatavilla Iittalan Poropuistossa. Tässä tutkimuksessa haluttiin kuitenkin nimenomaan keskittyä alakoululaisten leirikouluihin, joten yläkoululaisille sopivaa tarjontaa ei ole erikseen kartoitettu.

Opettajien ja opetussuunnitelman perusteiden toteuttamisen kannalta Hämeenlinnan seutu antaa hyvät puitteet leirikoulun järjestämiselle. Seudun pitkä ja vaiherikas historia sekä monipuolinen luonto tarjoavat nähtävyyksiä ja kokemuksia, jotka innostavat oppimaan. Alueella järjestetään runsaasti erilaisia opastettuja kierroksia historiaan ja luontoon liittyen. Myös opetussuunnitelman perusteissa mainittuja arvoja ja aihekokonaisuuksia on mahdollista toteuttaa Hämeenlinnan seudulla. Erilaiset ohjelmapalveluyritykset järjestävät ryhmäytymiseen ja vuorovaikutukseen kannustavia aktiviteetteja.

Opettaja on leirikoulussa kuitenkin aina päävastuun kantava henkilö, joten usein hänellä on viimeinen sana sanottavanaan leirikoulukohdetta valittaessa. Näin ollen Hämeenlinnan seudun matkailuyritysten kannattaisi ensisijaisesti keskittyä leirikoulutarjonnassaan siihen, että niissä voidaan toteuttaa helposti opetussuunnitelman perusteita. Erityi-

sesti tulisi huomioida sosiaalisuuteen ja vuorovaikutukseen kannustavat aktiviteetit. Myös matkailuyritysten tulisi huolehtia turvallisuudesta, jotta ne olisivat oppilaille turvallisia oppimisympäristöjä. Ympäristön sekä ohjelman tulisi olla myös virikkeellinen ja oppimiseen kannustava. Sekä opettajien että oppilaiden toivoma ominaisuus kohteelta on kaiken tarvittavan, kuten palveluiden ja retkikohteiden sijainti lähellä. Oppilaat saavat usein osallistua leirikoulun suunnitteluun, joten heidänkin toiveitaan on hyvä kuunnella. Mökit ovat oppilaiden keskuudessa suosittuja majoitusvaihtoehtoina, joten niiden tarjontaan tulisi panostaa. Myös hyvää ruokaa arvostetaan. Ohjelmassa heitä kiinnostaa monipuolisuus, urheilu kuten laskettelu, pelit ja leikit sekä sauna- ja uintimahdollisuus. Lisäksi tärkeää oppilaille on leirikoulun ohjelman hyvä suunnittelu ja toteutus.

Opettajat mielellään valitsevat ennestään tutun leirikoulukohteen, tai kohteen, josta jollain muulla opettajalla on kokemusta. Suosituin tiedonlähde leirikoulukohtetta valitessa ovat muut opettajat ja koulun rehtori. Tämän vuoksi matkailupalvelun markkinointi kouluille voi olla haastavaa. Paras keino on hyvän maineen ylläpito laadukkaiden palveluiden avulla. Opettajat hyödynsivät myös eri leirikoulukohteiden internetsivuja ja leirikoulusivustoja, kuten luokkis.com ja leirikoulut.com. Näillä sivuilla yritykselle voisi olla hyödyllistä mainostaa leirikoulupalveluitaan. Myös yrityksen omat internetsivut kannattaa pitää ajan tasalla.

Kehittämiskeskus Oy Hämeen kannalta kehitettävää ei Hämeenlinnan seudun leirikoulupalveluiden tarjonnassa juuri ole, sillä tarjontaa kyllä riittää. Yritysten näkyvyyttä yleisesti voisi parantaa, sillä monet yrityksistä on vaikea löytää, jollei tiedä mitä etsii. Leirikoulukohteiden ja -palveluiden markkinointia kouluille kannattaisi kehittää, jotta koulut tulisivat tietoisiksi Hämeenlinnan leirikoulumahdollisuuksista. Hämeenlinnan kaupunki tosin järjestee elinkeino-, kehitys- ja kiinteistöyhtiöiden toimintaa uudelleen. Liittyen tähän elinkeinokonsernin kokonaisratkaisuun Kehittämiskeskus Oy Hämeen nimi ja toiminta tulevat muuttumaan kesällä 2014, jolloin matkailun kehittäminen Kehittämiskeskus Oy Hämeen toimesta loppuu sellaisenaan. Näihin muutoksiin liittyen Kehittämiskeskus Oy Häme tulee välittämään valmiin opinnäytetyön suoraan leirikouluista kiinnostuneille matkailuyrityksille ja -toimijoille Hämeenlinnan seudulla varmistakseen tuoreiden tulosten hyödyntämisen alueella mahdollisimman tehokkaasti.

7 Pohdinta

Tässä luvussa arvioidaan opinnäytetyön onnistumista ja mahdollisia ongelmakohtia sekä virheitä. Esille nostetaan tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusehdotuksia. Lisäksi pohdin oppimistani ja ammatillista kasvua opinnäytetyöprosessin aikana.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää koululaisten ja opettajien kiinnostuksen kohteita, mielipiteitä ja odotuksia leirikouluihin liittyen. Lisäksi tutkittiin leirikouluja opetusmetodina, ja miten leirikoulut saadaan sovitettua opetussuunnitelmaan. Näiden pohjalta selvitettyä kysyntää verrattiin Hämeenlinnan seudun matkailutarjontaan, ja tarkoituksena oli löytää ideoita mahdollista leirikoulutarjonnan kehittämistä varten. Tavoitteisiin päästiin odotetusti ja Hämeenlinnan seudun leirikoulutarjonnan sekä niiden markkinoinnin kehitysehdotuksia luotiin onnistuneesti.

Tuloksia voidaan hyödyntää Hämeenlinnan seudun kehittämisessä enemmän leirikouluryhmiä palveleviksi sekä alueen matkailuyritysten, mutta myös muiden leirikoulupalveluita tarjoavien yritysten tarjonnan kehittämisessä. Lisäksi koulut voivat käyttää tuloksia leirikouluja järjestäessään. Tämän tutkimuksen tuloksien perusteella voitaisiin tehdä jatkotutkimus esimerkiksi laajentamalla oppilaiden kyselyä koko Suomen laajuiseksi, jolloin saataisiin paremmin selville mielipiteiden mahdolliset vaihtelut alueittain. Olisi myös mielenkiintoista selvittää Hämeenlinnan seudulla leirikoulussa olleiden oppilaiden ja opettajien mielipiteitä alueen tarjonnasta.

Tein opinnäytetyön toimeksiantona Kehittämiskeskus Oy Hämeelle. Tutkimuksen tekeminen olemassa olevalle organisaatiolle sai panostamaan työhön eri tavalla, kuin jos olisin tehnyt sitä vain opintopisteiden vuoksi. Sain toimeksiantajalta hyviä neuvoja työn tekemiseen prosessin aikana, mikä toi työhöni osaltaan ammatillisempaa näkemystä ja tarkkuutta. Tutkimuksen luotettavuudesta ja pätevyydestä pyrin huolehtimaan koko tutkimuksen ajan alkaen lähteiden kriittisestä käytöstä aineiston huolelliseen analyysiin. Toimeksiannon alussa sovituista tavoitteista pidin kiinni, ja opinnäytetyön tulokset vastaavat sitä, mitä suunnittelinkin.

Ainoastaan aikataulu venyi noin kuukaudella, mutta koska tämä sopi toimeksiantajalle, ei ongelmaa syntynyt. Suunnittelin aikataulun aluksi huolellisesti, mutta teoriaosuuden työstämiseen kului odotettua kauemmin, jolloin aineistonkeruuseen ei jäänyt riittävästi aikaa, ja lisäaineiston hankkiminen venytti aikataulua. Myös viimeistelyyn olisi pitänyt jättää hieman enemmän aikaa. Itsekurilla ja tehokkaammalla työskentelyllä alkuvaiheessa olisin varmasti pysynyt aikataulussa.

Tutkimuksen tekeminen vaati aiheeseen syvällisesti perehtymistä ja opetti pitkäjänteisyyttä, itsenäistä työskentelyä sekä oma-aloitteisuutta. Kohderyhmän hankinta haastateluun ja kyselyihin edellytti lukuisia puhelinsoittoja ja asiain tuntemista läpikotaisin, jotta kykenin perustelemaan tutkimustani. Lisäksi opin analyyttistä ajattelutapaa ja prosessin eri osien hallintaa samanaikaisesti. Uskon, että tehtyäni opinnäytetyön itsenäisesti alusta loppuun olen varmempi osaamisestani tutkimustyössä, mistä on varmasti hyötyä urallani.

Lähteet

Aulangon lomakylä 2014. Aulangon lomakylä. Luettavissa:

<http://www.aulangonlomakyla.fi/>. Luettu: 21.01.2014.

Aulangon ulkoilumaja 2014a. Luokkaretket. Luettavissa:

<http://aulangonulkoilumaja.fi/ryhmat/luokkaretket/>. Luettu: 20.01.2014.

Aulangon ulkoilumaja 2014b. Välinevuokra. Luettavissa:

<http://aulangonulkoilumaja.fi/aktiviteetit/valinevuokra/>. Luettu: 20.1.2014.

Elämystehdas Action Factory 2013a. Tehdas, joka valmistaa innostuneita ihmisiä. Luettavissa: <http://www.actionfactory.info/>. Luettu: 14.11.2013.

Elämystehdas Action Factory 2013b. Lapset. Luettavissa:

<http://www.actionfactory.info/lapset>. Luettu: 14.11.2013.

Eskola, A. 1975. Sosiologian tutkimusmenetelmät II. WSOY. Porvoo.

Fenix Ohjelmapalvelut Oy 2013. Suurella sydämellä. Luettavissa:

<http://www.fenixohjelmapalvelut.fi/index.html>. Luettu: 20.01.2014.

Flick, U. 2006. An introduction to qualitative research. SAGE Publications Ltd. London.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Oy Yliopistokustannus Gaudeamus. Helsinki.

Hämeen ammattikorkeakoulu 2014a. Ohjelmapalvelut. Luettavissa:

<http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/Yleisopalvelut/Matkailupalvelut/Evo/Ohjelmapalvelut>. Luettu: 21.01.2014.

Hämeen ammattikorkeakoulu 2014b. Rahtijärven kämppä. Luettavissa:
http://portal.hamk.fi/portal/page/portal/HAMK/Yleisopalvelut/Matkailupalvelut/Evo/Majoitus/rahtijarven_kamppa. Luettu: 21.01.2014.

Hämeenlinnan seurakuntayhtymä 2014. Leirikeskukset. Luettavissa:
<http://www.hameenlinnanseurakunnat.fi/tilakategoria/leirikeskukset/>. Luettu 21.01.2014.

Hämeenlinnan seutu 2013. Seutukortit. Luettavissa:
<http://www.hame.fi/content/PDF/seutukortit/HameenlinnanSeutu.pdf>. Luettu: 8.10.2013.

Hämeen liitto 2012a. Häme pähkinänkuoressa. Luettavissa:
<http://hame.fi/?tid=1156&loc=1>. Luettu: 8.10.2013.

Hämeen liitto 2012b. Hämeenlinnan seutu keskittyy tarjoamaan elämisenlaatua ja onnistuneita kokouspäiviä. Luettavissa: <http://hame.fi/?tid=10208&loc=1>. Luettu: 8.10.2013.

Hämeen liitto 2013. Ryhmäpaketit ja -ohjelmat. Kanta-Hämeen oppaiden opastushinnat. Luettavissa: <http://hame.fi/?tid=1036&loc=1&yid=1759>. Luettu: 13.11.2013.

Hämeenlinnan Kaupunki 2013a. Hämeenlinna-tietoa. Luettavissa:
<http://www.hameenlinna.fi/Hameenlinna-tietoa/>. Luettu: 8.10.2013.

Hämeenlinnan kaupunki 2013b. Liikunta ja ulkoilu. Luettavissa:
<http://www.hameenlinna.fi/Liikunta-ja-ulkoilu/>. Luettu: 21.01.2014.

Hämeen Matkailu Oy 2013. Matkailun yhteismarkkinointi ja myynti. Luettavissa:
http://www.hame.fi/content/PDF/liitetiedostot/HAME_Palveluesite.pdf. Luettu: 9.12.2013.

Häme-markkinointi 2011. Kanta-Hämeen vetovoimaisuustutkimus 2011. Tutkimustiedote. Luettavissa:

http://www.hame.fi/content/PDF/liitetiedostot/Kantahaame_tulostiedote_v2.pdf.

Luettu: 8.11.2013.

Hänkki – Hämeenlinnan kiipeilykeskus 2013. Kiipeilemään Hänkkiin. Luettavissa:

<http://www.hankki.fi/kiipeilemaan>. Luettu: 13.11.2013.

Iittalan Poropuisto 2013. Ryhmät. Luettavissa:

<http://www.iittalanporopuisto.fi/tuotteet.html?id=3/>. Luettu: 13.11.2013.

Iloranta 2014. Meidän Iloranta. Luettavissa: <http://www.iloranta.fi/>. Luettu:

21.01.2014.

Janakkalan kunta 2013. Hakoisten linnavuori. Luettavissa:

<http://www.janakkala.fi/fi/vapaa->

[aika_ja_matkailu/nahtavyudet_ja_museot/hakoisten_linnavuori/?id=2506](http://www.janakkala.fi/fi/vapaa-aika_ja_matkailu/nahtavyudet_ja_museot/hakoisten_linnavuori/?id=2506). Luettu:

21.01.2013.

Janakkalan Tietokonemuseo Oy 2010. Janakkalan Tietokonemuseo Oy. Luettavissa:

<http://www.tietotila.com/museo/>. Luettu: 21.01.2014.

Jussilan Luomutila 2013. Maatilamatkailu. Luettavissa:

<http://jussilanluomutila.webs.com/leirit-majoitus>. Luettu: 21.01.2014.

Järvensivu, M. 2007. Lapset lomaketutkimuksen vastaajina. Tilastokeskuksen Hyvin-

vointikatsaus 1/2007. Luettavissa: [http://www.stat.fi/artikkelit/2007/art_2007-04-](http://www.stat.fi/artikkelit/2007/art_2007-04-12_002.html?s=0)

[12_002.html?s=0](http://www.stat.fi/artikkelit/2007/art_2007-04-12_002.html?s=0). Luettu: 19.11.2013.

Kalpalinna 2013. Rinteet. Luettavissa: <http://www.kalpalinna.com/rinteet.php>. Luettu:

13.11.2013.

Kanta-Hämeen Oppaat ry 2014. Tervetuloa! Luettavissa:

<http://www.kantahameenoppaat.fi/>. Luettu: 23.1.2014.

Kehittämiskeskus Oy Häme 2013a. Kehittämiskeskuksen esittely. Luettavissa:

http://www.kehittamiskeskus.fi/portal/kehittamiskeskus/suomeksi/kehittamiskeskuksen_toiminta/. Luettu: 27.9.2013.

Kehittämiskeskus Oy Häme 2013b. Kehittämiskeskus Oy Hämeessä tapahtuu. Kehittämiskeskus Oy Hämeen uutiskirje 1/2013. Luettavissa:

<http://www.anpdm.com/article/0/40/41445B4A7045445E4271/765371>. Luettu 8.11.2013.

Kissankulman eläinpiha 2013. Ryhmien vierailu. Luettavissa:

<http://kissankulmanelainpiha.nettiavain.fi/toiminta/ryhmien-vierailu/>. Luettu: 13.11.2013.

Lahdenperä, I., Virtanen, O., Saarinen, V. & Salmi, R. 1989. Leirikoulun käsikirja. Valtion painatuskeskus. Helsinki.

Lasten Kesä ry 2012. Hauhon lomakeskus. Luettavissa:

<http://www.lastenkesa.fi/hauhon-lomakeskus/>. Luettu: 21.1.2014.

Lautsia 2014, Lautsian Lomakeskus. Luettavissa: <http://www.lautsia.fi/>. Luettu: 21.01.2014.

Manninen, J., Burman, A., Koivunen, A., Kuittinen, E., Luukannel, S., Passi, S. & Särkkä, H. 2007. Oppimista tukevat ympäristöt. Opetushallitus. Helsinki.

Maulan maatila 2011. Tervetuloa Maulaan! Luettavissa: <http://www.maula.net/>. Luettu: 21.01.2014.

Metsähallitus 2014a. Aulangon luonnonsuojelualue. Luettavissa:
<http://luontoon.fi/Retkikohteet/muutsuojelualueet/aulanko/Sivut/Default.aspx>. Luettu: 21.01.2014.

Metsähallitus 2014b. Evon retkeilyalue. Luettavissa:
<http://www.luontoon.fi/Retkikohteet/retkeilyalueet/evo/Sivut/Default.aspx>. Luettu: 21.01.2014.

Museovirasto 2013a. Hämeen Linna. Luettavissa:
<http://www.nba.fi/fi/museot/hameenlinna>. Luettu: 13.11.2013.

Museovirasto 2013b. Opastukset 2013. Luettavissa:
<http://www.nba.fi/fi/museot/hameenlinna/opastukset>. Luettu: 13.11.2013.

Niemikotkan Lomamökit 2010. Tervetuloa. Luettavissa:
<http://koti.virpi.net/~niemikotkanlomamokit/>. Luettu: 21.01.2014.

Niipala, M. 2012. Leirikoulun jälkeen luokka voi paremmin – Suomen leirikouluperinne koulun kasvatustyötä tukevana voimavarana. Luettavissa:
<http://www.snk.fi/binary/file/-/id/16/fid/263/>. Luettu: 11.11.2013.

Nuorisolaki 27.1.2006/72. Luettavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>. Luettu: 10.10.2013.

Opetushallitus 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Määräys 1-3/011/2004. Opetushallitus. Luettavissa:
http://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf. Luettu: 9.10.2013.

Opetushallitus 2011. Kouluretkien ja leirikoulujen maksuttomuudesta ohjeet. Opetushallituksen tiedote 4/2006. Luettavissa:
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/perusopetuksen_jarjestaminen/kouluretket_ja_leirikoulut. Luettu: 23.10.2013.

Opetushallitus 2012a. Esiopetuksen, perusopetuksen ja lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisten opetussuunnitelmien laatiminen. Tiedote 62/2012. Luettavissa: http://www.oph.fi/download/142894_tiedote_62_2012.pdf. Luettu: 10.10.2013.

Opetushallitus 2012b. Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014. Opetushallitus. Helsinki 2012. Luettavissa: http://www.oph.fi/download/146131_Luonnos_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteiksi_VALMIS_14_11_2012.pdf. Luettu: 10.10.2013.

Opetushallitus 2013a. Opetussuunnitelma ja tuntijako. Luettavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/opetussuunnitelma_ja_tuntijako. Luettu: 9.10.2013.

Opetushallitus 2013b. Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistaminen. Luettavissa: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/esi_ja_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteiden_uudistaminen. Luettu: 10.10.2013.

Opetushallitus 2013c. Perusopetuksen perusteluonnokset. Luettavissa: <http://www.oph.fi/ops2016/perusteluonnokset/perusopetus>. Luettu 10.10.2013.

Opetushallitus 2013d. Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistaminen. Koonti Perusteluonnosten www-palautteesta. Luettavissa: http://www.oph.fi/download/146133_Verkkosivujen_kautta_saatu_palaute_koonti_31_1_2013.pdf. Luettu: 10.10.2013.

Opetushallitus 2013e. Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistaminen. Koonti opetuksen järjestäjille lähetetyn kyselyn vastauksista. Luettavissa: http://www.oph.fi/download/146132_Opetuksen_jarjestajilta_saatu_palaute_koonti_31_1_2013.pdf. Luettu: 10.10.2013.

Opetushallitus 2013f. Peruskouluhaku. Luettavissa:

<http://haku.koulutusnetti.fi/koulutusnetti/elementarySearchPage.do>. Luettu: 10.10.2013.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011. Virkkunen: Valtionavustukset ovat pienentäneet perusopetuksen opetusryhmiä. Luettavissa:

<http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2011/01/ryhmakoko.html>. Luettu: 10.10.2013.

Outward Bound Finland ry 2011. Elämyspedagogiikka. Luettavissa:

<http://www.outwardbound.fi/experiential-learning>. Luettu: 18.11.2013.

Perusopetusasetus 20.11.1998/852. Luettavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980852>. Luettu: 10.10.2013.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628. Luettavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>. Luettu: 10.10.2013.

Petäys Resort 2014. Tervetuloa Hyvän olon niemeen! Luettavissa:

<http://www.petaysresort.fi/>. Luettu: 21.01.2014.

Piipari 1998. Avoimet oppimisympäristöt. Teoksessa. Jyrkiäinen, P., Laine, T., Liukko, S., Piipari, M. & Toivonen, V. 1998. Avoimet oppimisympäristöt – Kehittyvät prosessit, s. 3–11. Hämeenlinnan normaalikoulun julkaisuja nro 6. Tampereen yliopisto. Tampere.

Puuhamaa 2013a. Vesipuisto. Luettavissa:

http://www.puuhamaa.fi/atraccion_categories/vesipuisto/. Luettu 13.11.2013.

Puuhamaa 2013b. Veneet ja moottoriradat. Luettavissa:

http://www.puuhamaa.fi/atraccion_categories/veneet-ja-moottoriradat/. Luettu: 13.11.2013.

Puuhamaa 2013c. Muut toiminnot. Luettavissa:

http://www.puuhamaa.fi/atraccion_categories/muut-toiminnot/. Luettu 13.11.2013.

Puuhamaa 2013d. Ryhmätilaukset. Luettavissa: <http://www.puuhamaa.fi/suunnittelevierailusi/ryhmille/>. Luettu: 13.11.2013.

Rantasipi 2013. Kylpylähotelli Rantasipi Aulanko, Hämeenlinna. Luettavissa:

http://www.rantasipi.fi/hotellit/aulanko/fi_FI/etusivu/. Luettu: 13.11.2013.

Savolainen, L. 2013. Kuntakysely. Perusopetusta tukevien koulun ulkopuolisten oppimisen palveluiden käyttö. Suomen Nuorisokeskukset & Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry. Verkkojulkaisu 2. Luettavissa: <http://www.snk.fi/binary/file/-/id/1/fid/280/>. Luettu: 15.11.2013.

Simola, S. 2005. Hämeenlinnan seudun luonto- ja maaseutumatkailukohteita. Ympäristöosaston monisteita 64. Hämeenlinnan seudun kansanterveystyön kuntayhtymän ympäristöosasto. Luettavissa: <http://www.hameenlinna.fi/pages/65705/Moni64.pdf>. Luettu: 11.11.2013.

Smith, S. L. J. 2010. Practical tourism research. CABI tourism texts. Wallingford.

Suomen Kuntaliitto 2013. Seutukunnat. Luettavissa:

<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/yt-alueet/seutukunnat/Sivut/default.aspx>.

Luettu: 8.10.2013.

Suomen leirikoulu yhdistys ry. 2013a. Tervetuloa leirikouluun! Leirikoulu - Koulun ulkopuolinen opetus 1/2013. Luettavissa: <http://www.leirikoulut.com/leirikoululehti-1-2013.pdf>. Luettu: 10.10.2013.

Suomen leirikoulu yhdistys ry. 2013b. Pohjoismaainen leirikouluseminaari Ahvenanmaalla. Luettavissa:

<http://www.leirikoulut.com/Leirikouluseminaari%20Ahvenanmaalla.htm>. Luettu:

21.10.2013.

Suomen leirikouluyhdistys ry. 2013c. Pohjoismaisen leirikouluneuvoston kesäseminaari Norjassa. Luettavissa: <http://www.leirikoulut.com/pohjoismaista%20yhteistyota.htm>.
Luettu: 22.10.2013.

Suomen leirikouluyhdistys ry. 2013d. Suomen leirikouluyhdistys. Luettavissa:
<http://www.leirikoulut.com/>. Luettu 21.10.2013.

Suomen leirikouluyhdistys ry. 2013e. Uutisia. Luettavissa:
<http://www.leirikoulut.com/Uutiset.htm>. Luettu: 21.10.2013.

Suomen leirikouluyhdistys ry. 2013f. Norjan oppositio ehdottaa. Luettavissa:
<http://www.leirikoulut.com/Leirikoulu%20Norjassa.htm>. Luettu: 23.10.2013.

Suomen leirikouluyhdistys ry. 2013g. Suomen leirikouluyhdistyksen jäseninä olevat leirikoulukeskukset takaavat onnistuneen leirikoulun! Luettavissa:
<http://www.leirikoulut.com/Kartta.htm>. Luettu: 15.11.2013.

Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013a. Mikä on leirikoulu? Luettavissa:
<http://www.luokkis.com/index.php?page=leirikoulu>. Luettu 11.10.2013.

Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013b. Leirikoulun käytännön järjestelyjä. Luettavissa: <http://www.luokkis.com/index.php?page=jarjestely>. Luettu: 15.11.2013.

Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013c. Millaisen leirikoulun haluamme? Luettavissa: <http://www.luokkis.com/index.php?page=millaisen>. Luettu: 15.11.2013.

Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013d. Mitä leirikoulu antaa? Luettavissa:
<http://www.luokkis.com/index.php?page=antaa>. Luettu: 15.11.2013.

Suomen luokkaretki- ja leirikouluportaali 2013e. Luokkaretki tai leirikoulu, Mallorca vai Oulu? Luettavissa: http://www.luokkis.com/index.php?page=kohteet_old. Luettu: 15.11.2013.

Suomen nuorisokeskukset ry 2011a. Tuemme nuorten kasvua ja kehitystä. Luettavissa: <http://www.snk.fi/fi/etusivu/>. Luettu: 15.11.2013.

Suomen nuorisokeskukset ry 2011b. Tukea koulutyöhön. Luettavissa: <http://www.snk.fi/fi/palvelut/opettajille+ja+oppilaitoksille/>. Luettu: 15.11.2013.

Suomen nuorisokeskukset ry 2012. Kymmenen keskusta eri puolilla Suomea. Luettavissa: <http://www.snk.fi/fi/toiminta/nuorisokeskusverkosto/>. Luettu: 15.11.2013.

Tervakosken Tervaniemi 2010a. Majoitus. Luettavissa: <http://www.tervaniemi.com/pages/suomi/majoitus.php>. Luettu: 13.11.2013.

Tervakosken Tervaniemi 2010b. Tervetuloa viihtymään Tervakosken Tervaniemeen. Luettavissa: <http://www.tervaniemi.com/pages/suomi/etusivu.php>. Luettu: 21.01.2014.

Tunnelmakartanot Ky 2013. Tunnelmakartanot. Luettavissa: <http://www.tunnelmakartanot.fi/index.htm>. Luettu: 21.01.2014.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki.

Uski, S. 2004. Maalle oppimaan! -leirikoulutuotteen kannattavuudesta. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus. Luettavissa: <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/Maalleoppimaan/Leirikoulut/Muut%20julkaisut/448A8008C6A8315FE040A8C0033C3BAC>. Luettu: 15.11.2013.

Verhelä, P. & Lackman, P. 2003. Matkailun ohjelmapalvelut. WSOY. Porvoo.

Vuokko, P. 2004. Nonprofit-organisaatioiden markkinointi. WSOY. Porvoo.

Liitteet

Liite 1 Oppilaiden kysely

Oppilaiden kysely : (Oppilaille, jotka ovat menossa leirikouluun)

Ympyröi sopiva vaihtoehto

- Sukupuoli:
 - Tyttö
 - Poika

- Millä luokalla olet?
 - 5. Luokalla
 - 6. Luokalla

- Millä luokalla olet menossa leirikouluun?
 - 5. Luokalla
 - 6. Luokalla

- Missä tuleva leirikoulunne pidetään? Jos et tiedä vielä mihin olette menossa, kirjoita ”en tiedä”.

- Jos leirikoulusta ei ole vielä päätetty, kerro tässä mihin haluaisit lähteä leirikouluun? Jos leirikoulukohde on jo luokallanne valittu, voit myös kirjoittaa mihin olisit halunnut mennä jos olisit yksin saanut päättää.

- Kuinka monta yötä aiotte viettää leirikoulussa?
 - 1 yön
 - 2 yötä
 - 3 yötä
 - 4 yötä
 - Enemmän kuin 4 yötä
 - En tiedä

- Kuinka monta yötä haluaisit viettää leirikoulussa jos saisit päättää?
 - 1 yön
 - 2 yötä
 - 3 yötä
 - 4 yötä
 - Enemmän kuin 4 yötä

- Miten paljon oppilaat saavat luokallanne osallistua leirikoulun suunnitteluun?
 - Paljon

- Jonkin verran
 - Ei kovin paljoa
 - Ei ollenkaan
 - En tiedä
- Keräättekö luokan kanssa rahaa leirikoulua varten?
 - Kyllä
 - Ei
 - En tiedä
 - Jos keräätte rahaa, miten rahankeräys toteutetaan?
 - Myymällä jotain (esimerkiksi karkkeja, wc-paperia...)
 - Järjestämällä jokin tapahtuma (esimerkiksi koulun disco...)
 - Muulla tavalla, miten?
 - Emme kerää rahaa
 - En tiedä
 - Missä haluaisit leirikoulun aikana nukkua?
 - Isossa mökissä monen kaverin kanssa
 - Mökissä muutaman kaverin kanssa
 - Isossa huoneessa monen kaverin kanssa
 - Huoneessa muutaman kaverin kanssa
 - Huoneessa yhden kaverin kanssa
 - Teltassa
 - Muualla, missä?
 - Kuinka paljon vapaa-aikaa (aikaa ilman järjestettyä ohjelmaa) haluaisit leirikoulussa olevan päivittäin?
 - 0 – 1 tuntia
 - 1 – 2 tuntia
 - 2 – 3 tuntia
 - Enemmän kuin 3 tuntia
 - Mitä sinä haluaisit leirikoulussa tehdä? Minkälaista ohjelmaa ja toimintaa haluaisit siellä olevan?
 - Kuvaile mielestäsi hyvää leirikoulua kolmella sanalla
 - Mitä odotat leirikoululta?
 - Saa viettää aikaa kavereiden kanssa

- Luokkahenki paranee
 - Ohjelma: leikit, pelit, urheilu, retket ja muu toiminta
 - Pääsee pois koulusta
 - Pääsee tutustumaan uuteen paikkaan
 - Uusien, erilaisten asioiden oppiminen
 - Muu, mitä?
-
- Jos sinulla on vielä muita ajatuksia leirikouluun liittyen, voit kirjoittaa ne tähän.

Kiitos vastauksistasi!

Kysely leirikouluista opettajille

Kyselyssä kartoitetaan opettajien näkemyksiä leirikouluihin liittyen. Vaihtoehtokysymyksissä ympyröi parhaiten sopiva vaihtoehto. Avoimissa kysymyksissä voit kirjoittaa vastauksesi lauseina.

Tausta

- Kuinka monta oppilasta on koulussanne yhteensä (1.-6. luokilla)?
- Kuinka monta oppilasta on luokallanne?
- Kuinka monta kertaa viimeisen viiden vuoden aikana olet itse ollut leirikoulun vastuupettajana tai mukana järjestämässä leirikoulua luokallesi?
- Oletko itse osallistunut alakouluikäisenä leirikouluun?

Leirikoulujen järjestäminen

- Kuinka monta leirikoulua koulussanne yleensä järjestetään yhden lukuvuoden aikana?
 - Ei yhtään
 - 1 – 2
 - 3 – 4
 - 5 – 6
 - 7 tai enemmän, kuinka monta?
- Onko leirikoulujen määrä koulussanne viimeisten viiden vuoden aikana
 - Vähentynyt
 - Pysynyt suunnilleen samana
 - Kasvanut
 - En osaa sanoa
- Leirikouluja järjestetään koulussanne enemmän
 - Syyslukukauden aikana
 - Kevätlukukauden aikana
 - Yhtä paljon molempina lukukausina
- Millä luokilla leirikouluun mennään useimmin koulussanne? Valitse enintään kaksi vaihtoehtoa.
 - 1. Luokalla
 - 2. Luokalla
 - 3. Luokalla
 - 4. Luokalla
 - 5. Luokalla
 - 6. Luokalla

- Kuinka pitkiä koulussanne järjestettävät leirikoulut kestoltaan yleensä ovat?
 - 1 yö
 - 2 yötä
 - 3 yötä
 - 4 yötä
 - Enemmän kuin 4 yötä

- Kuinka kauas koululta leirikoulut yleensä koulussanne suuntautuvat?
 - 0 – 50 km
 - 51 – 150 km
 - 151 – 250 km
 - 251 – 350 km
 - 351 – 450 km
 - Kauemmas kuin 450 km

- Kuinka kauas itse olisit valmis lähtemään leirikouluun? Anna vastaus kilometreinä.

- Kuvaile millä tavalla koulunne oppilaat saavat osallistua leirikoulun suunnitteluun ja järjestämiseen.

- Kuvaile millä tavalla koulunne oppilaiden vanhemmat saavat osallistua leirikoulun suunnitteluun ja järjestämiseen.

- Leirikoulukohdetta valitessanne, kuinka todennäköisesti valitsette saman leirikoulukohteen, jossa olet itse ollut tai joku muu opettaja koulustanne on ollut aikaisemmin?
 - Erittäin todennäköisesti
 - Hyvin todennäköisesti
 - Jokseenkin todennäköisesti
 - Jokseenkin epätodennäköisesti
 - Hyvin epätodennäköisesti
 - Erittäin epätodennäköisesti
 - En ole aiemmin ollut mukana leirikoulun järjestämisessä

- Mistä saat tietoa eri vaihtoehtoista leirikoulukohdetta valitessanne? Voit valita useamman vaihtoehdon.
 - Internetistä erilaisilta leirikoulusivustoilta (esimerkiksi leirikoulut.com, luokkis.com...)
 - Internetistä eri leirikoulukohteiden omilta sivuilta
 - Muilta opettajilta tai koulun rehtorilta

- Lehdistä (esim. Leirikoululehti tai matkailualan lehdet)
 - Eri leirikoulukohteiden omista esitteistä
 - Muualta, mistä?
- Millaisena koet vastuopettajalle lankeavan vastuun leirikoulun aikana
 - Liian suuri
 - Sopiva
 - Vastuuta voisi olla enemmänkin

Maksuttomuus

- Miten leirikoulun rahoitus hoidetaan koulussanne? Voit valita useamman vaihtoehdon.
 - Vanhempien ja oppilaiden järjestämällä varainkeruulla
 - Opettajan järjestämällä varainkeruulla johon oppilaat ja/ tai vanhemmat osallistuvat
 - Koulun leirikoulutoimintaan asettamalla määrärahoilla (Eli kunnan opetustoimeen käyttämällä varoilla)
 - Muulla tavoin, miten?
- Maksetaanko kunnassanne opettajalle päivärahaa leirikoulun ajalta?
 - Aina
 - Joskus
 - Harvoin
 - Ei koskaan
 - En tiedä

Leirikoulu osana opetussuunnitelmaa ja opetusmuotona

- Onko leirikoulu mielestäsi hyvä opetusmetodi? Miksi, miksi ei?
- Onko leirikoulu mielestäsi hyvä oppimisympäristö? Miksi, miksi ei?
- Miten leirikoulu mielestäsi tukee opetussuunnitelmaa?

- Leirikoulukohteita on monenlaisia. On olemassa erityisesti leirikoulukäyttöön tarkoitettuja leirikeskuksia niin kaupungissa kuin luonnon helmassakin, on maatilamatkailuyrityksiä, mökkikyliä, urheilukeskuksia ja niin edelleen. Minkälainen leirikoulukohde soveltuu mielestäsi parhaiten koululaisryhmälle?
- Millaisia ominaisuuksia leirikoulukohteella pidät tärkeänä leirikoulukohteen valinnan kannalta? Numeroi **kolme** mielestäsi tärkeintä vaihtoehtoa siten että **1 on tärkein, 2 seuraavaksi tärkein ja 3 seuraavaksi tärkein.**
 - Kohde on sopivan matkan päässä lähtökoulusta
 - Ennestään tuttu kohde
 - Osaavat työntekijät
 - Houkutteleva ohjelmatarjonta
 - Hyvä ruoka
 - Hyvä majoitus
 - Hyvä palvelu
 - Hyvä hinta-laatusuhde
 - Paljon nähtävää ja tehtävää niin kohteessa kuin kohteen ympärilläkin
 - Lapsille sopiva ympäristö
 - Muu, mikä?
- Minkälaista sisältöä ja ohjelmaa haluaisitte leirikoulussa olevan?

Hämeenlinnan seutu

- Kuvaile kolmella sanalla mitä tulee mieleesi Hämeenlinnan seudusta
- Hämeenlinnan seutukuntaan kuuluvat Hämeenlinnan kaupunki sekä Hattulan ja Janakkalan kunnat (näin ollen kuntaliitoksen 2009 myötä myös Hauho, Kalvola, Lammi ja Renko ja Tuulos). Kuinka monta kertaa viimeisten kolmen vuoden aikana olet vierailut Hämeenlinnan seudulla matkailutarkoituksessa (mukaan lukien työ- ja vapaa-ajanmatkat)?
 - 0
 - 1 – 3
 - 4 – 6
 - 7 – 9
 - 10 tai enemmän

- Riippumatta siitä oletko koskaan käynyt Hämeenlinnan seudulla, arvioi Hämeenlinnan seudun soveltuvuutta leirikoulun järjestämiseen. Valitse parhaiten mielikuvaasi vastaava vaihtoehto.
 - Hämeenlinnan seutu soveltuu erinomaisesti leirikoulun järjestämiseen.
 - Hämeenlinnan seutu soveltuu hyvin leirikoulun järjestämiseen.
 - Hämeenlinnan seutu soveltuu jossain määrin leirikoulun järjestämiseen.
 - Hämeenlinnan seutu ei sovellu erityisen hyvin leirikoulun järjestämiseen.
 - Hämeenlinnan seutu soveltuu huonosti leirikoulun järjestämiseen.
 - Hämeenlinnan seutu ei sovellu lainkaan leirikoulun järjestämiseen.

Hyvä leirikoulu

- Kuvaile täydellistä leirikoulua kolmella sanalla
- Miten näet leirikoulun soveltuvan alakouluikäisille lapsille?
- Kerro millainen mielestäsi on hyvä leirikoulu
- Mikä on mielestäsi parasta leirikoulussa?
 - Luokkahengen paraneminen yhteisen projektin avulla
 - Oppilaista tulee esille erilaisia puolia
 - Oppilaat oppivat erilaisten opetusmetodien kautta paremmin/erilaisia asioita
 - Vaihtelua tavalliseen luokahuoneopetukseen
 - Vuorovaikutus niin oppilaiden kuin oppilaan ja opettajan välillä paranee
 - Muu, mikä?
- Mikä on mielestäsi leirikoulun huonoin puoli?
 - Opettajalle lankeaa liian suuri vastuu oppilaista
 - Projekti on aikaa vievä
 - Leirikoululla ei ole tarpeeksi hyötyjä sen aiheuttamaan vaivaan nähden
 - Opettaja ei saa minkäänlaista lisäkorvausta ympärivuorokautisesta vastuustaan
 - Muu, mikä?

- Jos sinulla on vielä muita ajatuksia leirikoulusta, jotka eivät edellä tulleet esille, tai haluat antaa palautetta kyselystä, tai sinulla on muuta lisättävää aiheeseen liittyen, voit kirjoittaa sen tähän.

Kiitos vastauksistasi!

Liite 3 Saatekirje

Hei,

Olen matkailualan opiskelija HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötäni leirikouluun liittyen. Työni käsittelee leirikoulua matkailutuotteena koululaisen ja opettajan näkökulmasta sekä osana opetussuunnitelmaa. Toteutan kyselytutkimusta koululaisille ja opettajille, ja kartoitan molempien ryhmien mielipiteitä, toiveita ja odotuksia leirikouluun liittyen. Pyytäisinkin teitä toimittamaan seuraavan saatekirjeen sekä liitteenä olevat kyselylomakkeet koulunne **kahdelle 5. tai 6.-luokkalaisten opettajalle** seuraavien ohjeiden mukaan:

1. Sellaiselle opettajalle joka on ollut luokkansa kanssa leirikoulussa noin vuoden sisällä.
2. Sellaiselle opettajalle joka on lähdössä leirikouluun luokkansa kanssa seuraavan vuoden aikana.

Alla on opettajille tarkoitettu saatekirje, jossa linkit internetpohjaisiin kyselyihin, sekä lisäksi liitteenä ovat tulostettavat versiot pdf-muodossa. Kirjeessä on myös lisätietoa kyselyyn liittyen.

Viimeinen vastauspäivä kyselyyn on **perjantai 15.11.2013**, jolloin myös paperilomakkeiden tulisi olla perillä. Jos koulunne ei jostain syystä pysty osallistumaan kyselytutkimukseen, ilmoittatthan tästä mahdollisimman pian. Mikäli teillä on aiheeseen liittyviä kysymyksiä, vastaan niihin mielelläni sähköpostitse tai puhelimitse.

Ystävällisin terveisin,

Sanni Nieminen
HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu
Matkailun koulutusohjelma
Sähköposti: sanni.nieminen@myy.haaga-helia.fi
Puh: 041-4363673

Saatekirje:

Hei,

Olen matkailualan opiskelija HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötäni leirikouluun liittyen. Työni käsittelee leirikoulua matkailutuotteena koululaisen ja opettajan näkökulmasta sekä osana opetussuunnitelmaa. Toteutan kyselytutkimusta koululaisille ja opettajille, ja kartoitan molempien ryhmien mielipiteitä, toiveita ja odotuksia leirikouluun liittyen. Pyytäisinkin teitä itse vastaamaan opettajille tarkoitettuun kyselyyn, ja välittämään oppilaiden kyselyn luokkanne oppilaille. Opettajien kysely vie aikaanne noin 15 minuuttia, oppilaiden kyselyyn vastaaminen kestää 10 minuuttia.

Tutkimus on tarkoitettu 5. ja 6.-luokkalaisille oppilaille, jotka ovat olleet tai ovat osallistumassa leirikouluun. Mikäli olette luokkanne kanssa jo olleet leirikoulussa, valitse Oppilaiden kysely 1, ja mikäli olette menossa leirikouluun luokkanne kanssa seuraavan vuoden aikana, valitse Oppilaiden

kysely 2. Oppilaiden kyselyssä selvitetään, minkälaiset asiat heidän mielestään ovat tärkeitä leirikoulussa.

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Kehittämiskeskus Oy Häme, joten opettajille suunnatussa kyselyssä aiheina ovat Hämeenlinnan seutu leirikoulukohteena, sekä leirikoulu osana opetusta.

Ohessa ovat linkit internetpohjaisiin kyselyihin, sekä lisäksi tulostettavat versiot pdf-muodossa. Mahdollisuuksienne mukaan toivoisin vastaukset ensisijaisesti internet lomakkeelle, mutta jos tämä ei ole koulussanne mahdollista, pyytäisin teitä tulostamaan kyselylomakkeen, jakamaan paperilomakkeet koululaisille, keräämään ne yhteen kirjukuoreen ja lähettämään osoitteeseen: Turkhaudantie 295, 12350 Turkhauta.

Vastaukset käsitellään täysin anonymisti ja niitä hyödynnetään vain kyseessä olevan tutkimuksen tarkoituksiin. Tutkimuksen tulosten avulla tulevaisuudessa voidaan kehittää Hämeenlinnan seudun leirikoulukohteita ja tarjontaa koululaisryhmille.

Viimeinen vastauspäivä kyselyyn on **perjantai 15.11.2013**, jolloin myös paperilomakkeiden tulisi olla perillä. Mikäli teillä on aiheeseen liittyviä kysymyksiä, vastaan niihin mielelläni sähköpostitse tai puhelimitse.

Ystävällisin terveisin,

Sanni Nieminen
HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu
Matkailun koulutusohjelma
Sähköposti: sanni.nieminen@myy.haaga-helia.fi
Puh: 041-4363673

Linkit kyselyihin:

Opettajien kysely: <https://www.webropolsurveys.com/S/0541F4879A836C3D.par>

Oppilaiden kysely 1: (Leirikouluun osallistuneille oppilaille)
<https://www.webropolsurveys.com/S/9BB4455F28B64101.par>

Oppilaiden kysely 2: (Oppilaille, jotka ovat menossa leirikouluun)
<https://www.webropolsurveys.com/S/C0563BDAA3D82B17.par>

Haastattelu leirikouluun osallistuneille yläkoululaisille

	Haastateltava 1	Haastateltava 2	Haastateltava 3	Haastateltava 4
1. Sukupuoli				
2. Millä luokalla?				
3. Millä luokalla leirikoulussa?				
4. Missä leirikoulunne pidettiin?				
5. Kuinka pitkä matka leirikouluun oli? (km)				
6. Matka leirikouluun? (sopiva, liian pitkä, Miksi?)				
7. Keräsittekö rahaa leirikouluun varten? Miten?				
8. Miten oppilaat saivat osallistua leirikoulun järjestämiseen? Olisitko halunnut olla enemmän mukana järjestelyissä? Miten?				
9. Kuinka monta yötä olitte leirikoulussa?				
10. Kuinka kauan on mielestäsi sopiva aika viettää leirikoulussa? Miksi?				
11. Millainen oli majoitus leirikoulussanne? (mökki/huone/teltta) Olitko tyytyväinen? Olisiko joku muu vaihtoehto ollut parempi?				
12. Millaista oli ruoka leirikoulupaikassa? Anna kouluarvosana 4 -10 jossa 4 on huono ja 10 on erittäin hyvä. Hyvää/pahaa? → Mitä olisit halunnut syödä?				
13. Millainen on mielestäsi hyvä leirikoulu?				
14. Mikä oli parasta leirikoulussanne? Miksi?				
15. Millaista järjestettyä ohjelmaa leirikoulussa oli? (leikkejä/pelejä/retkiä/liikuntaa...)				
16. Olisitko halunnut tehdä jotain muuta leirikoulussa, mikä ei toteutunut?				
17. Vapaa-aika leirikoulussa? (sopivasti/liian vähän?)				
18. Minkälaisia uusia asioita				

opit leirikoulussa?				
19. Ilmapiiri/Tunnelma?				
20. Millä tavalla leirikoulu vaikutti luokkahenkeen? Kaverisuhteisiin? Suhteeseen opettajan kanssa?				
21. Millaista oli tavallinen koulu leirikoulun jälkeen? Oliko kouluun kivempi/tylsempi mennä leirikoulun jälkeen?				
22. Lähtisitkö uudestaan leirikouluun nyt yläkoulussa? Miksi, miksi et? Oletteko yläkoulun aikana menossa leirikouluun? Mihin/mihin haluaisit mennä?				
23. Menisitkö uudestaan samaan paikkaan leirikouluun, jossa olitte? Kyllä: Miksi paikka oli mielestäsi hyvä? Mikä paikassa teki leirikoulusta hyvän? Ei: Miksi? etkö tykännyt paikasta, vai haluatko uuteen paikkaan?				
24. Kuvittele, että saisit itse järjestää luokallenne leirikoulun alusta loppuun. Millainen leirikoulusta tulisi? Mihin se tehtäisiin? Millaista ohjelmaa? Jne.				
25. Onko mieleen jäänyt jokin hauska tarina/tapahtuma leirikoulusta?				
26. Onko jotain muuta mitä haluaisit sanoa/kertoa leirikouluihin liittyen?				